

Fåglar

I

GÖTEBORGSTRAKTEN

2012

FÅGLAR PÅ VÄSTKUSTEN SUPPLEMENT 2014:1

Vår- och höstflyttningen

Häckfåglarna

Rariteterna

Gåsgam

Svartpannad törnskata

Lappugglor

Pilgrimsfalk

Lokalrapporter

Skådarstatistik

► FIG-2012

Omslagsbild

Hans Falklind

Hökuggla
Björkö, 2 november 2012

OM RAPPORTKOMMITTÉ OCH DEN HÄR PUBLIKATIONEN

EN RAPPORTKOMMITTÉ HAR som huvuduppgift att sammanställa de fågelrapporter som rapporteras inom ett visst område, kallat ett rapportområde. Göteborgs rapportområde omfattar fem kommuner: Göteborg, Öckerö, Partille, Härryda och Mölndal norr om Hallandsgränsen. Området administreras av Rrk Göteborg, den regionala rapportkommittén för Göteborgs rapportområde. Det finns massor av andra rapportområden i landet. Vissa sammanfaller med landskap, andra inte.

ARBETET HANDLAR I princip om två saker: (1) att sammanställa fynd av en rad olika arter för att kunna följa arternas utveckling i området, och (2) att kvalitetsgranska observationer av ovanligare fynd i området, så att dessa helt säkert utesluter observationer av andra, snarliga arter. Uttryckt på ett annat sätt är Rrk:s roll att se till att informationen som finns i Artportalen är riktig. Gäller det riktigt sällsynta arter är det istället den nationella Raritetskommittén, Rk, som granskar fynden.

RRK GÖTEBORG GER sedan några år tillbaka ut den här årsskriften, som inte bara innehåller den traditionsenliga fågelrapporten utan också annat matnyttigt om fågellivet i Göteborgsområdet. Använd den som en uppslagsbok tillsammans med din vanliga fågelbok, så får du mycket bättre koll på det lokala fågellivet – och därmed mycket större möjligheter att lära dig nya saker om de fåglar du stöter på när du skådar i Göteborg med omnejd.

INNEHÅLL FIG-2012

- 03 **LEDARE**
Nu är det jul igen och nu är det ...
- 04 **FÅGELÅRET 2012**
Några nedslag bland årets rariteter
- 07 **RETROPERSPEKTIV**
Pilgrimsfalkens häckningshistoria i Göteborgsområdet
- 10 **LOKALRAPPORTER**
Härssjön och Slottsskogen 2012
- 12 **HUVUDNUMRET**
Fågelrapport för Göteborgs rapportområde 2012
- 58 **SKÅDARSTATISTIK**
Året i siffror
- 59 **INSTRUKTIONER**
Så här rapporterar du

Fåglar

► FÅGLAR PÅ VÄSTKUSTEN SUPPLEMENT 2014:1

I

GÖTEBORGSTRAKTEN

2012

NU BÖRJAR VI MED TÄTARE INFO

NU HÄNDE DET IGEN – fågelrapporten blev försenad. I alla fall jämfört med intentionerna. Visa av tidigare års erfarenheter lämnades inga löften i Fig-2011 om Fig-2012: *"När den kommer vet vi inte, men vi lovar att den blir läsvärd också. Vi har gjort misstaget att lova tidigare utgivning många år nu, så det gör vi inte igen. Vi lär oss av Artportalen och säger kort och gott att den kommer när den kommer. Det är ju ändå en återblick, och på sätt och vis är det ju nästan roligare att minnas saker om man först har hunnit glömma dem en aning."* En välformulerad undanflykt i presumtivt syfte alltså. Bakslugt så det förstår, även om vi förstås hade siktet inställt på en klart tidigare utgivning än så här. Men vi slog i alla fall Artportalen. Igen.

SÅ VAD HÄNDE DÅ 2012? Mycket. Alla minns väl gamen, och kanske lappugglorna. Eller den spelgalna tjädern. Ur ett längre perspektiv var det dock inget som slog det faktum att pilgrimsfalk häckade i området för första gången på 54 år. Dessutom med två par! Med anledning av detta har Peter Lindberg gjort en djupdykning i falkarkiven åt oss och skrivit en väldigt läsvärd pilgrimsfalkshistorik för Göteborgsområdet. Du hittar den på sidan 7.

NU NÄR SOMMAREN 2014 NÄRMAR SIG jobbar vi för fullt med FiG-2013. När den kommer säger vi inget om, men vi skippar den presumtiva undanflykten och hoppas på det bästa. Däremot kan vi, oavsett detta, utlova tätare rapportering från Rrk! Från och med nästa nummer av Fåglar på Västkusten kommer nämligen varje nummer att innehålla aktuell information från Rrk, som ett sätt att försöka öka kontaktytan mellan Rrk och Göteborgsområdets alla fågelskådare. Det avståndet känns lite för stort nu, men vi ska försöka minska det. FpV-informationen är ett led i det arbetet, men vi har lite annat på gång också. Hur det kommer yttra sig informerar vi om när det blir dags. I FpV.

REDAKTÖR: PÅR LYDMARK

PAR.LYDMARK@GOF.NU

REDAKTION

REDAKTÖR/ANSVARIG UTGIVARE/LAYOUT

PÅR LYDMARK (WWW.PARLYDMARK.SE)
parlydmrk@gof.nu

BILDREDAKTÖR

BJÖRN DELLMING (WWW.FBASE.COM/DELLMING)
bjorn.dellming@gof.nu

RRK GÖTEBORG

ORDFÖRANDE

JOHAN SVEDHOLM
rrk@gof.nu

RAPPORTMOTTAGARE

PER BJÖRKMAN
Klassikergatan 9, 422 41 Hisings Backa
perbjorkman@gof.nu

ÖVRIGA LEDAMÖTER

BJÖRN DELLMING
PÅR LYDMARK
MIKAEL MOLIN
MARTIN OOMEN
MAGNUS RAHM
STEFAN SVANBERG
fornamn.efternamn@gof.nu

ÖVRIGA SKRIBENTER

Övriga skribenter i den här publikationen ingår inte i Rrk Göteborg och har endast bidragit med textmaterial på vår anmodan. Frågor om fynddata eller fyndbehandling i dessa texter bör du alltså företrädesvis skicka till Rrk istället för författaren. Mer övergripande kommentarer skickas naturligtvis med fördel direkt till artikel-författarna.

MEDLEMSKAP I GOF

Fåglar i Göteborgstrakten utkommer som ett supplement till Fåglar på Västkusten, och kan beställas från Göteborgs Ornitologiska Förening. Se www.gof.nu för mer information. Har du tecknat familjemedlemskap får du FiG-2012 utan extra kostnad.

Tryck: Ale Tryckteam AB, www.tryckteam.se
ISSN 0348-1510

FÅGELÅRET 2012 I GÖTEBORG

2012 var året då alla talade om gamen. Men det var faktiskt inte så många som hann se den innan den hamnade i buren. Däremot var det många som såg lappuggla det här året. Och vår första svartpannade törnskata.

VASS- & GÅSGOOMEN

Onsdagen den 13 juni blev ett minnesvärt dygn för Martin Oomen, som denna dag hade turen att upptäcka såväl rapportområdets sjätte vassångare som områdets första gåsgam! Så här beskriver han själv detta makalösa dygn.

Under den ljumna, stilla försommarnatten tog jag en naturt runt Hisingen. Ett av de många stoppen gjordes längs raksträckan på Kalhedsvägen vid Nolvik, beläget på västra sidan av Hisingen. Utifrån vasshavet vid Nolviks kile hördes en bekant surrande sång – vassångare! Glädjande nog blev

fågeln kvar i tio dagar och många skådare fick chansen att höra den. Detta var tredje fyndet på Hisingen och Göteborgs sjätte genom tiderna.

På eftermiddagen samma dag befann jag mig hemma i min lägenhet nära Danska vägen i Lundén. Plötsligt hörde jag måsarna utanför varna högljutt genom fönstret, och likt många gånger förr gick jag snabbt ut på balkongen i hopp om att se någon överflygande rovfågel. Jag spanade av himlen utan att finna något, inte ens de skrikande måsarna gick att lokalisera. Utan att tänka mer på det gick jag in igen. De högljudda skriken fortsatte

dock utanför, så jag gick snart ut på nytt och den här gången fick jag ganska omgående syn på en stor rovfågel som långsamt gled västerut, högt över mig. Första tanken när jag får in den handkikaren blir havsörn, men efter att ha tittat på den en liten stund så känns det inte lika bra, den ser ju väldigt kortstjärtad ut, och den känns möjligen ännu större än en havsörn ...

Tankarna börjar fara runt i huvudet. Vad sjutton är det jag ser egentligen? Den är mycket stor med djupt fingrade handpennor, den ger ett mörkt intryck mot den molnbeprydda himlen, den är bredvingad och är framförallt kortstjärtad. Precis då får jag ett larm på telefonen som ligger på laddning innanför balkongdörren. Jag tar två snabba kliv och med telefonen i handen ser jag att larmet gäller en gåsgam som setts i Lindome, någon mil söder om Göteborg en halvtimme tidigare. Min puls skjuter i höjden och plötsligt förstår jag varför den typiska havsörnkänslan inte infunnit sig.

Jag fortsätter att följa fågeln medan den långsamt glider över stan i riktning mot Operan. Avståndet är nog närmare fem kilometer nu och gamen verkar inte veta åt vilket håll den ska flyga. Efter någon minut viker den av

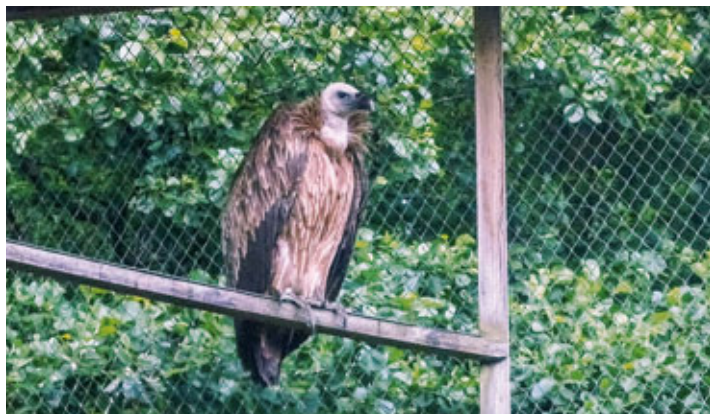

Bild: UNO UNGER

▲
Göteborgs första gåsgam vilar ut på Fågelcentralen efter en tur över stan.

FYND AV SVARTPANNAD TÖRNSKATA I VÄSTERGÖTLAND

Årets fynd i Välen var det första i Göteborgs rapportområde. Här listas alla kända fynd i hela Västergötland.

1. 1 ex Svansjövik, Torestorp 18.6 1957
2. 1 ex Ramslätts mader, Fritsla 5.8 1963
3. 1 ex 5 km Ö om Mariestad 22.6 1975
4. 1 ad hane Hornborga by 25–26.6 2000
5. 1 1K Vänersborgsviken 26.9 2001
6. 1 2K+ hane Berg, Öxnevala 27.7–7.8 2010
7. 1 2K hane Välen, Göteborg 22.8 2012

Bild: HANS FALKLIND

Göteborgs första svartpannade törnskata visade upp sig fint i Välen den 22 augusti, men stannade bara en dag.

norrut, passerar över Göta Älv och ser ut att dra sig mot Brunnsbo på Hisingen medan den sakta tappar i höjd. Jag drar nu iväg ett larm på att en trolig gåsgam är på väg över mot Hisingen.

Efter larmet försvann gamen snabbt ur sikte, och den enda skådare som hann få ögon på den var Lars Andersson som efter att ha fått mitt larm kunde se den från sitt kontor i Frihamnen när den drog norrut över Hisingen. Trots att en hel del skådare gav sig ut och letade på Hisingen återfanns inte fågeln förrän på eftermiddagen därpå inne i fårstallarna vid Hökälla. Efter ett mindre handgemäng med fårägaren lyckades gamen motas in i ett hörn av fårstallet tills Tommy Järås kunde fånga in den för transport till Fågelcentralen, och att historien slutade med en återtransport till Zagreb via flygplan i slutet av augusti är nog känt av de flesta (se *FpV* nr 2–3/2012).

Fyndet var det första för Hal-land och Västergötland och det tredje för Sverige. De två tidigare fynden är gjorda i Skåne (september 1986) och Sörmland (augusti 2000).

MARTIN OOMEN

FÖRSTA SVARTPANNAN

Rapportområdets första fynd av svartpannad törnskata upptäcktes av en gästskådande familj i Välen i augusti. Plus i statistiken i Göteborg alltså, men i häckområdena ser det dessvärre betydligt mörkare ut på horisonten.

Att skåda fågel som småbarns-förälder kan vara besvärligt. Det gäller att välja en lättillgänglig lokal med bra överskådlighet om man ska ha barnet med sig. Av just den anledningen valde Magnus Ösmark och Clara Krantz Välen den 22 augusti. Familjen är bosatt i Stockholm men var på besök hos Claras släkt i Göteborg och medan den drygt ettåriga Siri sov på pappas bröst och mamma Clara tubade vidare fick Magnus in en intressant törnskata i handkikaren. Fågeln satt på staketet i vassen sydost om plattformen. Spontant kändes det som en svartpannad, och efter att fågeln tubats in ordentligt kunde den larmas ut.

Mitt under denna uppståndelse vaknade Siri och var inte på sitt bästa humör. Lyckligtvis var skådarna i Göteborg extremt snabbt

på plats, för det är inte så roligt att skåda med en arg ettåring som vill göra allt annat än att sitta fast i bärselen. Men efter att andra skådare anlät och konfirmerat arttillhörigheten kunde Magnus, Clara och Siri lämna över stafettpinnen och njöda bege sig hemåt.

Detta var första fyndet av svartpannad törnskata i Göteborgs rapportområde. Arten häckar i öppen terräng med odlar, alléer och spridda träd och dungar i södra och östra Europa bort till Centralasien. Närmaste häckningsplats finns i östra Polen. Det är en värmeälskande art och en utpräglad flyttfågel som anländer till sina europeiska häckningsplatser i slutet av maj och lämnar dem från slutet av juli–september, främst i augusti. Arten har tyvärr en negativ trend och i Polen fanns runt selekskiftet 2000 endast 10–15 par. I Tyskland, där den häckade under 1900-talet, försvann den som häckfågel 1988.

I Sverige är Öland det landskap som har i särklass flest fynd av svartpannade törnskator. För uppträdandet under hösten är mediandatumet så tidigt som den

Bild: HANS FALKLIND

▲
Lappugglan vid Ugglemossen bjöd många göteborgare på en titt i april.

10 augusti vilket indikerar att det rör sig om fåglar som inte kommer alltför långt bortifrån. Fram till och med 1999 hade 65 fynd gjorts i landskapet och under 2000-talet har ytterligare nio individer noterats (till och med 2011). Med tanke på att mängden skådare stadigt ökat under senare år skulle man kunnat förvänta sig att fynden varit fler, men här är säkert förklaringen att arten minskar.

Går vi till våra närliggande landskap Bohuslän, Halland och Västergötland är fynden betydligt färre. I Bohuslän finns tre fynd; 2 ex på Ramsviklandet i maj 1975 och två fynd i Strömstad (september 1981 och juni 1988). I Halland finns nio fynd. Det närmaste Göteborg är från Båtafjorden i maj 2004. Det senaste är från Morups Tånge i juli 2011. Vår Välenfågel var det sjätte fyndet i Västergötland (se fyndtabell) och alltså det första i vårt rapportområde. Utseendet på ett par till synes oruggade armpennor som kunde specialstuderas på foton ledde till en diskussion om fågelns ålder, som till slut mynnade ut i slutsatsen 2K+.

PER BJÖRKMAN

LAPPUGGLOR I MOSSEN

Drygt 22 år efter förra (och första) fyndet visade sig plötsligt en lappuggla i rapportområdet igen. Och sen en till. Och en till!

Det var nog en och annan som satte söndagssteken i vrångstrupen då de såg en rapport i Svalan en sömnig kväll våren 2012. Lappuggla i Knipeflågsbergen! Närmare bestämt vid Ugglemossen! Hmm, vänta nu här, vad hade vi för datum i dag? Första april? Snacka om ugglor i mossen!

Uno Unger, som inte kallas Storugglan för inte, bestämde sig för att gå till botten med det hela och kontaktade observatören Göran Sahlin, som bedyrade observationens riktighet och som dessutom hade bilder att visa för eventuella tvivlare. Han hade upptäckt den av en slump i samband med att han var där och letade efter den spelgalna tjädertupp som uppehållit sig i området en tid (se fyndredovisningen för tjäder på sidan 17 för bild och mer information om denna andra stora publikmagnet i området).

Nu blev det fart på folk, och

under måndagen fylldes skogarna runt Ugglemossen sakta men säkert av ugglesugna skådare. Vid lunchtid gick Pelle Gustavsson i kanten av Ugglemossen, tittade upp i en tall han passerade och upptäckte då lappugglan som satt strax ovanför honom. Ugglan stannade i detta träd under resten av dagen och verkade föga besvärad av den ström av fågelskådare som passerade under eftermiddagen för att titta sig mätta på detta majestätiska djur. Vid sjutiden på kvällen lyfte den plötsligt och försvann i skymningen. Fågeln eftersöktes dagarna efter men sågs då endast vid två korta tillfällen den 4 och 7 april.

Som om detta vore nog sågs ytterligare två lappugglor i rapportområdet under året, dels en som upptäcktes av Runde Edquist vid Sjödalas gård, Härssjön redan den 8 april, alltså dagen efter ugglan i Knipeflågsbergen sågs för sista gången. Det kan alltså inte uteslutas att detta var samma fågel, men med tanke på det stora antal lappugglor som rörde sig i södra Sverige efter den ovanligt lyckade häckningssången 2011 bedömer vi det som minst lika sannolikt att det rörde sig om en annan fågel. Utöver denna sågs ytterligare en lappuggla vid Råhult, Partille den 12 juni av Johnny Lundqvist.

Denna urladdning av lappugglor var mycket efterlängtat, eftersom det enda tidigare fyndet av arten i rapportområdet låg så långt som 22 år tillbaka i tiden (5 februari–2 mars 1990). På den tiden var dessutom inte informationsflödet fullt så väloljat som nu, så trots att den fågeln alltså fanns på plats vid Svankällan på Hisingen i nästan en månad var det långt ifrån alla lokala skådare som fick se den. Undertecknad fick till exempel reda på det precis i samband med att fågeln försvann ... Men så var det alltså inte denna gång. Nu återstår det att se om det dröjer 22 år till nästa gång igen.

JOHAN SVEDHOLM

PILGRIMSFALK HÄCKANDE I GÖTEBORGSTRAKTEN

56 ÅR SEDAN SIST – EN HISTORISK TILLBAKABLICK

Med anledning av årets två häckningar följer här en återblick över pilgrimsfalkens historik i Göteborgsområdet, signerad Peter Lindberg.

Det har väl inte kunnat undgå någon sann fågelskådare att pilgrimsfalken åter har intagit centrala Göteborg. Den åtto meter höga gasklockan är väl ur en pilgrimsfalks synpunkt den perfekta klippan där falken finner so långt ovanför trafikbruset och med en magnifik utsikt över älven.

GASKLOCKANS FALKHISTORIK

Den första gasklockan byggdes redan i slutet av 1800-talet men dagens gasklocka var färdigbyggd 1933 och har sedan dess utgjort ett karaktäristiskt landmärke för Göteborg. Pilgrimsfalkar har alltsedan byggnaden uppfördes utnyttjat den som övervintringsplats och det påstås att ett par eventuellt skall ha häckat här någon gång på slutet av 1940-talet eller början av 1950-talet men de här uppgifterna har jag inte kunnat få bekräftade. Erik Larsson, som följde falkarna i Göteborgstrakten under 1950-talet är mycket tveksam till uppgifterna och tror snarare att det rör sig om en missuppfattning.

Under 1940-talet fanns det varje år ett revirhävande falkpar på gasklockan mellan september och april och många misstänkte att det var ett av de häckande paren i Lärjeåns dalgång som hade sitt vinterrevir i stan. I början av

1950-talet sköts hanen av en brevduveägare och sedan dess sågs endast en ensam övervintrande hona på gasklockan. Under vinterhalvåret livnärde hon sig till stor del på lättfångade byten som skrattnå, tamduvor och kajor.

Under hela 1950- och 1960-talen fram till 1972 fanns det en övervintrande hona på gasklockan men om det var samma individ är väl mera tveksamt. Vilda falkar har uppnått en ålder av 20 år medan burhållna falkar haft en maximal livslängd av 25 år.

Våren 1971 dök det plötsligt upp en falkhane som uppvaktade honan med byten. En viss förhoppning väcktes om att det kunde bli häckning. Ett par lådor med sand, tänkt som surrogat för en bohyla, monterades högt upp på gasklockan. Men hoppet försvann när hanen jagades bort av honan och när hon själv som vanligt lämnade sitt vinterrevir i april. Året därefter, 1972, återkom hon inte (*Pilgrimsfalken i Sverige, Lindberg 1975, SNF*), och gasklockan stod tom några decennier med endast tillfälliga kortavisiter av sträckande falkar.

ÅTERKOMSTEN

Under 2000-talet började falkar mer eller mindre regelbundet övervintra på gasklockan men först våren 2012 blev det häck-

GASKLOCKAN 15 JULI 2012 Bild: BENGT HALLBERG

ning. Hanen var adultfärgad, omärkt och hade kunnat följas flera år som stationär fågel. En ringmärkt tvåårig hona tog över scenen i april 2012, det blev parning, äggläggning, kläckning och flygga ungar – den första häckningen i Göteborgsområdet sedan 1956.

Häckningen blev den sjätte ”urbanhäckningen” i Sverige efter Malmö (Kockumskranen), Helsingborg (Lantmännens silo), Kristiansstad (Vattentornet), Falkenberg (Lantmännens silo) och Öresundsbron. Alla paren utom de på gasklockan och Kockumskranen har häckat i uppsatta lådor – gasklockeparet häckade i rester efter ett gammalt korbbo och Malmöparet på en avsats med inblåsta förmultnade löv högst upp på kranen 120 meter över marken.

DUBBELT UPP!

Men inte nog med det – ytterligare ett par häckade inom Göteborgsregionen med lyckat resultat 2012 – cirka 14,3 kilometer från gasklockan. Det här paret häckade 2011 i en klippbrant i

LUFTAKROBATIK MED FISKGJUSE I MÖLNDAL 23 JULI 2012

Bilder: BENGT HALLBERG

norra Halland och återkom i mars 2012. Parning sågs flera gånger under mars och början av april och bägge falkarna visade intresse för den gamla bohyllan så vi var ganska säkra på att äggläggning var nära förestående. Den sista observationen av falkparet vid berget var den 15 april och allt verkade normalt men sedan var de spårlöst försvunna. Återbesök vid berget skedde den 16 april och vid flera tillfällen under senare delen av april och hela maj för att se om honan hittat en ny hylla som låg dold för insyn. Inga falkar!! Vart hade de tagit vägen?

I början av juni fick vi svaret. Falkparet hade flyttat till en annan klippbrant 4,3 kilometer från den vanliga bibranten och häckade nu inom Göteborgs rapportområde. Det är möjligt att paret redan tidigare under häcknings-säsongen hade spanat in det andra berget och inte riktigt hade bestämt sig för vilket berg de skulle välja. Honan bar förmodligen redan på ägg den 15 april när hon var nere på sin gamla bohylla eftersom beräknad äggläggning på den nya hyllan skedde redan omkring den 18 april. Att falkar överger sitt häckningsberg beror ofta på konkurrens eller predation från berggubbar eller på störningar från bland annat bergsklättrare. I det här fallet kan vi bortse från mänsklig störning men om det dykt upp en berggubbar under parningsperioden kan det vara en avgörande faktor för flyttning.

Den 9 juni kunde tre ungar märkas på den nya lokalen. Två

häckningar i Göteborgsområdet och sammanlagt fem ungar – nog är det en unik och glädjande händelse!

ÄLDRE HÄCKLOKALER

Jag har gått igenom Naturskyddsforeningens gamla falkarkiv och en del äldre skrifter och funnit minst åtta säkra lokaler där pilgrimsfalk häckat i Göteborgsområdet samt ytterligare några sannolika men där jag saknar säker dokumentation (se Tabell 1).

HISINGEN OCH JONSERED

Går vi tillbaka till 1800-talet så innehåller A.W. Malm's "Göteborgs och Bohusläns fauna, ryggradsjuren" (1877) ganska knapphändiga uppgifter om "slaghöken" som han kallar den. Han skriver att *"den är ganska allmän i hela Bohuslän och häckar årligen så nära Göteborg som på Hisingen. Allmänast förekommer han om hösten och ett och annat exemplar träffas långt framemot början af vintern. Att han stundom ej skonas sina samslägtingar, blef jag ögonvittne till den 29 Augusti 1855, då jag vid Göteborg sköt ett exemplar, som hade framför sig en ännu varm, men redan till hälften uppäten, ung tornfalk. [...] Hans bo, innehållande kort förut lagda ägg, är af hr S. Öström funnet vid Jonsered, 3 Maj 1868 och 25 April 1869. Hr Ö. har antecknat hans ankomst till Göteborgstrakten den 24 mars 1867."*

Det är ju inte några precisa uppgifter – på Hisingen kan Ramberget varit aktuell och vid Jonsered kan det ha varit klippbran-

terna vid Aspen som menas.

I A. Carlssons bok "Sveriges Fåglar" från 1894 sägs att *"han häckar vid Göteborg på Blåkullen, vid Partille och vid sjön Aspen."* Häxornas Blåkulla eller Blåkullen är Brattön nära Marstrand och ligger liksom sjön Aspen utanför Göteborgsregionen. Vid Partille så kan det varit Fjällbo eller Lexbybergen som varit aktuella.

SKÄRGÅRDEN

Lite mer faktauppgifter finner man i A. Bothéns skrift "Göteborgs och Bohusläns Fåglar" från 1902. Bothén var en duktig ornitolog och jägare och han nämner en häckning i en brant på Björkö 1897 ... *"men sedan ungarna och en av de gamla fåglarna skjutits, har någon ny bosättning där ej ägt rum"*. Han skriver också om en häckning 1899 på Vargö i södra skärgården.

UTROTNINGSKAMPANJEN

Under mer än trettio år i början av 1900-talet inventerade konservatorn på Naturhistoriska Museet, David Sjölander, pilgrimsfalkens förekomst på Västkusten. Våren och försommaren 1934 genomskötte han tillsammans med Björn Wennerberg västra Sverige från Hallandsåsen i söder till Dalsland i norr och med Skövde som östligaste punkt. Detta var under en period då jägare och brevdueägare hade förklarat krig mot rovfågarna och nästan alla bon runt Göteborg plundrades på ägg, ungar dödades och de gamla falkarna sköts. Den här utrotningsskampanjen fick Leonard Jägersköld, som var verksam vid Naturhistoriska Museet, att skriva artikeln "Skola våra rovfåglar utrotas?" i Sveriges Natur 1935 där han kraftfullt pläderade för att rovfågarna skulle fridlysas.

RAMBERGET OCH LÄRJEÅN

Det finns en intressant rapport om häckande pilgrimsfalk på Ramberget på Hisingen som jag inte kunnat verifiera. Oscar Adamsson skriver ... *"när jag var*

TABELL 1. HISTORISKA HÄCKNINGSPLATSER FÖR PILGRIMSFALK I GÖTEBORGSREGIONEN.

Erik Larsson på Svenska Naturskyddsföreningen genomförde riksomfattande inventeringar 1965 och 1968 och man påvisade då en kraftig populationsminskning. En del faktauppgifter har hämtats från dessa inventeringar till tabellen nedan.

LOKAL	KOMMUN	KOMMENTAR
1. Björkö	Öckerö	Häckning 1897 (Bothén 1902).
2. Vargö, södra skärgården	Göteborg	Häckning 1899 (Bothén 1902).
3. Saltskär, Billdals skärgård	Göteborg	Häckning på 1930-talet (V. Gillner). En unge ringmärkt 8 juli 1939.
4. Labacka, Kållered	Mölndal	Lokalen besatt 1951 (S. Larsson).
5. Utby, Fjällbo	Göteborg	Lokalen besatt 1924, ej besatt 1926, häckade 1954, 1955. Sista häckning 1956 (S. Jacobsson, I. Ahlén, E. Larsson).
6. Delsjöområdet	Göteborg	Lokalen besatt 1926. En ung hona ringmärkt 4 juli 1933, två ungar ringmärkta 1 juli 1937, fyra ungar ringmärkta 21 juni 1938. Häckade här för sista gången troligen 1953 (D. Sjölander, B. Wennerberg, A. Andersson, S. Jacobsson).
7. Ranneberg, Vättlefjäll	Göteborg	Häckade på 1920-talet och i början av 1930-talet, sedan ej mer (J. Edvardsson).
8. Äspered, Linnarhult	Göteborg	Lokalen besatt 1926. 1932 var boet rövat, troligtvis ena falken skjuten. Boet besatt 1938, 1942, 1944, 1946 (Sten Larsson). Två ungar märkta 13 juni 1928, tre ungar märkta 16 juni 1930. Häckning 1949–56 men inga ungar. 1958 ensam falk kvar, sista året det fanns falk här (Jens Edvardsson).
9. Gröen (Landvettersjön)	Härryda	Par skall ha häckat i brant på norra sidan av sjön innan vägen byggdes. Inga närmare data.
10. Lexbybergen	Partille	Sannolik äldre häckningslokal, kan också vara alternativ för Fjällboparet.
11. Ramberget, Hisingen	Göteborg	Häckning på 1930-talet. Hanen skjuten 1934, honan kvar på platsen fram till 1939 (O. Adamsson).
12. Gasklockan	Göteborg	Osäker uppgift om häckning på 1940-talet. Par på 50-talet, hanen sköts 1951. Häckning med två ungar 2012.

grabb, var jag den ende som kunde klättra i berget, den del som vetter mot väster. Jag hjälpte professor Jägersköld att placera en kamera vid bohyllan och fick för detta en 50-öring. Hanen blev skjuten 1934, honan var kvar på platsen fram till 1939". Det kanske döljer sig gamla foton någonstans från den här tiden i Naturhistoriska Museets samlingar. Det är möjligt att det var en tillfällig häckning på Ramberget eftersom den inte omtalas i några skrifter.

Andra personer som intresserade sig för falkarna var konstnärerna Sten Larsson och Allan Andersson. Sten Larsson fotograferade 1928 ett falkpar med två ungar i en klippbrant vid Äspered, Linnarhult i Lärjeåns dalgång. Senare ringmärkte han ungarna. Boplaten var känd bland brevduveägarna som regelbundet gjorde försök att både

skjuta de gamla fåglarna och krossa äggen. 1930 ringmärktes tre ungar men året därpå var boet rövat och den ena falken skjuten. Sten Larsson besökte det här falkberget fram till 1951 men det finns inga data om ringmärkta ungar så antagligen misslyckades häckningen varje år. Jens Edvardsson intresserade sig också för falkarna och skriver att han redan 1949 fått vetskap om att boet plundrats på tre ägg. 1950 började han föra regelbundna anteckningar över sina observationer och varje år fram till 1956 försvann äggen någon vecka efter det att kullen var full-lagd. En ensam sista falk sågs vid berget 1958.

DELSJÖN, FJÄLLBO OCH ÄSPERED

I Delsjöområdet fanns en liten klippbrant med ett häckande falkpar som inte blev lika hårt

ansatt av brevduveägarna och ungar ringmärktes där 1933, 1935 och 1937–38 av David Sjölander, Björn Wennerberg och Åke Andersson. Den sista häckningen skedde troligen 1953.

Under 1950-talet följde Erik Larsson, Gunnar Glemminge, Sture Norén, Stig Jacobsson, Ingemar Ahlén och Jens Edvardsson falkarna som då hade minskat starkt i västra Sverige. De sista kända häckningarna ägde rum 1956 vid Fjällbo, Utbybergen och vid Äspered, Linnarhult. Sedan var det endast ensamma fåglar kvar i reviren några år innan även de försvann.

Sedan skulle det alltså dröja ända till 2012 innan falkar åter häckade i Göteborgsområdet.

PETER LINDBERG

LOKALRAPPORTER

2012

Ett synligt drombo, ett osynligt gåsbo och en högst osannolik kejsarörn. NaturStig fortsätter att sammanställa året vid sina favoritlokaler. Fler lokaler och mer utförliga rapporter hittar du på www.naturstig.se. Här följer två.

HÅRSSJÖN

Det är något speciellt med fågel-sjön. I Göteborgs närhet finns det egentligen bara en: Hårssjön på kommungränsen mellan Hårryda och Mölndal. Välbesökt på våren, nästan bortglömd efter midsommar. Det kunde vara en bra året-runtlokal.

DROMMENS DRAGKRAFT

Att Hårssjön har många besökare på våren beror mest rördrommen och 2012 var inget undantag. Detta år hade den dessutom den goda smaken att lägga boet fullt synligt från Hökekullen, det vill säga till mitten av maj när vassen vuxit upp. En tid kunde man njuta av en hukande rördrom som gled fram mellan vasstrån på långa ben. Då den nådde fram till de sex ungarna blev det ett myller. Andra slättstjorfåglar detta år

var knölsvan, grågås, trana, brun kärrhök och skäggdopping med något par vardera.

Sedan rördrommen tystnat minskade intresset för sjön påtagligt, att döma av Svalanrapporterna. Hälften av årets svalade besök ägde rum under månaderna april–juni och antalet besöksdagar i maj översteg med råge sista halvårets rapporterade dagar.

ROVFÅGLAR

Brun kärrhök har funnits här många år, med bobygge och/eller flygga ungar. Detta år fanns här två honor och en hane och en årsunge som sågs den 16 augusti. Annars var ormvråk den oftast sedda rovfågeln (52 dagar), med spelflykter men också i små sällskap flyttande i mars och september. Lärkfalk sågs jaga insekter sex dagar i maj–juni. Den blan-

dade terrängen med lövskog och mossar borde kunna passa denna lilla falk, som aldrig påträffats häckande i Göteborgs rapportområde. Röd glada sågs den 31 mars, en mycket ovanlig art här.

SKÄRROR OCH STJÄRTMESAR

Nattskärnan är en karaktärsfågel i området väster om Hårssjön, på Rambo mosse finns många par. Gör man sig besväret att besöka fågeltornet närmare midnatt kan man få höra spel, vilket skedde den 22–26 maj. En annan fågel som man ofta får leta efter är stjärtmes. Två par häckade detta år, dels vid fågeltornet, dels vid vägen till tornet. Bona byggdes i mars och ungarna flög ut i maj, ett bo föll ner men ungarna matades ändå.

LAPPUGGLAN

En rar besökare var den lappuggla som sågs nära gården Sjödala den 8 april, möjligen samma fågel som setts dagen innan i Del-sjöterrängen 7 kilometer norrut.

TRASTAR OCH SÅNGARE

Detta är trastmarker. Dubbeltrast sjöng vid tornet och den 19 maj sågs en nyss flygg unge där. Rödvingetrast varnade också intensivt nära tornet den 23 maj och tycks ha häckat. Taltrastar och koltrastar sjunger och ungar syns,

DROMBOET – Bild: STIG FREDRIKSSON

men björktrasten sågs endast tillfälligt. En ringtrast den 19 april var förstafynd på lokalen.

Här finns också sångare. Som mest sjöng fem rörsångare längs gångvägen till tornet, arten rapporterades 29 dagar medan sävsångare och kärrsångare endast rapporterades tre dagar vardera. Fem sjungande ex av svarthätta räknades och trädgårdssångare med ett eller två på vägen till tornet. Medan lövsångare hördes 28 dagar under april-juni noterades gransångare 41 dagar – denna tydliga invandrare tycks verkligen ha etablerat sig här nu.

RESERV ELLER RESERVAT?

Sjön ligger på gränsen mellan Härryda och Mölndals kommuner. Båda kommunerna är intresserade av att exploatera området, Härryda för att bebygga området NO om sjön, medan Mölndal inte har bestämt sig, men vill ha hela området inklusive Rambo mosse som reserv för framtida expansion. GOF har föreslagit att ett naturreservat inrättas och att sjön restaureras i samband med detta. Viss vasslåtter och vassbränning bör ske för att ge blåbärder som gynnar simänder. Dessutom bör häckningsöar anläggas för att locka skratmåsar, erkänt effektiva skyddsfåglar för rara arter.

Sjön är förvisso klart värd besök, också på hösten. En mer detaljerad årsrapport (17 sidor) för 2012 finns på www.naturstig.se.

STIG FREDRIKSSON

SLOTTSSKOGEN

Hur mycket kan man få veta om en fågellokal? Denna fråga infinns naturligt efter ett antal års vandrande i Slottsskogen, denna centrala halvannan kvadratkilometer stora göteborgspark.

ENDOLD GÅSHÄCKNING

Det är naturligtvis omöjligt att vara överallt samtidigt. Det man

upplever av fågelliv är med nödvändighet glimtar, även om det är svårt för kanadagäss att häcka obemärkt ... Ändå var det ingen som såg var de hade sitt bo, så därför var det en överraskning när paret visade sig med tre ungar den 7 juni. Antagligen fanns boet på ön i Stora dammen, dold av den täta örtvegetationen. När ungarna var cirka tre veckor gamla försvann en av dem utan spår. Tänkbar förklaring kan vara räv, som på senare år återvänt till staden efter decennier med skabbproblem.

ÄNDER

Vintrarna i Skogen betyder änder. Många gräsänder övervintrar, den 26 december räknades 1 445 ex, varav 64 % hanar. Stjärtand, snatterand och ske-dand fanns här också, den senare stannade mer än tre månader. Totalt sågs under året tio andarter i Skogen, mest ovanlig var en årtä par veckor i tidig höst. Femton gräsandskullar sågs totalt, gråtrut, kråka och skata tog en och annan unge men i genomsnitt överlevde 3–4 ungar från varje kull fram till senhösten.

Storskraken (parkens tredje häckning) miste sina tre ungar medan de två knipphonorna klarade sina ungar. Smådoppingen, som häckat här varje år sedan 2008, förlorade sina båda ungar till en gråtrut. Naturen är ingen tebjudning.

VINTERN

Vinter innebär duvhöksbesök: 51 dagar svalades arten under vinterhalvåret. Änder och kråkor lockade, medan det inte fanns så mycket ringduvor denna vinter; ollonskörden hade varit mager.

STRÄCK OCH TILLFÄLLIGHETER

Sträckräkning från en plats söder om Observatoriet utförs av några flitiga skådare som bor på gångavstånd. Platsen är inte optimal för ändamålet eftersom flyttare hellre passerar längs Göta älv. Ändå står man där och ser trots

allt lappsparr, stenfalk, ljungpipare och jorduggla ... och ringduvor på sträck i oktober, 19 211 räknades totalt över Ljungkullen.

Och apropå detta med tillfälligheter: vitttrut gjorde den 14 mars en sväng över Ljungkullen när bevakning ägde rum, kejsarörn passerade mitt i sommartiden den 24 juli och lundsångaren den 29 maj utanför fönstret i Masthugget blev ett trevligt nytt tomtkräss för Tina Widén, Slottsskogens mesta sträckräknare.

MÄRKNINGEN

Ringmärkning av 604 småfåglar ägde rum, vintertid i Azaleadalen, sommardag i fågelholkar. En och annan åldring fanns bland de 52 återfynden. En drygt nio år gammal nötväcka kontrollerades, liksom åtta blåmesar fem till åtta år gamla – imponerande åldrar för små fåglar. Stenknäck ses ibland vid fågelmatning men brukar hålla sig undan när de ser folk; den första någonsin här på 20 år ringmärktes ändå denna vinter.

ANTALEN

Hur många fåglar finns i Slottsskogen? På våren efter ankomsten går det att räkna sjungande hanar, leta bon och försöka göra rimliga uppskattningar. Resultatet detta år blev drygt 700 par. Talgoxe, bofink och koltrast dominerade med 60–70 par, medan vår allmännaste fågel, lövsångaren, endast fanns med omkring 20 par. Efter häckningen ökar förstås antalet, med genomsnittligt fem ungar per kull fanns vid höstens början drygt 4 000 fåglar i Slottsskogen. Många av ungfåg-larna raderades dock snart ut och många flyttade bort, men änder, kråkfåglar och ringduvor flyttar in och fyller på denna park under vintern. Det är då det finns som det är flest fåglar i Slottsskogen, drygt 6 000 exemplar förnöjer oss under den strama, men i denna del av landet ändå ganska korta, vinterperioden.

STIG FREDRIKSSON

FÅGELRAPPORT

FÖR GÖTEBORGS RAPPORTOMRÅDE 2012

PER BJÖRKMAN, BJÖRN DELLMING, PÅR LYDMARK, MIKAEL MOLIN, MARTIN OOMEN,
MAGNUS RAHM, STEFAN SVANBERG, JOHAN SVEDHOLM

RRK@GOF.NU

FÖRFATTARE TILL ÅRETS ARTTEXTER

Arttexternas författare finns angivna med följande förkortningar i rapporten:

[BD] = Björn Dellming, [MM] = Mikael Molin,
[MO] = Martin Oomen, [MR] = Magnus Rahm,
[PB] = Per Björkman, [SS] = Stefan Svanberg,
[JS] = Johan Svedholm.

Undrar du något artspecifikt kan du kontakta författaren direkt. Adresser hittar du på första uppslaget.

FÖRKLARING TILL FENOLOGITABELLERNA

Fenologitabellerna innehåller data om fåglarnas ankomst- och flyttdatum. Som exempel tolkar vi *Tabell 1* här till höger. Tabellen innehåller fyra arter. För mindre sångsvan redovisar vi två fenologiperioder, en för vårsträcket och för höststräcket. För övriga redovisas en period som antingen sträcker sig från vår till höst eller höst till vår beroende på art. I de smala ljusa kolumnerna visas mediandatumet för första/sista observationen i perioden under åren 2000–2011 (svart text, rad 2) och hur mycket årets första/sista ob-

servation skiljer sig från medianen (färgad text, rad 1). Färgen signalerar avvikelser; grön = 0–5 dagar, gul = 6–19 dagar, röd > 20 dagar. De efterföljande kolumnerna anger årets första/sista fynd med fetstil på rad 1 följt av fenologirekordet på rad 2. Nya eller tangerade rekord markeras med röd text. Ett – anger att fynd saknas under perioden, en * att entydigt första-/sistadatum inte kunnat fastställas just i år.

ATT TOLKA FENOLOGIINFORMATIONEN

Mediandatumet gäller den *absolut första observationen* varje år under åren 2000–2012, så normalt tar det ytterligare någon vecka för en våranländare att bli mer allmänt förekommande etc. Försök granska alla tidiga/sena fynd extra noga. Tänk efter vilket datum det är och studera fågeln lika noga som om du hade stått inför en sällsynt raritet om datumet är på "fel sida" mediandatumet. Fynd utanför extremprioden måste dokumenteras noga och rapporteras till oss i Rrk på samma sätt som rariteter för att godkännas (se sista uppslaget för rapportinformation).

▲
**Gluttsnäppa förbisträckande
vid Kråkudden, Hönö den
19 september 2012.**

Bild: DAVID LUNDGREN

SVANAR OCH GÄSS

Vi inleder med svanar och gäss där vi återfinner en av årets häckningscomebacker, sångsvan, som häckade för första gången sedan 1993. Dessutom kan vi glädjas åt rekord för säd- och spetsbergsgås och en ny art för området, snögås. Däremot är läget för knölsvanarna i Torslandaviken mer osäkert.

Knölsvan *Cygnus olor*

Höga antal: 445 ad Torslandaviken 29.7 (Magnus Persson).

Trots god bevakning i juli då som flest knölsvanar brukar befinna sig i Torslandaviken blev toppnoteringen ganska beskedlig. Den högsta noteringen under 2000-talet inföll 2005 då 920 ex kunde räknas.

[MR]

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

Samtliga: Vår: Sammanlagt 61 ex under perioden 11.3–4.4. Höst: 6 ex str SV Kråkudden, Hönö 11.11 (Stefan Svanberg m fl). 2 ex str Kvastekulla, Partille 13.11 (Ingvar Björhall).

Den mindre sångsvanen hade ett normalt år med vår- och höstsummor helt inom variationen, även om vårsumman är relativt hög och höstsumman relativt låg. Fördelningen över året är helt enligt boken.

[MR]

Sångsvan *Cygnus cygnus*

Häckningar: Ett rövat bo med ett träsigt ägg Häggsjön, Björketorp (Mats Eriksson). **Fynd under häckningstid:** 2 ad sågs regelbundet i Balltorps våtmark med omgivningar fram till 9.7 (Martin Oomen m fl). Regelbundna sommarobservationer gjordes även i Torslandaviken med som mest 3 ad 3.7 (Ingvar Svensson).

Höga antal: Vår: 620 ex str NO Storeberget, Gamlestaden 11.3 (Roger Eskilsson). 513 ex str NO Fridhemsberget, Rådasjön 11.3 (Johannes Löfqvist). 703 ad str NO Sandvik, Torslanda 11.3 (Christer Fält). 924 ex str NO Brudarebacken 11.3 (Elon Wismén m fl). 469 ex str NO Kikåstoppen, Rambo mosse 12.3 (Magnus Rahm). 518 ex str Kipp-holmen, Björlanda 13.3 (Stefan Olsson m fl). Höst: 470 ex str V Hjälv-

ik, Öckerö 9.11 (Christer Fält). 668 ex str SV Brudarebacken 2.12 (Martin Oomen m fl).

Även om det nog inte riktigt gick som svanarna hade tänkt sig, är det glädjande att kunna konstatera den första häckningen i rapportområdet sedan 1993! Ett flertal sommarobservationer gör att man kan misstänka att det finns ännu fler svanar som vill pröva familjelucky i Göteborgsområdet. Vidare blev en av årets höjdpunkter, sångsvanssträcket, festligare än vanligt – 924 ex utgör nytt dagsrekord för rapportområdet. Även om en del av svanarna naturligtvis räknades dubbelt på flera lokaler råder det inga tvivel om att det måste ha passerat långt över 1 000 sångsvanar över området den 11 mars, kanske över 2 000? Det fina sträcket fortsatte även de två följande dagarna med dagssummor som kan mäta sig med de bästa dagarna under 2000-talet. Även hösten blev något i hästvåg och 668 ex får gälla som nytt höstrekord. Det tidigare rekordet var bara ett år gammalt och gällde 400 ex.

[MR]

Sädgås *Anser fabalis*

Samtliga: Vinter: 1 ex Gunnesby, Säve 5.1 (Magnus Unger). 20 ex str V Killingsholmen, Askim 9.1 (Stefan Svanberg). Vår: Sammanlagt ca 350 ex under perioden 19.2–1.4. Dessutom 1 ex Smedstorps ångar, Björketorp 15–27.4 (Elon Wismén m fl). Höst: Sammanlagt ca 947 ex under perioden 4.10–2.12.

Det överlägset bästa året för sädgås under 2000-talet. Det tidigare vårrekordet gällde cirka 240 ex 2010, och det tidigare höstrekordet cirka 285 ex 2011. Det senaste årtiondet tycks inga dramatiska förändringar ha skett i skogssädgåsens bestånd, i alla fall inte positiva. Orsaken till rekorduppträdandet är därför svårt att reda ut. Möjligen kan Jubileumsjakten haft ett finger med i spelet?

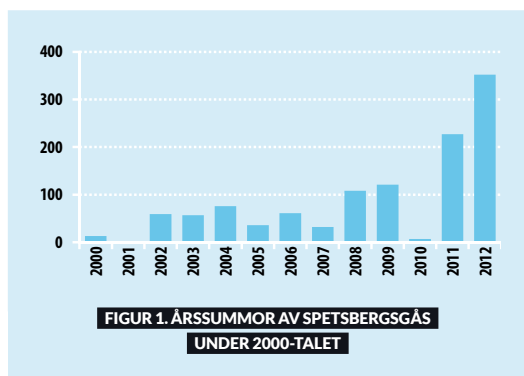
[MR]

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Samtliga: Vinter: 1 ad Bildalsvallen, Uggleådal, Askim 6–9.1 (Mikael Forsman m fl) och samma individ Vrångö 8–13.2 (Margareta Strand-

TABELL 1. FENOLOGI: SVANAR OCH GÄSS.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Mindre sångsvan	-5	11.3 Flera lokaler	+0	4.4 Gullbergsvass (Mattias Pozsgai)
<i>Vår</i>	16.3	8.3-09 Brudarebacken (Jan-Åke Noresson)	4.4	2.5-00 Torslandaviken (Björn Dellming)
Mindre sångsvan	+13	11.11 Kråkudden (Stefan Svanberg m fl)	-3	13.11 Kvastekulla, Partille (Ingvar Björhall)
<i>Höst</i>	29.10	13.10-09 Rörö (Björn Dellming)	16.11	7.12-02 Fotö (Conny Palm)
Spetsbergsgås	-2	23.9 Vrångö (Stefan Svanberg m fl)	-51	24.3 Johanneberg (Olof Armini)
<i>Höst-Vår</i>	25.9	14.9-11 Pinan, Hönö (Olof Armini m fl)	14.5	26.5-07 Rörö (Per Björkman m fl)
Vitkindad gås	-14	3.3 Sandvik, Torslanda (Christer Fält)	+16	28.11 Öxnäs (Thomas Karlsson)
<i>Vår-Höst</i>	17.3	27.2-11 Hökälla (Tomas Johansson)	12.11	6.12-08 Rådasjön (Rickard Johansson)
Prutgås	-25	9.3 Kråkudden (Martin Oomen m fl)	-1	30.10 Hälsö (Uno Unger)
<i>Vår-Höst</i>	3.4	22.2-08 Kråkudden (Roger Eskilsson m fl)	31.10	17.11-00 Kråkudden (Håkan Johannesson)

FIGUR 1. ÅRSSUMMOR AV SPETSBERGSGÅS UNDER 2000-TALET

Bild: LEIF JONASSON

▲ Under 2012 sågs rekordmånga spetsbergsgäss. Fågeln till höger sågs på Billdalsvallen en vecka i början av januari.

berg m fl). 1 ex Gunnesby, Säve 11–18.1 (Martin Oomen m fl). 1 ex Kvillehed, Nordre älv 10.12 (Mats Raneström). Vår: 1 ex str Gullbergsvass 2.3 (Olof Armini). 2 ex str Rörö 11.3 (Thomas Karlsson). 1 ex Öxnäs, Säve 11.3 (Stefan Svanberg). 4 ex str S Hyppeln 18.3 (Magnus Unger). 60 ex str O Johanneberg 24.3 (Olof Armini). Höst: Sammanlagt tio flockar om totalt 281 ex under perioden 23.9–12.11.

Totalt 352 ex är nytt rekord – i år igen. Under 2012 noterades flera flockar i storleksordningen 60 ex vilket aldrig har hänt tidigare. Det tidigare flockrekordet gällde 55 ex vid Kråkudden 20 oktober 2008. Även om Svalbardsbeståndet av spetsbergsgås ökat de senaste decennierna räcker knappast det som förklaring till rekorduppträdandet. Västvindar under hösten brukar trycka in spetsbergsgäss mot den svenska västkusten, men 2012 kan ju knappast sägas ha varit exceptionellt i det avseendet. Förklaringen finns nog snarare i förändrade flyttningssvanor hos delar av populationen. På grund av flockstorlekar och tillfälligheter varierar antalet spetsbergsgäss i området mycket från år till år, men den stigande trenden går ändå inte att ta miste på (se Figur 1).

[MR]

Bläsgås *Anser albifrons*

Samtliga: 1 2K Lagmansholmen, Säve 6.1 (Mats Raneström). 1 ex Torslandaviken 19.2 (Magnus Persson). 4 ex str Stora Amundö 11.3 (Lars Lundmark). 1 2K str NO Brudarebacken 12.3 (Uno Unger m fl). 2 ad str S Galterö 17.3 (Jan Mogol). 1 2K str SO Stora Amundö 16.4 (Stefan Svanberg). 1 2K Öxnäs, Säve 6.6 (Stefan Svanberg). 1 1K str S Kråkudden, Hönö 12.11 (Stefan Svanberg).

Med åtta fynd av tolv exemplar var 2012 ett ganska bra år för bläsgåsen. I vanlig ordning dominerar fynd av sträckande fåglar. Värt att notera är att flera av fynden utgörs av ensamma ungfåglar. Kanske kan man misstänka att dessa debutanter som tappat bort äldre och mer erfarna artfränder, har en större tendens att hamna hos oss, i utkanten av bläsgåsens sträckled och övervintringsområden.

[MR]

[Stripgås] *Anser indicus*

Samtliga: 2 ex Stensjön, Mölndal 24.1 (Berndt Lindberg).

Åttonde fyndet i rapportområde av stripgås som naturligt häckar i Centralasien, men där svenska fynd anses röra rymlingar. Fyndet är det första i Mölndal, tidigare har de flesta gjorts på Hisingen.

[MR]

[Snögås] *Anser caerulescens*

Samtliga: 1 ex str NV Stora Oxhagen 21.5 (Staffan Larsson).

Ny art för rapportområdet. Snögås förs i Sverige till kategori D vilket innebär att det finns tvivel över om fynden rör spontant uppträdande individer. En snögås sågs till och från mellan maj och oktober i trakterna kring Tjörn och det är inte alls omöjligt att detta är samma fågel.

[MR]

[Snögås/dvärgsnögås] *Anser caerulescens/rossii*

Samtliga: 1 ex str S Medicinareberget 25.10 (Fredrik Spak).

Eftersom fågeln upplevdes som mycket liten går det inte att utesluta att det skulle röra sig om den nationellt sett ovanligare mindre arten.

[MR]

Prutgås *Branta bernicla*

Samtliga: Vår: Sammanlagt 7 fynd av 8 ex under perioden 9.3–28.4. Sommar: 1 ex Stora Amundö 19.6 (Ove Ferling). 1 ex Fotö 5.8 (Hans Waern). Upp till 3 ex Käsö Fjärskär/Buskär/Fjärskären 9–21.8 (Ivar Ivarsson). Höst: Sammanlagt minst 171 ex under perioden 9.9–30.10. Vinter: 4 ad str S Kråkudden, Hönö 31.12 (Uno Unger m fl).

Efter tre magra år fick vi ett ganska bra prutgåsår. Sträcket kulminerade i slutet av september med flera större flockar. Tyvärr går det inte att utesluta att flera flockar sågs på flera lokaler, så totalsumman är ett minimum. Ta gärna en titt på klockan när ni ser en intressant gåsflock så kan vi tillsammans skapa en bättre bild av gåssträcket över stan!

[MR]

Bild: UNO UNGER

▲
Sjätte fyndet av nilgås i området utgjordes av det här rastande paret vid Öxnäs den 20 maj. Men trots att fyndet gällde 2 ex blev det inte årets högsta notering!

Ljusbukig prutgås *Branta bernicla hrota*

Samtliga: 1 ad str S Kråkudden, Hönö 12.9 (Martin Oomen m fl).

Efter 2011 års urladdning om 389 ex fick vi i år nöja oss med ett enda fynd av den ljusbukiga rasen. Antalet fynd växlar mycket från år till år, och exempelvis saknades fynd helt 2009.

[MR]

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Häckningar: Minst 169 par, med största kolonin på Buskär (93 par) (Gösta Olofsson m fl). **Fynd under häckningstid:** Observationer gjordes av ytterligare ca 50 par där häckning troligen förekom.

Höga antal: Ca 100 ex str NO Askimsbadet och Rådasjön 15.4 (Aimon Niklasson, Johannes Löfqvist m fl). 135 ex Välen 17.6 (Stefan Andersson). 105 ex Stora Amundö 3.7 (Stig Fredriksson). 186 ex Galterö 18.7 (Roger Eskilsson).

Även om totala antalet säkra häckningar är något lägre än rekordet (181 par 2010) finns det en hel del som tyder på att ökningen i skärgården fortsätter. Arten har inte inventerats fullständigt, men exempelvis är den största kolonin större än någonsin. Utbredningen i södra skärgården är relativt väl känd, men längre norrut har det inte inventerats lika noggrant, och där hittar man också många av de troliga men inte säkra häckningarna.

[MR]

[Dvärgkanadagås] *Branta hutchinsii*

Samtliga: 1 ex (ej rasbestämt) str N Galterö 3.3 (Per Björkman m fl). 1 ex (rasen *minima*) Välen 30.6–15.8 (Uno Unger m fl) och samma individ Stora Amundö 20.8 (Svante Martinsson).

Fågeln i Välen är med största sannolikhet samma individ som sågs där sommaren 2011. Fågeln tillhör rasen *minima* vars naturliga utbredning i västra Nordamerika gör det troligt att fåglar vi ser här är rymlingar.

[MR]

Nilgås *Alopochen aegyptiaca*

Samtliga: 6 ex str N Fotö/Hönö/Öckerö/Hälsö/Hyppehn/Rörö 21.4 (Ola Wennberg, Bo Brinkhoff m fl). 1 par Öxnäs 20.5 (Uno Unger m fl).

Fynd nummer fem och sex i rapportområdet och de första sedan 2007. Flocken om sex individer utgör det första fyndet i skärgården, och fåglarna kunde följas genom hela norra skärgården av flera observatörer. Tidigare har som mest 2 ex setts samtidigt i rapportområdet. Även sett över hela landet är så stora flockar ovanligt, vilket gör att man kan mistänka att de sex nilgäss som sågs vid Skottorps våtmark i Laholmstrakten två dagar tidigare var samma flock.

[MR]

ÄNDER

I år kan vi äntligen glädjas åt en lyckad häckning av årta, och förmodligen prasslades det i sänghalmen även bland snatteränderna. Trenden för våra övervintrande bergänder och salskrakar är däremot inte fullt så munter.

[Mandarinand] *Aix galericulata*

Samtliga: 1 hona Klippan, Göteborgs hamn 16.1–11.3 (Christer Cederfalk m fl). 1 hona Torpadammen, Kaverös 24.3 (Fredrik Bodzenius). 1 hona Slottsskogen 18–20.6 (Lars Persson m fl). 1 hona Färjenäs, Göteborgs hamn 28.11–27.12 (Elsie-Britt Bäckstrand m fl).

Inga häckningar konstaterade. Däremot fortsätter en hona att återkomma till området under Älvsborgsbrons båda brofästen vintertid, vilket under de senaste åren har varit den säkraste lokalen och årstiden för arten. Även vid Kaverös och i Slottsskogen gjordes fynd av en honfärgad fågel. Arten har tidigare konstaterats häcka vid fyra tillfällen i rapportområdet (1977, 1978, 2006 och 2009).

[BD]

Bild: FREDRIK ARONSSON

▲
Älvsborgsbron fortsätter att locka mandarinandshonor vintertid. Här ses honan som höll till vid Färjenäs.

Bläsand *Anas penelope*

Vinter: December: 1 ex Slottsskogen 1.12 (Bengt Adamsson m fl). 1 ex Välen 20–29.12 (Martin Oomen m fl).

Några vinterfynd av bläsand har gjorts under varje år på 2000-talet. Årets två decemberfynd är klart i underkant mot vad som brukar vara normalt. [BD]

Snatterand *Anas strepera*

Häckningar: Fynd under häckningstid: Ca 2 par Torslandaviken (Per Björkman m fl). 1 par Hyppeln (Magnus Unger m fl).

Vinter: Januari–februari: 1 hona Slottsskogen 7–19.1 (Bengt Adamsson m fl). 1 hona Hökälla 13.1 (Uno Unger). 2 ex Göteborgs Fiskhamn 28.1 (Magnus Eriksson m fl).

Höga antal: 54 ex Torslandaviken 23.6 (Magnus Persson).

Numera ses det regelbundet snatteränder under häckningstid i Torslandaviken och frågan är om de inte gjorde ett seriöst häckningsförsök i år? Dock kunde ingen häckning konstateras där, och inte heller på Hyppeln där ett par uppträdde klart misstänkt under en period i maj. Arten har en positiv trend i Sverige och detta återspeglar sig även sommardag hos oss då par som misslyckats med häckningen ofta rastar i högre antal i bland annat Torslandaviken och Välen. I år noterades ett rekordhøgt antal sommargäster i Torslandaviken då inte mindre än 54 ex rastade i Karholmsdammen den 23 juni! Det tidigare rekordet var 26 ex i Torslandaviken den 25 juni 2007. Anledningen till årets pulverisering av 2007-siffran är troligtvis artens populationstrend i kombination med en mycket blöt och kall vår och försommars då sannolikt många häckningar spolierats. [BD]

Bild: STIG FREDRIKSSON

▲ **Årta ses alltmer regelbundet under häckningstid, samt med en del spridda obsar – som den här tillfälligt rastande individen i Slottsskogen den 18 augusti.**

Kricka *Anas crecca*

Häckningar: 1 par Hovås golfbanedamm 7.6 (Aimon Niklasson). 1 par Björkkärret, Delsjöområdet (Jan-Åke Noresson m fl).

Vinter: Januari–februari: Som mest 12 ex Sjöbacken, Göteborg 19.1–3.2 (Uno Unger m fl). December: Som mest 5 ex Välen 1–30.12 (Hans Erik Hermansson m fl).

Höga antal: 166 ex Torslandaviken 23.4 (Stefan Svanberg m fl). 107 ex Öxnäs 2.10 (Martin Oomen).

Kricka är sparsam som häckfågel i rapportområdet, men återfinns år efter år på i princip samma lokaler. I år kunde häckning konstateras vid Björkkärret (sydväst om Brudarebacken) för minst tredje året i rad, samt vid Hovås golfbanedamm. Utöver det så noterades par eller spelande fåglar på olika ställen i Torslandaviken, Änggårdsbergen, Hökälla, Bergsjön samt Hindås/Björketorp. Även vid Balltorps våtmark, där arten häckade förra året, fanns stationära par men ingen häckning konstaterades i år. Ökad bevakning av skogsnära småvatten kan möjligtvis ge en bättre bild av artens förekomst i rapportområdet. Antalet övervintrande krickor var över det normala med cirka 50 ex under januari–februari fördelade på främst kustnära lokaler. Under december sågs endast 13 ex. Större ansamlingar av krickor sågs också i vanlig ordning under vår- och höststräcket, med högsta noteringar vid Torslandaviken och Öxnäs. [BD]

Stjärtand *Anas acuta*

Vinter: Januari–februari: 1 hane Slottsskogen 2.1 (Freddy Persson). 1 hona Hökälla 5–12.1 (Magnus Unger m fl). 1 hane Vasskären 24.1–26.2 (Roger Eskilsson m fl). 3 ex Hyppeln och Rörö 4.2–22.3 (Magnus Unger m fl). 1 hona Skalkorgarna 4.2 (Magnus Persson). 1 hona Saltholmen 4.2 (Martin Oomen). 1 hane Saltasviken, Öckerö 12.2 (Jon Håkansson). 3 ex Slottsskogen 14.2–19.3 (Stig Fredriksson m fl). 1 hona Göteborgs hamn 17.2 (Stefan Svanberg).

Sommar: 1 ex Torslandaviken 7.7 (Benga Ragnewall).

Höga antal: 35 ex str SV Brudarebacken 31.8 (Tina Widén m fl).

Ett stort antal övervintrande stjärtänder jämfört med vad som varit normalt tidigare år. Trenden har dock gått just mot detta, från att vara knappt årlig, till årlig men fåtalig till att nu faktiskt uppvisa ett klart ökande uppträdande i rapportområdet vinter-tid. Värt att notera är också att årets högsta sträcksumma noterats vid en inlandslokal, nämligen Brudarebacken, där 35 ex passerade den 31 augusti. Rekordet är 71 sydsträckande stjärtänder vid Kråkudden den 28 augusti 2006. [BD]

Årta *Anas querquedula*

Häckningar: 1 par Öxnäs (Roger Eskilsson m fl). Fynd under häckningstid: 1 par Skogomedammen, Hökälla (Stefan Svanberg m fl). 1 par Torslandaviken (Hans Petersson m fl).

Bild: JAN-ÅKE NORESSON

▲
Vigg och bergand där man kanske enklast ser dem i rapportområdet – vid Sävåns mynning den 25 januari. Men det går att se enstaka under sommaren också!

Permanent revir på åtminstone tre lokaler i rapportområdet (samtliga på Hisingen) varav en konstaterad häckning vid Öxnäs. Dessutom 4–6 över- somrande individer vid Öxnäs i parkonstellation. [BD]

Skedand *Anas clypeata*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 3 par i Hökälla. 2–3 par i Torslandaviken.

Inga häckningar konstaterades i år heller, trots att arten årligen återvänder (?) till samma lokaler med lämplig biotop. Senast arten häckade i rapportområdet var 1985, då i Torslandaviken. [BD]

Brunand *Aythya ferina*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 1–2 par Torslandaviken 1–2.5 (Lars Eric Rahm m fl). 1 par Välen 23.6 (Hans-Erik Hermansson).

Höga antal: 65 ex Torslandaviken 5.1 (Göran Gustavsson).

Brunanden är en art som har en vikande trend som häckfågel i Sverige. Under vår och sommar ses regelbundet flockar med brunänder i Torslandaviken, mestadels hanar. I vårt rapportområde har arten aldrig häckat, men något par ses regelbundet under häckningstid. Årets högsta antal är relativt normalt för senare år. [PB]

Vigg *Aythya fuligula*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 2 par Idtjärnet, Angered 3.6 (Lars Erik Norbäck).

Höga antal: 370 ex Krossholmen, Torslanda 2.2 (Magnus Persson m fl). 350 ex Asperönsund, Gbg:s södra skärgård 25.2 (Jan Mogol m fl).

Inga ungfåglar finns rapporterade i år. Under 2000-talet har viggan konstaterats häcka med ett par vid tre tillfällen på tre olika lokaler; 2002 vid

Hovås golfbana, 2008 vid Svarte mosse i Biskopsgården och 2011 vid Idtjärnet i Angered. Årets högsta antal ligger något högre än de gjort under de senaste åren men vi har ännu långt upp till de fyrsiffriga antal som noterades under 60-, 70- och 80-talet. [PB]

Bergand *Aythya marila*

Sommar: 1 hane str S Kråkudden 13.7 (Bo Brinkhoff m fl).

Höga antal: 8 ex rast Kråkudden, Hönö 12.12 (Martin Oomen).

Sommarfynd görs i princip vartannat år i rapportområdet. Det högsta antalet bergänder som ses i Göteborgstrakten fortsätter att sjunka för varje år. Liksom brunanden har berganden en vikande trend som häckfågel i Sverige. [PB]

Praktejder *Somateria spectabilis*

Samtliga: 1 3K+ hane str S Kråkudden, Hönö 28.3 (Jon Håkansson m fl).

Årets praktjejder dök punktligt upp sista veckan i mars. Av de tolv fynd som gjorts under 2000-talet har precis hälften gjorts just denna vecka. [PB]

Alförrädare *Polysticta stelleri*

Samtliga: 1 hane Bolleskären, Hönö 10–16.7 (Bengt Karlsson m fl).

Denna sommarfågel sällskapade med ejdrar och kunde endast ses när den var uppe och flög. Fynd under denna tid är inte alltför ovanligt i Sverige och i Göteborgstrakten återkom en alförrädarhane varje sommar till samma område mellan år 1993 och 2003. [PB]

Alfågel *Clangula hyemalis*

Sommar: 1 hane Rivö fjord och Galterö 15–28.8 (Magnus Persson m fl).

Höga antal: 25 ex Hyppeln 1.5 (Magnus Unger).

Femte sommarfyndet under 2000-talet. Det högsta antalet alfåglar som rapporterats i rapportområdet är 66 ex den 12 april 2003. [PB]

Sjöorre *Melanitta nigra*

Höga antal: 2 210 ex str S Kråkudden, Hönö 27.4 (Ola Bäckman m fl). 1 500 ex Kråkudden, Hönö 19.11 (Elvor Ohlin m fl).

Vårens antal är den näst högsta dagssumman som noterats vid Kråkudden. Rekordet är 2 257 ex och sattes den 24 april 2008. För hösten är det en relativt ny företeelse att så stora ansamlingar av sjöorrar rastar inom rapportområdet, men detta skedde även 2009. Vid denna tid på året består flockarna nästan enbart av ungfåglar. [PB]

Salskrake *Mergus albellus*

Höga antal: 31 ex Rivö fjord 13.2 (Uno Unger).

Vi har sett en vikande trend vad gäller rastande salskrakar under senare år i Göteborgstrakten. De 31 ex som sågs i februari är visserligen ett något högre antal än 2010–2011, men under hösten sågs som mest endast 6 ex. Möjligen har salskrakarna flyttat sig längre norrut eftersom det noterats över 100 ex runt Tjörn–Orust de senaste vintrarna. [PB]

Höga antal av salskrake hör inte till vanligheterna i Göteborgsområdet längre. Oftast ser det istället ut som på den här bilden från Killingsholmen.

Bild: LARS LUNDMARK

TABELL 2. FENOLOGI: ÄNDER.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Gravand	+18	22.2 Kråkudden (Tina Widén m fl)	+3	5.11 Hjälvik, Öckerö (Jon Håkansson)
Vår–Höst	4.2	8.1-02 Askimsviken (Märta Haagen)	2.11	7.12-07 Kråkudden, Hönö (Per Björkman)
Snatтерand	-17	9.3 Kråkudden (Martin Oomen m fl)	+48	10.11 Rörö (Bo Brinkhoff m fl)
Vår–Höst	26.3	8.3-09 Torslandaviken (Uno Unger)	23.9	29.11-09 Torslandaviken (Jan Mogol m fl)
Stjärtand	-1	21.3 Hökällan (Per Lundgren m fl)	+7	24.11 Brandkärr, Hisingen (Elon Wismén)
Vår–Höst	22.3	16.2-11 Rörö (Göran Gustavsson m fl)	17.11	8.12-11 Galterö (Roger Eskilsson)
Ärta	+9	15.4 Torslandaviken (Christer Fält)	+7	6.9 Slottsskogen (Stig Fredriksson)
Vår–Höst	6.4	17.3-04 Torslandaviken (Peter Strandvik m fl)	30.8	Nytt fenologirekord (+1)
Skedand	-	20.3 Hökällan (Tina Widén m fl)	+3	28.10 Slottsskogen (Bengt Adamsson m fl)
Vår–Höst	3.4	13.3-02 Hökällan (Peter Strandvik)	25.10	24.11-08 Slottsskogen (Magnus Eriksson)
Alfågel	-24	5.9 Kråkudden (Rikard Henricsson)	-14	13.5 Hyppeln/Hönö (Magnus Unger m fl)
Höst–Vår	29.9	Nytt fenologirekord (-11)	27.5	24.6-08 Kråkudden, Hönö (Martin Oomen)
Salskrake	-10	7.10 Torslandaviken (Osborne Lindberg)	-13	12.4 Torslandaviken (Magnus Persson m fl)
Höst–Vår	17.10	Tangerat fenologirekord	25.4	12.5-11 Torslandaviken (Stefan Svanberg m fl)

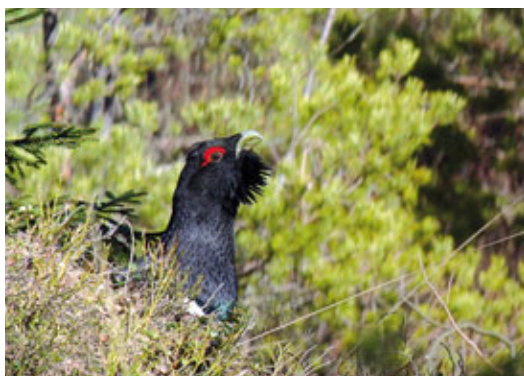

Bild: JAN-ÅKE NORESSON

▲ Tack vare den här spelgalna tjädern vid Knipeflågsbergen fick fler göteborgare än vanligt möjlighet att möta detta kluckande skogsväsen under året. Men även fransett Knipeflågsfågeln blev 2012 det bästa tjäderåret på länge!

HÖNSFÅGLAR

För hönsfåglarna blev de senaste årens trender allt tydligare. Medan våra tjädrar tycks klara sig fint, verkar situationen för orren allt mer dystert. Även raphöhnan har nog sagt sitt i området, åtminstone i vild form.

Orre *Lyrurus tetrix*

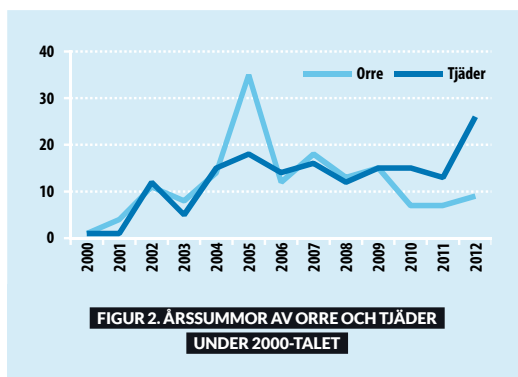
Samtliga: 1 hona Knipeflågsbergen 17.3 (Staffan Larsson). 1 hane sp Knipeflågsbergen 18.3–2.4 (Stefan Johansson m fl). 1 ex Orremossen, Vättlefjäll 28.3 (Per Karlsson). 2 ex sp Långe mosse, Vättlefjäll 4.4 (Ove Andersson). 1 hona Kråkudden, Höhö 13.4 (Ola Bäckman). 1 hane sp Olofstorp, Bergum 15.4 (Håkan Thorstensson). 1–2 hanar sp Landvetters flygplats 20.4–27.5 (Carl Jyker m fl). Dessutom påträffades spillning på Rambo mosse, Mölndal 21.4 (Lars Eric Rahm m fl).

Trots eftersök tycks nu orrspeleplatsen på Rambo mosse vara helt tom, även om spillningsfyndet tyder på att arten fortfarande finns kvar i området. Orrens kräftgång i området tycks fortsätta, och även om årets nio rapporterade individer faktiskt är två fler än 2012 så är det långt kvar till de 35 ex som rapporterades så sent som 2005 (se vidare i tjäderkommentaren nedan). En liten ljuspunkt är dock att arten för första gången sedan 2009 observerats på den klassiska lokalen Orremossen i Vättlefjäll. [JS]

Tjäder *Tetrao urogallus*

Samtliga: Spelplatser: Två i Landvetter med 2–4 respektive 3–5 tuppar (Jan Hellenberg). En i Härryda med 4–6 tuppar (Jan Hellenberg). Övriga fynd: Inklusive de ovan nämnda tupparna rapporterades 26 tjädrar, varav 4 ex i Bergum, 6 ex i Partille, 10 ex i Landvetter, 4 ex i Härryda, 1 ex i Källered samt 1 ex i Askim.

Fram till och med 2009 följde tjädrarnas och orrens fyndkurvor varandra tämligen väl. Eventuella fluktuationer korrelerade tydligt hos båda arterna och

FIGUR 2. ÅRSSUMMOR AV ORRE OCH TJÄDER UNDER 2000-TALET

speglade sannolikt mest antalet fågelskådarbesök i skogsområden. Sedan 2010 tycks det dock ha hänt något (se Figur 2). Medan orrens populationsutveckling närmast tycks befinna sig i fritt fall uppvisar tjädern härmed sitt troligen bästa resultat någonsin! 26 ex är en exceptionell siffra, men hjälps naturligtvis upp av att inventeringen av spelplatser har fortsatt även i år. De tre spelplatser som presenteras ovan är alltså inte samma som de som redovisades 2011, utan nyupptäckta sådana. Ett särskilt omnämnande skall väl också den spelgalna tupp som både glädde och kanske skrämde mängden av Göteborgsområdets skogshönssvälfödda skådare i Knipeflågsbergen under våren ha. Fågeln ”upptäcktes” lustigt nog på ett internetforum för orienterare, där flera personer ondgjorde sig över den mordiska tjäder som attackerade oskyldiga motionärer. [JS]

Raphhöna *Perdix perdix*

Samtliga: 1 1K Torslandaviken 12.8 (Per Lundgren m fl).

Efter att ha uteblivit helt under 2011 gjordes ett fynd av raphhöna under året. Man kan nog gissa att arten är helt utdöd som spontan i rapportområdet, de sista fåglarna från den troligen självreproducerande populationen i södra skärgården sågs på Galterö 2010. Årets fynd härstammar sannolikt från utsättningar för jaktändamål. [JS]

Vaktel *Coturnix coturnix*

Samtliga: 1 ex Brudarebacken 16.5 (David Klingberg). 1 ex sp Styrsö 25.5 (Andy Hultberg). 1 ex sp Ragnhildsholmen 31.5 (Martin Johansson).

Vi var säkert många som med stirrig blick och svettiga handflator väntade in vaktelsäsongen 2012, för att se om den mycket underliga vartannatårstrend som arten haft i området under så gott som hela

Storlom *Gavia arctica*

Häckningar: 1 par Yxsjön, Råda (Mats Eriksson m fl). 1 par Stora Stamsjön, Härryda (Bo Nilsson m fl). 1 par Kärrsjön, Härryda (Inge-
mar Olsson m fl). 1 par Sisjön, Askim (Ivar Ivarsson m fl). Fynd under
häckningstid: Utöver de säkra häckningarna gjordes fynd i totalt 18
tänkbara häckningssjöar kommunvis fördelade på Göteborg (9),
Härryda (8) och Mölndal (1).

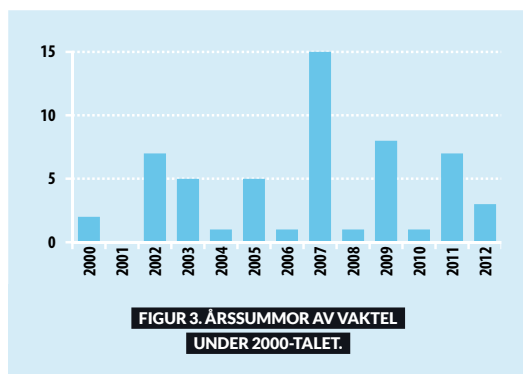
Ännu ett gott år för storlommen. Områdets kändis-
lommarna i Sisjön tycks ha fått in knycken och fick
återigen ut en unge som dessutom verkade klara sig
undan badgäster och hungriga trutar.

[MR]

▲
**Kändislommarna i Sisjön
lyckades med häckningen
i år igen!**

Bild: OVE FERLING

2000-talet (se Figur 3) skulle hålla i sig. Eftersom 2011 var ett gott år som bjöd på minst sju vaktlar kunde man alltså vänta sig att 2012 skulle bli klart sämre. Och visst blev det så, endast tre vaktlar är ett tämligen dåligt resultat. Den spelande fågeln på Styrso kan dock vara värd att uppmärksamma, skärgårdsfynd av arten är mycket ovanliga. [JS]

LOMMAR OCH DOPPINGAR

Medan 2012 blev det sämsta året för svartnäbbad islom på 15 år, drömde smålommen till med ett sträckmässigt all time high. För våra doppingar var det mesta sig likt, men förmodligen har de hårda vintrarna gått hårt åt smådoppingen.

Smålom *Gavia stellata*

Häckningar: 1 par Härryda kommun (Mats Eriksson). **Fynd under häckningstid:** 1 par sågs dessutom på ytterligare en lämplig lokal i Härryda kommun (Mats Eriksson).

Höga antal: 637 ex str S Kråkudden, Hönö 27.4 (Ola Bäckman m fl) och 358 ex str S Hyppeln samma dag (Roger Eskilsson m fl). 274 ex str S Kråkudden, Hönö 4.5 (Jon Håkansson m fl).

Häckning skedde i samma tjärn som förra året, då en helt ny häcklokal. Troligen finns ytterligare minst ett häckande par i rapportområdet. 637 ex utgör den högsta publicerade dagssumman. Sträcktoppen infaller alltid i slutet av april eller början av maj. Lommarna rundar Skagen och för att vi ska få se många i Göteborgs skärgård krävs att de inte viker av söderut för tidigt. [MR]

Svartnäbbad islom *Gavia immer*

Samtliga: 1 2K+ str S Vinga 12.11 (Bengt-Åke Svensson m fl).

Efter en lång rad goda år blev årets resultat det sämsta sedan 1997 då inga fynd gjordes. Dåligt med västvindar under senhösten är troligen en del av förklaringen. [MR]

Obestämd islom *Gavia immer/adamsii*

Samtliga: 1 2K+ str S Vinga 30.9 (Göran Darefelt m fl).

Det mesta tyder på att denna islom var en svartnäbbad dito, men tyvärr var inte obsbetingelserna tillräckligt goda för att kunna spika den. Det som möjligen skulle kunna tala emot är tidpunkten, för åtminstone på Västkusten har den svartnäbbade en tydlig topp ungefär en månad senare. [MR]

Vitnäbbad islom *Gavia adamsii*

Samtliga: 1 ad str S Kråkudden, Hönö och Vinga 29.9 (Ragnar Selén, Håkan Eliasson m fl). 1 2K+ förbifl. Hyppeln 21.10 (Magnus Unger). 1 1K+ Stora Amundö 15.11 (Stig Fredriksson).

Tre fynd är ungefär vad vi brukar få nöja oss med. Att det bara gjordes fynd under hösten är däremot lite mer anmärkningsvärt, majoriteten av fynden har annars gjorts på våren. [MR]

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

Häckningar: 1 par Lilla dammen, Slottskogen (Johan Ennerfelt m fl). 1 par Axlemossen, Ånggårdssbergen (Robert Ennerfelt m fl). 1 par Madbäcksdammen, Björlanda (Uno Unger). 3 par Hills golfbana (Lars Persson m fl). 2 par Balltorps våtmark (Magnus Rahm m fl). 1 par Hökälla (John Thulin m fl). **Fynd under häckningstid:** Observationer av fåglar i lämplig häckningsbiotop gjordes på ytterligare sex lokaler.

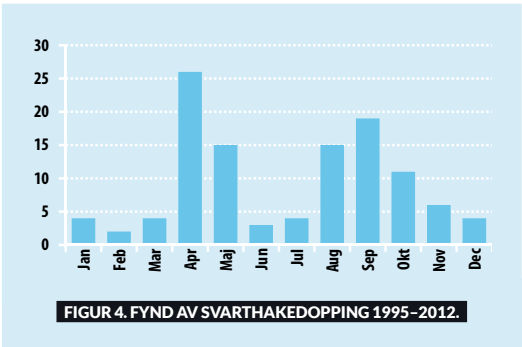
Höga antal: 9 ex Hinsholmskilen 26.12 (Jan Mogol).

Totalt nio häckande par är i paritet med de senaste årens antal häckningar. Värt att notera är att fem av dessa häckningar är rapporterade från Balltorpsområdet i Mölndal, allihop i dammar som anlades i mitten av 2000-talet. Att de kalla vintrarna gått hårt åt smådoppingen kan man ana i första hand utifrån de högsta antalsnoteringarna. Fram till och med 2009 sågs årligen ansamlingar på uppemot 30 ex eller mer i antingen Välen eller Torslandaviken. I år är de högsta antalen på dessa lokaler 7 respektive 4 ex. [MR]

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Häckningar: 3 par Torslandaviken. 1 par Stora Mölnesjön. 2 par Rådasjön. 1 par Landvettersjön. Minst 1 par Hårssjön.

Antalet rapporterade häckningar ger inte en helt rättvisande bild av skäggdoppingens bestånd i området, men utifrån detta underlag tycks den stabil. Nationellt har skäggdoppingen länge haft en stabil population. Man kan notera att inga riktigt höga antal rapporterades under året. Både 2010 och 2011 rapporterades flera hundra individer från hamnloppet under senvintern, men så alltså inte i år. Skillnaden får troligen tillskrivas det hårdare isläget 2010 och 2011. [MR]

Gråhakedopping
Podiceps grisegena

Vinter: 1 ex str S Hyppeln 10.1 (Bo Brinkhoff). 1 ex Röro 15.1 (Uno Unger m fl). 1 ex str S Kråkudden, Hönö 23.2 (Uno Unger). 1 ex str S Kråkudden, Hönö 25.2 (Robert Ennerfelt m fl).

Sommar: 2 ex str S Kråkudden, Hönö 24.7 (Magnus Fridolfsson).

Efter ett par gråhakerika vintrar fick vi 2012 se en återgång till det låga antal fynd som noterades i slutet av 00-talet. Ett sommarfynd är normalt, och i vanlig ordning är det skärgården som gäller, långt från lämpliga häckningsbiotoper.

Svarthakedopping
Podiceps auritus

Samtliga: 1 ex Billdals skärgård 6–13.1 (Mikael Forsman m fl). 1 ex Arendalsudden 19.2 (Anders Johansson). 2 ex Torslandaviken 28–30.4 (Ola Wennberg m fl). 3 ex str S Kråkudden, Hönö 5.8 (Per Björkman m fl). 1 1K Stora Amundö 20.8 (Svante Martinsson). 1 ex Torslandaviken 30.9 (Magnus Persson m fl).

Sex fynd av nio exemplar är normalt. I snitt har det setts åtta individer per år under 2000-talet. Vinterfynd är relativt ovanligt, och observationen vid Arendalsudden är faktiskt bara den andra i februari sedan 1995. Se *Figur 4* för månadsfördelning.

Svarthalsad dopping
Podiceps nigricollis

Samtliga: 1 ex Torslandaviken 28.4 (Ola Wennberg m fl).

Ett fynd är helt normalt. April är den bästa månaden för arten i Göteborgsområdet. I och med årets fynd har sju av områdets 19 fynd gjorts i april.

HAVSFÅGLAR

Ett tämligen normalt år vad gäller liron, medan avsaknaden av sena höststormar gjorde att storm-svalorna helt uteblev under denna tid. En riktigt bra suldag i början av oktober glädde dock.

Stormfågel
Fulmarus glacialis

Höga antal: 272 ex str S Kråkudden, Hönö 17.9 (Martin Oomen m fl). 200 ex str S Vinga 30.9 (Göran Darefelt m fl).

Udda fynd: 1 ex förbifl. Fiskhamnen, Göteborgs hamn 4.1 (Hans-Erik Hermansson).

Högsta antal av helt normal storleksordning. Fågeln vid Fiskhamnen var säkerligen ett offer för stormarna i slutet av 2011.

Gulnäbbad lira
Calonectris diomedea

Samtliga: 1 ex str S Kråkudden, Hönö 13.7 (Martin Alexandersson m fl).

Göteborgsområdets tjugoförsta fynd. Juli är en helt typisk tid för denna sommarlira.

Grålira
Puffinus griseus

Samtliga: **Kråkudden, Hönö:** 1 ex str S 3.9 (Martin Oomen). 1 ex str S 4.9 (Stefan Svanberg). 1 ex str N 5.9 (Olof Armini). 3 ex str S 7.9 (Per Björkman m fl). 1 ex str NV 14.9 (Björn Lindkvist m fl). 1 ex str S 17.9 (Martin Oomen m fl). 1 ex str S 28.9 (Martin Oomen m fl). 1 ex str S 29.9 (Arne Ekström). 2 ex str S 7.10 (Bo Brinkhoff m fl). 1 ex str S 17.10 (Ola Bäckman m fl). 1 ex str S 2.11 (Stefan Svanberg m fl).

Övriga lokaler: 1 ex str N Brevik, Öckerö 8.9 (Ingegerd Bratt). 1 ex str S Vinga 29.9 (Magnus Hallgren m fl). 10 ex str Vinga 30.9 (Ulf Lindell m fl). 3 ex str Hyppeln 30.9 (Magnus Unger). 1 ex str S Vinga 12.11 (Bengt-Åke Svensson m fl).

Totalt 28 individer fördelade på 14 obsdagar, men i vanlig ordning med reservation för dubbelräkning-ar. Ett i alla avseenden typiskt år, med fynd mellan september och november, och en enstaka toppdag.

Mindre lira
Puffinus puffinus

Samtliga: **Kråkudden, Hönö:** 1 ex str S 27.4 (Ola Bäckman m fl). 3 ex str S 19.6 (Per Björkman m fl). 3 ex str S 13.7 (Martin Alexandersson m fl). 3 ex str 15.7 (Roger Eskilsson m fl). 2 ex str S 16.7 (Magnus

TABELL 3. FENOLOGI: HAVSFÅGLAR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Grålira	±0	3.9 Kråkudden (Martin Oomen)	+9	12.11 Vinga (Bengt-Åke Svensson m fl)
<i>Höst</i>	3.9	28.7-07 Kråkudden (Adam Engström Svanberg)	3.11	29.11-07 Kråkudden (Jon Håkansson)
Mindre lira	-42	27.4 Hyppeln/Hönö (Roger Eskilsson m fl)	-17	14.9 Kråkudden (Björn Lindkvist m fl)
<i>Vår–Höst</i>	8.6	17.4-10 Kråkudden (Mikael Molin m fl)	1.10	3.11-10 Kråkudden (Uno Unger m fl)
Klykstjärtad stormsva	–	–	+62	4.1 Kråkudden (Ola Bäckman m fl)
<i>Höst</i>	23.9	9.9-00 Kråkudden (Magnus Unger)	3.11	29.12-11 Långe tånge, Öckerö (Albin Thorsson m fl)

Unger m fl). 1 ex str S 23.7 (Elon Wismén m fl). 2 ex str S 7.8 (Ola Wennberg m fl). 1 ex str S 5.9 (Hans Börjesson m fl). 1 ex str S 7.9 (Barbara Leibiger m fl). 1 ex str N 14.9 (Björn Lindkvist m fl). Övriga lokaler: 1 ex str S Hyppeln 27.4 (Roger Eskilsson m fl). 1 ex str S Vinga 23.7 (Kent Kristenson m fl).

18 ex fördelade på tio obsdagar (både Hyppel- och Vingafågeln sågs även vid Kråkudden) är ett bra år i längre perspektiv. Mest anmärkningsvärt är förstas aprilfyndet som är rapportområdets andra. Man kan konstatera att sedan det nya vindskyddet på Kråkudden stod färdigt 2007 har vi inte haft ett enda dåligt mindre lire-år. Detta sammanträffande är knappast en slump, utan har säkerligen att göra med att det nya vindskyddet ger bättre sikt rakt västerut där de flesta liron ses. [MR]

Balearisk lira *Puffinus mauretanicus*

Samtliga: 1 ex str S Kråkudden, Hönö 17.9 (Stefan Svanberg m fl).

Elfte fyndet i rapportområdet, och ett i alla avseenden typiskt sådant. Åtta av de elva fynden har gjorts under augusti och september (se Figur 5 för månadsfördelning). [MR]

Klykstjärtad stormsvala *Oceanodroma leucorhoa*

Samtliga: 1 ex str S Kråkudden, Hönö 4.1 (Ola Bäckman m fl).

En klyka som lär ha blåst in i de hårda vindarna i slutet av 2011 blev det magra resultatet 2012. Avsaknad av stormar under senhösten är naturligtvis orsaken. Höstfynd har inte saknats sedan 1989. [MR]

Havssula *Morus bassanus*

Höga antal: 750 ex str S Vinga 30.9 (Göran Darefelt m fl). 1 355 ex str S Kråkudden, Hönö 2.10 (Osborne Lindberg m fl). 531 ex str Kråkudden, Hönö 4.10 (Ulf Johansson m fl).

Dagssumman den 2 oktober är den högsta sedan 10 oktober 2003 då 1 375 sulor räknades från Kråkudden. De sista dagarna i september och de första i oktober tycks vara den period då oddsen för riktigt höga dagssummor är som bäst. [MR]

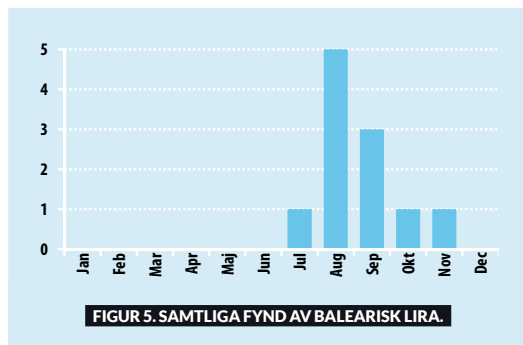

Bild: DAVID LUNDGREN

▲ Den 2 oktober passerade hela 1 355 havssulor Hönö, vilket är den högsta siffran på nästan tio år. Den här ungfågeln passerade dock inte förrän en dryg månad senare, den 13 november.

SKARVAR-STORKAR

En av årets höjdpunkter var den lyckade häckningen för drommarna i Härssjön. Områdets skarvar håller ställningarna och en vit stork flög över Torslanda i november.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Häckningar: Tre kolonier med 202, 59 respektive minst 30 bon.

Utifrån rapportmaterialet verkar åtminstone de två större kolonierna haft en mycket positiv utveckling de senaste åren. Generellt tycks skarven i Göteborgs skärgård gå emot den nationella trenden som stagnerat. [MR]

Toppskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Samtliga: Observerades regelbundet under hela perioden med undantag av perioden 3.6–8.7 på eller vid följande öar: Rörö, Hyppeln, Öckerö, Hönö, Fotö, Vinga, Vasskären och Vrångö. **Höga antal:** Högsta noteringen första halvåret var minst 15 ex Rörö 10.1 (Uno Unger m fl) och under andra halvåret 40 ex Rörö 1.11 och 3.11 (Stefan Svanberg, Magnus Unger).

Ett år helt i paritet med 2010 och 2011, och därmed betydligt lägre antal än under guldåldern i slutet av 00-talet. Det återstår att se om toppskarven stabiliserar sig på denna nivå, som ändå hade varit svår att föreställa sig för 10–15 år sedan då arten fortfarande var en raritet i våra vatten. Ett fynd vid Vasskären är värt att lyfta fram eftersom det är betydligt längre in i skärgården än vad som normalt gäller för denna pelagiska art. [MR]

Bild: OVE FERLING

▲ **Rördrom häckade i Hårssjön även i år. Här ses en av föräldrarna på inflygning (ungarna i boet återfinns på sida 10).**

Rördrom *Botaurus stellaris*

Häckningar: 1 par fick ut 6 ungar Hårssjön, Mölndal (Ove Ferling m fl).

Övriga fynd: 1 ex Nolviks kile, Björlanda 29.1 (Bo Nilsson). 1–2 ex Torslandaviken 9–18.2 (Ove Hougström m fl). 1 hane omhändertogs Kvarnbyn, Mölndal 15.2 (gnm Tommy Järås). 1 ex sp Fridhemsviken, Rådasjön 26.2 (Johannes Löfqvist). 1 ex död Kallhed, Björlanda 11.3 (Bo Nilsson). 1 ex Torslandaviken 28.10 och 27.12 (Magnus Persson m fl).

Att det tutar rördrom i Hårssjön om våarna har blivit en angenäm tradition, men att häckning konstateras hör inte till vanligheterna. Senast häckning konstaterades i Hårssjön var 2001 då två ungar sågs bli matade. Sex ungar är en riktig jackpot för rördrommen som normalt lägger 5–6 ägg. Observationerna blev successivt allt glesare och gällde allt färre ungar och det är oklart hur många som till slut blev flygga. Förhoppningsvis uppslukades de av vasshavet snarare än till exempel räven. I övrigt relativt många ströobservationer, men några fynd kan eventuellt röra samma individer. [MR]

statistiken. Eftersom storken bara sågs i flykten går det inte att säkert avgöra om det rörde sig om en skånsk projektstork eller inte. [MR]

ROVFÅGLAR

Sannerligen ett exeptionellt rovfågelår för rapportområdet, med förstafynd av både gåsgam och kejsarörn. Våra kända pilgrimsfalkar häckade på gaslockan och fick dessutom sällskap av ytterligare ett par i Mölndals kommun. Dessutom sågs både stäpphök och aftonfalk i skärgården under våren, liksom brun glada under sensommaren på "Backen".

Bivråk *Pernis apivorus*

Häckningar: 1 par Källered (Morgan Johansson).

Ett bo med en unge. Utöver detta föreligger en handfull rapporter av fåglar i lämplig biotop under häckningstid. Under de senaste tre åren har allt färre bivråkar rapporterats under sommaren. [PB]

Gråhäger *Ardea cinerea*

Häckningar: Aktiva kolonier fanns på Ängesholmen, Styrö och i Knipared, Bergum.

Lyckade häckningar har rapporterats från de båda kända häckningskolonierna som finns i rapportområdet. Storleken på kolonierna är tyvärr inte känd. Styrökolonin, som är den större, bestod av 32 aktiva bon 2009 då den senast räknades noggrant. [MR]

Brun glada *Milvus migrans*

Samtliga: 1 ad str S Brudarebacken 14.8 (Roger Eskilsson).

Nionde fyndet i rapportområdet av brun glada och det andra i augusti. Den bruna gladan är en fågel som expanderar i Sverige och nu har arten setts fem år i rad i Göteborgstrakten. När fågeln upptäcktes lyfte den från marken uppe på Brudarebacken. [PB]

Vit stork *Ciconia ciconia*

Samtliga: 1 ex förbifl. Hällsvik, Torslanda 19.11 (Niklas Aronsson).

Områdets femtonde fynd sedan 1975. Samtliga fynd sedan 1975 har gjorts under perioden 4 april – 18 augusti vilket gör att årets fynd sticker ut rejält i

Röd glada *Milvus milvus*

Samtliga: Sommar: 1 ad Sävle flygplats 12.6 (Bo Nilsson). 1 ex Bårhult, Landvetter 22.6 (Martin Boberg). Vår: Sju fynd under perioden 22.3–6.5. Höst: Fyra fynd under perioden 2.8–23.9.

13 fynd totalt är en tillbakagång efter de senaste årens stora ökning, inte sedan 2007 har antalet varit

så lågt. 2011 gjordes 42 fynd, vilket var rekord. Det är främst under våren som det setts färre röda glador i rapportområdet än under de föregående fyra åren, då antalet fynd varierat från 12 som lägst till 36 som högst. I övriga Sverige fortsätter dock arten sin expansion. [PB]

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 1 subad str N Solängen, Mölndal och Göteborgs hamn 28.7 (Magnus Rahm, Martin Oomen m fl).

Ett sommarfynd gjordes i år, där en ickehäckande fågel passerade norrut över Mölndal och Göteborg. Annars fortsätter fyndbilden att vara den vi haft några år med ett relativt stort antal observationer, dels från årets början fram till mitten av mars, dels från mitten av oktober fram till årets slut. [PB]

Gåsgam *Gyps fulvus*

Samtliga: 1 2K+ Lunden, Frihamnen och Hökålla 13–14.6 (Martin Oomen m fl).

Första fyndet för Göteborgs rapportområde och det tredje i Sverige. Fågeln upptäcktes under förmiddagen utanför Lindome i Halland. Under eftermiddagen passerade den norrut över Göteborg och sågs av två observatörer för att därefter försvinna spårlöst. Nästa dag upptäcktes den dock inne i ett fårstall vid Hökålla på Hisingen. Där togs den omhand eftersom den var i dåligt skick. Det visade sig att gamen var en fågel från ett avelsprojekt i Kroatien och den blev

ett hett samtalsämne bland fågelskådare i Sverige under sommaren. Till slut beslutades dock, efter rekommendationer från ansvariga i avelsprojektet, att den skulle stanna på Fågelcentralen för rehabilitering för att sedan transporteras tillbaka till Kroatien under hösten. Den lämnade också Sverige under slutet av september. Se separat notis på sidan 4 för bild och mer information om upptäckten. [PB]

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Häckningar: Troliga häckningar: 1–2 par Härssjön, 1 par Sagsjön, 1 par Rådasjön, 1 par Ragnhildsholmen, 1–2 par Gullö, 1 par Hökålla, 1 par Svankällan, 1 par Torslandaviken.

Inga bon med ungar har rapporterats i år, men populationen av brun kärrhök verkar stabil i området. Vissa tecken tyder till och med på att en viss ökning skett, eftersom nya par i år etablerat sig på platser där de inte tidigare häckat. Dessutom saknas rapporter från en del områden längs Göta älv, där riksinventeringen 2010 visade att 2–3 bon fanns. [PB]

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Samtliga: Januari–Februari: Sammanlagt minst 10 ex. Vår: 20 ex under perioden 18.3–19.5. Höst: 62 ex passerade området under perioden 17.7–10.12.

En normal fyndbild för senare år. Ett tiotal individer ses under vintern, främst på Hisingen. Under våren passerar 15–25 ex, medan höstens antal brukar vara upp mot det tredubbla. I år sågs även blå kärrhök en bit in i december, vilket inte var fallet 2011. [PB]

TABELL 4. FENOLOGI: ROVFÅGLAR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Bivräk Vår–Höst	–3 12.5	9.5 Styrö (Andy Hultberg) 3.5-01 Sisjöns ind.omr. (Kristoffer Nilsson)	+1 23.9	24.9 Vrångö (Martin Oomen m fl) 12.10-06 Brännholmsviken, Styrö (Martin Fransson)
Röd glada Vår–Höst	+8 14.3	22.3 Brudarebacken (Martin Oomen) 2.2-08 Torslandaviken (Per-Erik Hagström m fl)	+15 8.9	23.9 Hökålla (Britt Kullman m fl) 12.10-06 Brudarebacken (Christer Fält m fl)
Havsörn Höst–Vår	–53 19.9	28.7 Flera lokaler <i>Nytt fenologirekord (–8)</i>	–19 6.4	18.3 Billdals skärgård (Roger Börjesson) 30.5-01 Kråkudden, Hönö (Björn Dellming)
Brun kärrhök Vår–Höst	–7 28.3	21.3 Stora Amundö (Simon Bäck) 10.3-10 Tulebosjön (Bengt Hallberg)	±0 3.10	3.10 Smithska udden (Martin Oomen) 20.10-11 Hökålla (Jan Hellström m fl)
Blå kärrhök Höst–Vår	–39 25.8	17.7 Kråkudden (Osborne Lindberg m fl) <i>Nytt fenologirekord (–22)</i>	±0 19.5	19.5 Hypeeln (Magnus Unger) 12.6-11 Lärjeds dalgång (Hans-Erik Hermansson)
Fjällvråk Höst–Vår	– 25.9	* 6.9-09 Öxnäs (Stefan Malm)	+21 22.4	13.5 Askim (Jan Mogol) <i>Nytt fenologirekord (+4)</i>
Fiskgjuse Vår–Höst	–3 27.3	24.3 Rådasjön (Johannes Löfqvist) 18.3-09 Änggårdsbergen (Kristoffer Nilsson)	+2 1.10	3.10 Hindås (Patrick Åström) 30.10-04 Brudarebacken (Christer Fält)
Stenfalk Vår	–4 23.3	19.3 Göteborgs hamn (Magnus Persson) 5.3-11 Kråkudden (Per Johan Ulfendahl)	+1 21.5	22.5 Öxnäs (Martin Oomen) 26.5-00 Sannegårdshamnen (Björn Dellming)
Stenfalk Höst	+3 20.8	23.8 Kråkudden (Martin Oomen m fl) 5.8-02 Lökholmen (Gösta Olofsson)	+12 29.10	10.11 Brudarebacken (Jan-Åke Noresson) 25.11-08 Donsö (Gösta Olofsson)
Lärkfalk Vår–Höst	–6 28.4	22.4 Kannebäck (Jan Mogol) 20.4-05 Änggårdsbergen (Lars Eric Rahm)	–8 26.9	18.9 Askesby (Göran Sahlin) 14.10-07 Slottskogen (Adam Engström Svanberg)

Bild: MAGNUS RAHM

▲
Stäpphöken den 30 april sågs både vid Hyppehn och Torslandaviken (bilden).

Stäpphök *Circus macrourus*

Samtliga: 1 3K+ hane str SO Hyppehn och Torslandaviken 30.4 (Martin Oomen, Magnus Rahm m fl).

Efter fjolårets stäpphöksinvasion får vi nöja oss med denna hane, som sträckte in förbi Hyppehn och en dryg timme senare återupptäcktes vid Torslandaviken. Av de 21 fynd som finns totalt i rapportområdet var detta det femte vårfyndet.

[PB]

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Samtliga: Vinter: 15–21 ex under perioden 1.1–6.3 Vår: 15 ex under perioden 12.3–13.5. Sommar: 1 ex str O Kålsred, Björlanda 27.7 (Magnus Persson). Höst: 55–60 ex under perioden 25.8–31.12.

I år finns rapporter av fjällvråkar ovanligt tidigt under hösten, men i övrigt är antalen tämligen normala. Fördelningen kommunvis av vinterobservationer fördelar sig enligt följande: Göteborg 10–15 ex, Härryda 1 ex, Partille 0, Mölndal 2 ex, Öckerö 2–3 ex.

[PB]

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Samtliga: 1 2K Knipeflågsbergen 5.3 (Marc Gomez). 1 ex Brudarebacken 13.3 (Benga Ragnwall m fl). 1 ex str S Delsjöområdet 6.10 (David Klingberg). 2 1K str S Brudarebacken, Råda och Landvetter 27.10 (Jan-Åke Noresson m fl). 1 2K str SO Brudarebacken 6.12 (Martin Oomen).

Fem fynd av sex individer är en normal årssumma för 2000-talet. Som vanligt dominerar Brudarebacken bland lokalerna. De två unga örnar som passerade rapportområdet den 27 oktober kunde följas från Sävedalen till Landvetter.

[PB]

Kejsarörn *Aquila heliaca*

Samtliga: 1 subad str SO Slottsskogen 24.7 (Ola Bäckman).

Utan tvivel var denna fågel den individ som höll till i Skåne under sommaren. Efter att den setts i cen-

trala Göteborg kunde den följas på sin återväg ner till Skåne via Halland, där den sågs av åtskilliga observatörer. Diskussioner fördes om det rörde sig om en östlig eller spansk kejsarörn, men raritetskommittén (Rk) gjorde bedömningen att det med rimlig säkerhet rörde sig om den väntade östliga arten *Aquila heliaca*. Senaste fyndet i Sverige av kejsarörn gjordes den 13 oktober 2007 då en individ som uppehållit sig i landet sedan 2004 sågs sträcka ut vid Falsterbo. 2003 finns två fynd i Sverige som även det troligen rör samma individ som 2004–2007. Innan dess är arten påträffad cirka 19 gånger, och det första fyndet för landet gjordes vid Gällivare i Lule lappmark i början av juni 1933.

[PB]

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Häckning: 2 par Härryda kommun.

Häckning skedde vid två sedan tidigare kända lokaler 2012. Fiskgjusen håller ställningarna i de östra delarna av rapportområdet, men rapporter saknas från paret som häckat i nordvästra Göteborgs kommun. Resultatet av riksinventeringen 2013 tyder på att två par inte speglar verkligheten, som snarare ligger på det tredubbla (se FpV nr 1/2014).

[PB]

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Häckningar: Hisingen: 1 par vardera vid Trädet, Gullö och Stora Oxhagen (samtliga Tommy Järås). 1 par Hökälla (John Thulin). Norra skärgården: 1 par Öckerö (Martin Oomen). 1 par Stora Måvholmen, Hake fjord (Gösta Olofsson). Södra Skärgården: 1 par vardera vid Rårholmen, Skarholmen, Fjörholm, Valö, Smögholmen, Brustholmen, Sillfarsholmen, Östra holmen, Stora Eskilsholmen (samtliga Gösta Olofsson). 1 par Lökholmen (Staffan Sényby). 1 par Styrsö (Ivar Ivarsson). Mölndal: 1 par Eklanda (Lars Eric Rahm). Övriga lokaler: 1 par Gustegården, Angered (Tommy Järås).

Antalet tornfalkspar som konstaterades häcka blev i år 19, vilket är ett mer än under fjolåret. Noterbart

Bild: OLA BÄCKMAN

▲
Den 24 juli fick Slottsskogen finbesök från Skåne i form av en kejsarörn – första fyndet i rapportområdet.

är att över hälften av rapporterna kommer från södra skärgården, medan Hisingen i år endast bidrar med fyra par jämfört med åtta 2011. Totalt sett ligger ändå antalet häckande par på en fortsatt låg nivå jämfört med de antal som rapporterades runt sekelskiftet.

[PB]

Aftonfalk *Falco vespertinus*

Samtliga: 1 ad hane str O Björkö 1.5 (Per Karlsson Linderum m fl).

Första fyndet sedan 2008. Aftonfalken är en sällsynthet i rapportområdet, årets fynd var endast det nionde i ordningen. Se rutan här intill för komplett fyndhistorik.

[PB]

Stenfalk *Falco columbarius*

Samtliga: Vår: 38 ex under perioden 19.3–22.5. Höst: Sammanlagt 115–120 ex under perioden 23.8–12.11.

Tämligen normala antal för senare år. Möjligen har årets ökade aktivitet i samband med Jubileumsjakten ökat på antalet något under våren, men till följande årets rekord under hösten når de inte. Då passerade hela 160–180 ex rapportområdet.

[PB]

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Samtliga: Vår: 20–25 ex under perioden 22.4–31.5. Sommar: 1–2 ex Hårssjön 2–3.6 och 20.6 (Leif Andersson m fl). 1 ex Balltorp 2.6 (Per-Anders Svensson). 1 ex Stampen 7.6 (Martin Oomen). 1 ad Rådasjöns naturreservat 9.6 (Johannes Löfqvist). 1 ad Prästgårdskilen, Björlanda 11.6 (Per Björkman). 1 ex Torslandaviken 15.6 och 26–29.6 (Håkan Thorstensson m fl). 1 ex Torslanda Hög 4.7 (Mathias Theander). 1 ex Välen och Askimsviken 7.7 (John-Eric Dahlström). Höst: 11 ex under perioden 13.8–30.9.

Flera intressanta observationer gjordes i år under häckningstid. Vid Hårssjön uppehöll sig 1–2 fåglar under en period från slutet av maj till början av juni. En rapport finns även från lokalen strax före midsommar. Mycket tyder också på att det stora antalet rapporter från Hisingen under juni rör ett par stationära falkar. Antalet vårfynd är högre än normalt, medan observationerna under hösten däremot är färre.

[PB]

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Häckningar: 1 par + 3 ungar Mölndals kommun. 1 par + 2 ungar Gasklockan, Göteborg.

Det är fantastiskt roligt att kunna konstatera två lyckade pilgrimsfalkshäckningar i rapportområdet. Falkarna på gasklockan har vi väntat på i några år nu, och i år slog de till. Det kan nämnas i sammanhanget att honan som skred till häckning inte var samma fågel som setts vid lokalen under vintern, utan en ny individ. Hon kom ursprungligen från

FYNDHISTORIK: AFTONFALK

Med årets fynd finns totalt 9 fynd i rapportområdet genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

1. 1 ad hane Mölndal 6.9 1979
2. 1 hane Kärra, Hisingen 15.6 1984
3. 1 1K Torslandaviken 6.9 2001
4. 1 1K Munkebäcksmotet 27.9 2001
5. 1 hona Lilla Varholmen 19.5 2003
6. 1 1K Brudarebacken 20.8 2005
7. 1 1K Torslandaviken 2.10 2006
8. 1 hona Torslandaviken 27.9 2008
9. 1 ad hane Björkö 1.5 2012

Kristianstad där hon märkts som bounce två somrar tidigare. Mölndalsparet, som var ett känt par sedan tidigare, har tidigare häckat precis utanför gränsen till vårt rapportområde, men när de i år bytte boplatshamnade den innanför gränsen. Se separat artikel på sidan 7 för mer information.

[PB]

SUMPHÖNS OCH TRANA

De första småfläckiga sumphönsen på fem år uppenbarade sig, medan knarrarna har det fortsatt trögt. Däremot fortsätter rör- och sothönsen att öka i antal, medan tranorna som vanligt för en hemlighetsfull tillvaro i skogsmarkerna.

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Häckningar: Fynd under häckningstid: Rapporterad med revir från 15 lokaler, varav fyra belägna i skärgården.

Vinter: Januari–februari: 10 ex fördelat på fem lokaler. December: 7 ex fördelat på sex lokaler.

Totalt 15 lokaler med häckningar alternativt revirhållande par, vilket är nästan en halvering jämfört med förra året. Arten har haft en generellt positiv trend under hela 2000-talet förutom en dipp under 2010. Antalet övervintrande individer är ganska normalt eller något över det normala, i alla fall för perioden januari–februari.

[BD]

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana*

Samtliga: 1 ex sp Säteriviken, Rådasjön 26.7 (Christer Johansson). 1 ex Välen 9–10.9 (Thomas Karlsson m fl).

Första noteringarna av arten i rapportområdet sedan 2007. Ett fynd under juli samt ett höstfynd representeras antagligen av en återsträckande fågel som misslyckats med häckningen och en rastare under ordinarie sträcktid. Under 2000-talet har det med årets fynd gjorts tolv fynd av spelande fåglar

TABELL 5. FENOLOGI: SUMPHÖNS-TRANA.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Småfläckig sumphöna	+79	26.7 Rådasjön (Christer Johansson)	+39	10.9 Välen (Thomas Karlsson m fl)
Vår–Höst	8.5	18.4-00 Gunnestorps mosse (Dan Jannesson)	2.8	Nytt fenologirekord (+4)
Kornknarr	+15	27.5 Gunnesby, Säve (Martin Oomen m fl)	–	–
Vår–Höst	12.5	4.5-07 Ragnhildsholmen (Tina Widén)	13.9	11.11-02 Brudarebacken (Leif Jonasson)
Trana	–8	5.3 Öxnäs (Marinko Karabatic)	+25	7.11 Björkö (Lennart Tullberg)
Vår–Höst	13.3	25.2-08 Nordstaden, Göteborg (Nils Gabrielsson)	13.10	Tangerat fenologirekord

på våren och åtta fynd av spelande fåglar på sensommaren. Vårfynden infaller normalt under april–maj och sensommarfynden under framförallt juli, medan det däremot finns få fynd under juni som ju är häcktid för arten.

[BD]

Kornknarr *Crex crex*

Samtliga: 1 ex sp Gunnesby, Säve 27–28.5 (Martin Oomen m fl). 1 ex sp Gunnilse, Angered 1–16.6 (Lars-Erik Norbäck m fl). 1 ex sp Hills golfbana, Mölndal 24.6 (Stina Thelander m fl). 1 ex sp Livasgården, Säve 28.6 (Ola Bäckman).

Ett ganska medelmåttigt år med fyra fynd av 3–4 spelande fåglar. Denna osäkerhet beroende på att det inte med säkerhet går att utesluta att fågeln vid Livasgården inte var samma fågel som satt vid Gunnesby och spelade en månad tidigare. Artens numerär är känd för att kunna fluktuera och antalet fynd var under 80-talet och första halvan av 90-talet nere i några enstaka exemplar per år för att sedan stadigt öka under 2000-talet. Inga höstfynd gjordes i år och inga häckningar konstaterades heller.

[BD]

Rörhöna *Gallinula chloropus*

Häckningar: 27–30 par med aktiva revir i rapportområdet.

Vinter: Januari–februari: Som mest 5 ex i Slottsskogen (Stig Fredriksson m fl). December: Som mest 4 ex i Välen (Conny Palm m fl).

Bild: MAGNUS RAHM

▲ **Kanske inte århundradets bild, men eftersom vi inte är så bortsökta med observationer av småfläckig sumphöna under sträcket passar vi på. Välen 10 september.**

Arten fortsätter öka, från 21 par 2010, till 26 par 2011 till årets 27–30 par. Siffran är något oklar då det inte är helt säkert hur många par som häckar i Torslandaviken, Hökälla eller Svarte mosse (med flera lokaler). Antalet övervintrare var ganska normalt, både under januari–februari och i december.

[BD]

Sothöna *Fulica atra*

Häckningar: 7–9 par Torslandaviken (Magnus Persson m fl). 5 par Skogomedammen, Hökälla (John Thulin m fl). 7 par Balltorps våtmark, Mölndal (Uno Unger m fl). 2 par Härlanda tjärn, Delsjöområdet (Leif Andersson m fl). 2 par Hills golfbana, Mölndal (Jörgen Grahm m fl). 1 par Svarte mosse, Biskopsgården (Simon Bäck m fl). 1 par Svarttjärn, Delsjöområdet (Kicke Westman m fl). Fynd under häckningstid: Rapporter om fåglar i lämplig biotop finns även från Torslanda golfbana, Sagsjön i Källered och Holmdammen, Hisingen.

Ovanstående visar antal par per lokal. Av 25–27 par gjorde minst 20 konstaterade häckningar eller häckningsförsök. Detta är en ökning från de två senaste åren då antalet häckningar legat på 18 stycken, men behöver inte innebära att arten ökat utan kanske snarare återspeglar mer noggrann rapportering av folk i fält? Fortfarande är dock antalet par i Torslandaviken ett återkommande frågetecken där endast ett fåtal rapporter finns om ruvande fåglar. Angivet antal ovan är endast en uppskattning baserat på var observationer gjorts och troligtvis en bit ifrån sanningen.

[BD]

Trana *Grus grus*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 2–3 par i området Lagmansholmen–Gunnesby–Hög (Martin Oomen, Tommy Järås m fl). Ytterligare par noterades vid Hårssjön, Smedstorps ängar, Snällemossarna, Olofstorp.

Höga antal: 60 ex str NO Landvetter 11.3 (Lennart Johnsson).

Inga rapporter om ruvande eller matande tranor har inkommit under året, men sannolikt har ungefär samma revir som under 2011 varit besatta även i år. Däremot kan den kalla och blöta våren och försommaren ha spolierat många häckningsförsök under 2012, vilket kan förklara bortfallet av rapporter om häckningar. Anmärkningsvärt är också att årets

Bild: JAN-ÅKE NORESSON

▲
En av årets skärfläckor, vid Stora Amundö den 21 mars.

största flock noterades under vårsträcket. Den sammanlagda höstsiffran för sträckande tranor landade på totalt 43 ex, vilket ju är en mycket låg siffra i sammanhanget. Troligtvis beror den låga höstsiffran på i huvudsak dåligt sträckväder. [BD]

VADARE

2012 bjöd inte på några oväntade vadare rent artmässigt, men både sandlöpare och dvärgbeckasin putsade sina tidigare dagsrekordnoteringar kraftigt till 26 respektive 27 ex. Dessutom gjordes ju nya fenologirekord, samtliga på våren.

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Vinter: Januari: 1 ex Kråkudden, Ärtholmarna och Lappesand, Hönö 11.1–22.1 (Per Björkman m fl). 1 ex Knöten, Grötö och Ledskär, Öckerö 20.1–28.1 (Bo Brinkhoff m fl). **December:** Upp till 5 ex Kråkudden och Bolleskären, Hönö 20.12–30.12.

Två exemplar i januari är en ganska låg vintersiffra. Decembersumman är mer normal och tyder på att de senare årens stränga vintrar trots allt inte tagit knäcken på de övervintrande strandskatorna. [JS]

Skärfläcka *Recurvirostra avosetta*

Samtliga: 1 ex Stora Amundö 21.3 (Jan Krantz m fl). 2 ex str S Rörö 29.4 (Magnus Unger). 1 ex Askimsviken 11.5 (Silke Klick). 2 ex Galterö 12.7 (Tina Widén m fl).

Fyra fynd av sex exemplar är det bästa resultatet sedan 2005. Det är strax över genomsnittet för 2000-talet vilket ligger på två fynd av fyra exemplar per år. Tidsmässigt är årets fyndbild mellan slutet av mars och juli fullständigt normal. [JS]

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

Häckningar: 2 par Torslandaviken (Magnus Persson m fl). 1 par Kville bangård, Hisingen (Kurt Agerskov). 1 par Gamlestaden (Roger Eskilsson). 1 par Partille Centrum (Ingvar Björhall). 1 par Björöd, Landvetter (Elon Wismén m fl). 1 par Sudda, Hönö (Bo Brinkhoff m fl). **Troliga häckningar:** 1 par Hills golfbana, Mölndal (Per Björkman). 1 par Torp, Göteborg (Martin Oomen m fl). 1 par Åbro, Mölndal (Martin Oomen). 1 par Marieholm (Björn Dellming). Dessutom noterades arten på ytterligare minst sju lokaler under häckningstid.

Tidiga fynd: 1 ex Välen 25.3 (Hans Börjesson m fl)

Denna byggplatsernas och grustagens lilla nybyggare tycks hålla ställningarna väl i rapportområdet. Den ständigt expanderande och metamorferande storstaden erbjuder kontinuerligt nya häckningsmiljöer för dessa krabater, även om vissa lokaler ständigt återkommer såsom Torslandaviken och Hills golfbana. Det tidiga vårfyndet utgör nytt fenologirekord. [JS]

Större strandpipare *Charadrius hiaticula*

Höga antal: 60 ex str S Kråkudden, Hönö 7.8 (Magnus Rahm m fl). Detta fina antal, mitt under artens höststräckkulmen, kan möjligen vara den högsta noterade sträck-siffran för större strandpipare i rapportområdet någonsin. [JS]

TABELL 6. FENOLOGI: STRANDSKATA, PIPARE OCH TOFSVIPA.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Strandskata	–	*	–	*
Vår–Höst	12.2	23.1-05 Grötö (Bengt Karlsson)	19.10	24.11-04 Galterö (Per Björkman)
Mindre strandpipare	–9	25.3 Välen (Hans Börjesson m fl)	–1	20.8 Galterö (Johan Ennerfelt)
Vår–Höst	3.4	Nytt fenologirekord (–4)	21.8	8.10-10 Välkommen (Magnus Persson)
Större strandpipare	–5	25.2 Galterö (Jan Mogol m fl)	±0	5.10 Hyppeln (Stefan Svanberg)
Vår–Höst	2.3	9.2-02 Kråkudden (Uno Unger)	5.10	23.10-04 Galterö (Lars Hellman)
Ljungpipare	+4	18.3 Säve flygplats (Magnus Persson)	+3	6.11 Galterö (Berndt Lindberg)
Vår–Höst	14.3	3.2-02 Arendalsudden (Björn Dellming)	3.11	24.11-03 Torslandaviken (Erik Edvardsson)
Kustpipare	–13	23.4 Brudarebacken (David Klingberg)	–19	2.10 Torslandaviken (Lars Persson)
Vår–Höst	6.5	1.4-00 Tistlarna (Gösta Olofsson)	21.10	1.12-01 Galterö (Christer Fält)
Tofsvipa	+13	19.2 Flera lokaler	+15	1.12 Bärby, Säve (Nils Abrahamsson)
Vår–Höst	6.2	23.1-06 Flera lokaler	16.11	11.12-05 Flera lokaler

Fjällpipare *Charadrius morinellus*

Samtliga: 6 ex str S Kråkudden, Hönö 14.5 (Jon Håkansson m fl).

Sjuttonde fyndet i rapportområdet, men endast det fjärde vårfyndet. Tidigare vårfynd har gjorts inom perioden 2 maj till 18 maj. Hela 6 ex är också den näst högsta noteringen som gjorts, näst efter de 18 ex som sågs vid Bärby den 14–18 maj 2010. [JS]

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Höga antal: Ca 200 ex str V Olofstorp, Bergum 4.8 (Håkan Thorstensson).

200 ljungpipare är en skaplig sträckssiffra, i synnerhet i inlandet. De större sträcksummorna brukar annars noteras i kustbandet, och som jämförelse kan nämnas att de senare årens högsta sträcknotering är 490 ex mot S Kråkudden den 15 augusti 2008. [JS]

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Samtliga: Vår: 1 ex Brudarebacken 23.4 (David Klingberg m fl), 1 ex str S Kråkudden, Hönö 14.5 (Jon Håkansson m fl), 1 ad str N Hyppeln 19.5 (Magnus Unger), 2 ex Rörö 24.5 (Magnus Lundström). Höst: Sammanlagt 285 ex under perioden 11.7–2.10. Månadsfördelning: höst: juli 82 ex, augusti 162 ex, september 40 ex, oktober 1 ex.

Vårfynden är fortsatt sparsamma och betydligt färre än i början av 2000-talet. Höstsumman är däremot helt normal för senare år. [JS]

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Januari: Upp till 28 ex Svensby, Säve 1–21.1 (Bo Brinkhoff m fl), 1 ex Torslandaviken 14.1 (Christer Fält).

Precis som vintrarna 2006–2008 gästades vi av en större övervintrande tofsvipeflock på Hisingens åkermarker. Det hänger säkert samman med att det blev en lite mildare vinter, och symptomatiskt nog försvann flocken då snön lade sig i slutet av januari. [JS]

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Samtliga: Vår: 2 ex Stora Amundö 14.5 (Tina Widén m fl), 2 ex str S Kråkudden, Hönö 14.5 (Jon Håkansson m fl). Höst: Sammanlagt ca 597 ex under perioden 11.7–11.11. Höga antal: 85 ex str S Kråkudden, Hönö 16.7 (Bo Brinkhoff m fl), 105 ex str S Kråkudden, Hönö 7.8 (Magnus Rahm m fl), 45 ex str S Kråkudden, Hönö 23.8 (Martin Oomen m fl). Månadsfördelning: juli ca 133 ex, augusti ca 381 ex, september ca 81 ex, nov 2 ex.

De högsta antalen noterades i vanlig ordning under juli och augusti på Kråkudden. Under 2000-talet föreligger nio rapporter från området gällande dagsnoteringar på mer än 100 ex. Av dessa är sju från Kråkudden, en från Galterö och en från Nordre älvs fjord. Toppnoteringen är på 200 ex och gjordes på Kråkudden den 28 juli 2003. [SS]

Sandlöpore *Calidris alba*

Samtliga: Höst: Sammanlagt ca 91 ex under perioden 23.7–17.10. Höga antal: 26 ex str S Kråkudden, Hönö 23.8 (Martin Oomen m fl), 9 ex Fjärskären, Vinga 27.8 (Ivar Ivarsson), 9 1K Kråkudden, Hönö 31.8 (Ulf Johansson).

För andra året i följd sågs ovanligt många sandlöpore under höststräcket och dagssumman på 26 ex från Kråkudden den 23 augusti är den högsta noteringen för Göteborgsområdet som står att finna i Artportalen. Den näst högsta dagsnoteringen är på 19 ex och gjordes den 21 augusti 2008. [SS]

Småsnäppa *Calidris minuta*

Samtliga: Höst: Sammanlagt ca 15 ex under perioden 15.7–5.9.

Nästan en halvering av förra årets totalsumma men ändå ett medelår sett ur ett längre perspektiv. I brist på bra och för skådare lättillgängliga vadarstränder i området är det förmodligen ganska avgörande för fyndbilden hur många skådarbesök som görs till Galterö under artens sträckperiod. Sedan Mudderdammen i Torslandaviken mer eller mindre förlorades som vadarlokal i slutet på 90-talet har Galterö seglat upp till områdets hotspot för rastande vadare. Vågar man hoppas på att det planerade vadarhavet i Torslandaviken utvecklas inom en snar framtid? [SS]

Mosnäppa *Calidris temminckii*

Samtliga: Vår: Sammanlagt ca 21 ex under perioden 1–30.5. Höst: Sammanlagt ca 13 ex under perioden 30.6–10.8. Höga antal: 6 ex Välen 16.5 (Uno Unger m fl), 6 ex Öxnäs 20.5 (Marinko Karabatic).

Som vanligt när det gäller mosnäppa gjordes flest observationer under vårsträcket. Årets första exemplar noterades redan den första maj, vilket var ovanligt tidigt och innebar nytt fenologirekord för området. Första mosnäppan brukar normalt ses cirka en vecka senare och mediandatum för årets första observation under 2000-talet är 7 maj. I övrigt ett uppträdande i paritet med senare år, men en minskning sett ur ett längre perspektiv. [SS]

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Samtliga: Höst: Sammanlagt ca 63 ex under perioden 11.7–31.8. Höga antal: 11 ad Galterö 11.7 (Magnus Rahm m fl), 7 1K rast Galterö 30.8 (Roger Eskilsson).

Vill man få in spovsnäppa på årslistan i Göteborg har man ungefär två månader på sig. Normalt görs inga fynd under våren och under hösten passererar oftast samtliga fåglar från andra veckan i juli till andra veckan i september. Vill man se rastande fåglar är Galterö helt klart den vassaste lokalen i området. Här görs de högsta noteringarna oftast under andra halvan av juli när de adulta fåglarna är på sydsträck. [SS]

TABELL 7. FENOLOGI: SMÅVADARE OCH BRUSHANE.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Kustsnäppa Vår–Höst	+21 23.4	14.5 Flera lokaler 8.3-03 Lammholmsviken, Öckerö (Uno Unger)	+18 24.10	11.11 Kråkudden (Stefan Svanberg m fl) 6.12-07 Bolleskären, Hönö (Roger Eskilsson m fl)
Sandlöpäre Vår	– 12.5	– 12.5-07 Tistlarna (Stig Karlsson m fl)	– 6.6	– 6.6-07 Tistlarna (Bengt-Åke Svensson)
Sandlöpäre Höst	–3 26.7	23.7 Kråkudden (Erik Widuss) 19.7-04 Bolleskären, Hönö (Magnus Unger)	+20 27.9	17.10 Kråkudden (Ola Bäckman m fl) 2.11-08 Tistlarna (Gösta Olofsson)
Småsnäppa Vår	– 22.5	– 13.5-07 Galterö (Jörgen Persson)	– 29.5	– 6.6-01 Hökälla (Stefan Svanberg)
Småsnäppa Höst	–4 19.7	15.7 Kråkudden (Elon Wismén m fl) 14.7-11 Galterö (Gunilla Alvergren m fl)	–17 22.9	5.9 Välen (Evamaria Ferm m fl) 8.10-07 Galterö (Lars Hellman)
Mosnäppa Vår–Höst	–6 7.5	1.5 Torslandaviken (Christer Fält m fl) Nytt fenologirekord (–1)	–15 25.8	10.8 Torslandaviken (Per Björkman) 4.9-05 Välen (Stefan Andersson)
Spovsnäppa Höst	+0 11.7	11.7 Flera lokaler 7.7-08 Galterö (Roger Eskilsson)	–11 11.9	31.8 Galterö (Lars Hellman m fl) 25.9-01 Galterö (Magnus Unger)
Skårnsnäppa Höst–Vår	–47 28.9	12.8 Bolleskären (Rolf Nyback) Nytt fenologirekord (–40)	–9 14.5	5.5 Bolleskären (Lennart Bogren) 25.5-11 Kråkudden (Uno Unger m fl)
Kärrsnäppa Vår–Höst	–14 11.3	25.2 Galterö (Jan Mogol) Nytt fenologirekord (–6)	+1 28.10	29.10 Kråkudden (Peter Hamrén) 19.11-06 Stora Amundö (Mikael Forsman)
Brushane Vår–Höst	–6 25.4	19.4 Flera lokaler 16.4-01 Galterö (Bo Engelbrektsson)	–4 1.10	27.9 Galterö (Martin Oomen m fl) 20.10-09 Välen (Birger Kaiser m fl)

Myrsnäppa *Limicola falcinellus*

Samtliga: 1 2K+ Galterö 3–4.6 (Johan Ennerfelt m fl). 1 ad Galterö 11–14.7 (Magnus Rahm m fl).

Något enstaka fynd av myrsnäppa görs numera varje år. Med årets observationer medräknade har det under 2000-talet gjorts sammanlagt 16 fynd i området. Av dessa är fördelningen mellan vår- respektive höstfynd exakt lika.

[55]

▲
Den första av årets två myrsnäppor på Galterö var på plats den 3–4 juni.

Bild: MAGNUS RAHM

TABELL 8. FENOLOGI: BECKASINER OCH SPOVAR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION	SISTA OBSERVATION
Dvärgbeckasin	±0 19.9 Hökällä (Martin Oomen)	+1 3.5 Torslandaviken (Per Björkman)
Höst–Vår	19.9 10.9-11 Torslandaviken (Magnus Persson)	2.5 9.5-10 Torslandaviken (Per-Erik Hagström)
Dubbelbeckasin	-7 1.5 Lunnagården (Lars-Eric Rahm m fl)	-1 9.5 Stora Amundö (Jan Mogol m fl)
Vår	8.5 <i>Tangerat fenologirekord</i>	10.5 22.5-03 Ragnhildsholmen (Ola Sandberg)
Dubbelbeckasin	±0 25.8 Stora Rävholmen (Lars Davidsson)	+9 4.10 Välen (Göran Gustavsson m fl)
Höst	25.8 15.8-11 Rådasjön (Johannes Löfqvist)	25.9 <i>Tangerat fenologirekord</i>
Myrspov	-20 16.3 Bredviken, Hönö (Hans Zachrisson)	-8 29.9 Vinga (Göran Darefelt m fl)
Vår–Höst	5.4 8.3-03 Rörö (David Lundgren)	7.10 31.10-09 Askimsbadet (Christer Cederfalk)
Småspov	-8 15.4 Hyppeln (Magnus Unger)	+11 8.9 Kråkudden, Hönö (Mats Bjersing m fl)
Vår–Höst	23.4 9.4-11 Torslandaviken (Magnus Persson)	28.8 21.9-08 Rörö (Magnus Unger)
Storspov	-8 9.3 Flera lokaler	+31 29.11 Hyppeln/Hönö (Roger Eskilsson m fl)
Vår–Höst	17.3 25.2-00 Galterö (Lars Hellman)	29.10 28.12-06 Kråkudden, Hönö (Lars Carlbrand)

Skärsnäppa *Calidris maritima*

Tidiga fynd: 1 ex Bolleskären, Hönö 12.8 (Rolf Nyback). 1 ex Fjärskären, Vinga 21.8 (Ivar Ivarsson).

Höga antal: Bolleskären, Hönö: Högsta noteringen under våren var 80 ex 12.4 (Magnus Rahm m fl). Högsta noteringen under hösten 90 ex 28.11 (Roger Eskilsson). Övriga lokaler: 40 ex Stora Stenskärr, Vrångö 6.3 (Martin Oomen). 50 ex Stora Rossen, Rörö 1.4 (Barbro Björkman m fl). 57 ex Vinga 11.11 (Anders Jihmanner m fl).

Augustiobservationerna är anmärkningsvärt tidiga och man skulle kunna tro att det rör sig om en och samma fågel, men då den ena fågeln var ringmärkt vet vi med säkerhet att det rör sig om två olika individer. Mediandatum för höstens första observation under 2000-talet är 21 september och kanske är det troligare att det snarare rör sig om översomrande fåglar än att det skulle vara tidiga anländare. [SS]

berg 1–14.12 (Lars-Eric Rahm m fl). 1 ex Rörö 1–2.12 (Uno Unger m fl). 1 ex Hökällä 1.12 (Per Björkman m fl). 1 ex Mossen och Lappesand, Hönö 1–27.12 (Håkan Möller m fl).

Vår: 1 ex Stora Amundö 17.3 (Uno Unger). 1 ex Torslandaviken 3.5 (Per Björkman).

Höga antal: Hökällä: 13 ex 10.10 (Martin Oomen). 19 ex 18.10 (Jan Krantz m fl). 27 ex 29.11 (John Thulin m fl).

Det 27 ex som rapporterades från Hökällä den 29 november är med bred marginal det högsta antal som rapporterats i området. Det tidigare högsta antalet lydde på 15 ex och observerades vid samma lokal den 20 november 2008. Femton exemplar under vintern är vidare något fler än det genomsnittliga antalet på 2000-talet vilket ligger på 11 ex medan endast två vårfynd är något magert. Normalt brukar kring 5 ex ses varje vår. [MM]

Kärrenäppa *Calidris alpina*

Höga antal: 69 ad Galterö 11.7 (Magnus Rahm). 65 ad str S Kråkudden, Hönö 16.7 (Magnus Unger m fl). 86 ex Galterö 29.7 (Robert Enerfelt m fl). 66 ex str S Kråkudden, Hönö 7.8 (Magnus Rahm m fl).

I vanlig ordning sågs de största antalen på Galterö och Kråkudden, men året bjöd inte på någon riktig toppdag. Oftast blir det någon rapport på mer än 100 kärrenäppor men i år landade toppnoteringen på 86 ex. De två högsta dagssummorna som har rapporterats under 2000-talet lyder på 684 respektive 419 ex, båda från Kråkudden. [SS]

Dvärgbeckasin *Limnocyptes minimus*

Vinter: 1 ex Fässberg 1–13.1 (Magnus Rahm m fl). 1–3 ex Hökällä 10.1–8.3 (Jesper Knappe m fl). 1 ex Fässberg 28.1–7.2 (Johan Svedholm m fl). 1 ex Torslandaviken 2–11.2 (Uno Unger m fl). 1 ex Sävö 12–14.2 (Eric Engelbrecht). 1–2 ex Välen 15–20.2 (Uno Unger m fl). 1 ex Ekered, Angered 17.2 (Stefan Svanberg). 1 ex Askimsviken 27.2 (Christer Cederfalk). 1 ex Prästabäcken, Fäss-

Dubbelbeckasin *Gallinago media*

Samtliga: 1 ex sp Lunnagården, Mölndal 1.5 (Lars-Eric Rahm m fl). 1 ex Ragnhildsholmen 3.5 (Björn Sjöstrand m fl). 1 ex sp Stora Amundö 9.5 (Jan Mogol m fl). 1 ex Stora Rävholmen, Södra skärgården 25.8 (Lars Davidsson). 1 ex Lagmansholmen 26.8–2.9 (Magnus Persson m fl). 1 ex samma lokal 9.9 (Stefan Svanberg). 1 ex Välen 3–4.10 (Hans Börjesson m fl).

Sju fåglar är precis vad genomsnittet för ett år under 2000-talet hittills varit. Maj-, augusti- och septemberfynden faller vidare väl in i tidigare mönster då 27 av totalt 120 observerade fåglar setts under första tredjedelen av maj, 26 under sista tredjedelen av augusti och 20 under första tredjedelen av september. Fynd i början av oktober är något ovanligare och detta var totalt bara det sjätte oktoberfyndet. Man behöver dock bara blicka tillbaka till den 2 oktober 2011 och 4 oktober 2008 då fåglar observerades vid Hökällä för att finna när det senast inträffade. [MM]

TABELL 9. FENOLOGI: STORSNÄPPOR OCH ROSKARL.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Svartsnäppa Vår–Höst	–20 26.4	6.4 Hökällä (John Thulin) <i>Nytt fenologirekord (–15)</i>	–22 24.9	2.9 Lagmansholmen (Magnus Persson) 20.10-09 Amundövik, Askim (Jan Krantz)
Rödbena Vår–Höst	+2 27.3	29.3 Torslandaviken (Magnus Persson) 24.2-07 Hönö (Torgny Nordin)	+3 2.10	5.10 Hyppeln (Stefan Svanberg) 24.11-01 Galterö (Magnus Unger)
Gluttsnäppa Vår–Höst	–9 20.4	11.4 Bredviken, Hönö (Ola Wennberg) <i>Nytt fenologirekord (–4)</i>	+4 1.11	5.11 Öckerö (Jon Håkansson) 9.12-01 Styrö (Martin Fransson)
Skogssnäppa Vår–Höst	–3 27.3	24.3 Kviabergs kyrkogård (Roger Eskilsson) 19.3-10 Gamlestaden (Roger Eskilsson)	+16 6.9	22.9 Kråkudden, Hönö (Patrick Åström) 15.10-02 Torslandaviken (Carl Jyker)
Grönbenä Vår–Höst	+1 25.4	26.4 Välen (Thomas Karlsson m fl) 19.4-09 Hökällä (Anders Nyberg m fl)	+5 8.9	13.9 Torslandaviken (Thomas Karlsson) 27.9-06 Välen (Uno Unger)
Drillsnäppa Vår–Höst	–26 19.4	14.04.00 Välen (Martin Johansson m fl) <i>Nytt fenologirekord (–12)</i>	–12 23.9	11.9 Torslandaviken (Martin Oomen) 5.10-08 Kråkudden (Jörgen Hansson m fl)
Roskarl Vår–Höst	–4 2.5	28.4 Inre Tistlarna (Gösta Olofsson) 23.4-03 Stora Amundö (Pär Lydmark)	+14 25.10	8.11 Kråkudden (Martin oomen m fl) 10.11-01 Kråkudden, Hönö (Magnus Unger)

Rödspov *Limosa limosa*

Samtliga: 1 ex Lökhomen 5.8 (Lars Davidsson m fl).

Under 2000-talet har arten varit näst intill årlig i området och fynd har endast saknats under 2007, 2009 och 2011. Totalt har 21 ex observerats och av dessa har vardera fem fåglar observerats i augusti, i april och i maj. Fyndbilden under 2000-talet avviker därmed något från den man får om man summerar uppträdandet sedan 1961 då aprilfynden dominerar stort; av totalt cirka 45 fåglar har hela 17 setts i april och sex vardera i maj, juli och augusti. Kanske gästades vi oftare av fåglar som letade potentiella häckplatser tidigare då bestånden i Halland var mer livskraftiga. På Getterön har beståndet sjunkit från 7–10 par vid inventeringar 1970, 1978 och 1990 till 4–5 par då beståndet taxerades 1996 och 2002 (*Flodén L-Å och Grahn J. Häckande fåglar på havsstrandängar i Halland och västra Skåne 2002, Länsstyrelsen i Halland Meddelande 2003:15*). [MM]

Myrspov *Limosa lapponica*

Höga antal: 80 ex Kråkudden–Hyppeln 1.5 (Stefan Svanberg m fl). 50 ex str Kråkudden 16.7 (Magnus Unger m fl). 44 ex str Kråkudden 7.8 (Magnus Rahm m fl).

Normalhöga sträcktoppar som dessutom inföll under normala tider. Vanligtvis brukar de högsta antalen passera just i början av maj och slutet av juli–augusti. [MM]

Småspov *Numenius phaeopus*

Höga antal: 11 ex str Kråkudden 16.7 (Magnus Unger m fl).

Andra året i rad med ett lågt högsta antal rapporterade fåglar. Under 2000-talet har sträcktoppen pendlat mellan 10 och 100 fåglar med ett genomsnitt på cirka 40 fåglar. [MM]

Storspov *Numenius arquata*

Sena fynd: 1 ex str Hyppeln och Ärtholmarna, Hönö 29.11 (Roger Eskilsson m fl).

Höga antal: 179 ex Välen 21.4 (Hans Börjesson). 108 ex str Hyppeln 21.4 (Magnus Unger). 103 ex str Torslandaviken 22.4 (Christer Fält). 100 ex Sandvik, Torslanda 22.4 (Christer Fält). 100 ex str Järkholmen, Askimsviken 22.4 (Jan Mogol).

Årets sträcktopp inföll liksom de senaste fem åren vid tiden kring 20 april. Det högsta antalet rapporterade fåglar är dock ganska beskedligt om man jämför med de högsta som rapporterats under 2000-talet, vilka utgörs av 730 ex Mölnlyckemotet den 23 april 2008 och minst 500 ex Lilla Amundö den 21 april 2009. Novemberfyndet är anmärkningsvärt och senast det inträffade var 13 november 2009 då en fågel sträckte förbi Smithska udden och 5–12 november 2006 då tre fynd av totalt 15 fåglar gjordes vid Hyppeln, Torslandaviken och Ragnhildsholmen. [MM]

Svartsnäppa *Tringa erythropus*

Tidiga fynd: 1 ex Hökällä 6.4 (John Thulin).

Fenologirekord med två veckor. Detta fynd av en fågel i vinterdräkt var en av de tidigaste i landet under 2012 men fåglar likaledes i vinterdräkt sågs även i Småland 3 april och i Skåne 7–8 april. [MM]

Gluttsnäppa *Tringa nebularia*

Sena fynd: 1 ex Stora Rävholmen, Öckerö 5.11 (Jon Håkansson).

Enstaka fynd från de första dagarna i november inträffar nästan årligen och oftast vid lokaler runt Askimsviken. Sedan tidigare finns dock endast ett rapporterat novemberfynd från norra skärgården under 2000-talet och det var från Burö den 2 november 2002. [MM]

Bild: ELVOR OHLIN

▲ En av årets häckande rödbenor vid Stora Amundö. Sammanlagt gjordes omkring 30 häckningar i området i år.

Rödbena *Tringa totanus*

Häckningar: 3–4 par Galterö (Lars Hellman m fl). 1–3 par Vrångö (Jan Mogol m fl). 1–2 par Stora Amundö (Lars-Erik Norbäck m fl). 1–2 par Välen (Bert Olsson m fl). 1 par Hökälla (Robert Ennerfelt m fl). 3–4 par Öxnäs (Martin Oomen). 1 par Lökholmen, Södra skärgården (Staffan Sényby m fl). 1 par Askimsviken (Christer Cederfalk). **Troliga häckningar:** 2 par Styrö (Lars Erik Norbäck). 1–3 par Prästgårdskilen, Björlanda (Per Björkman). 1 par Valö, södra skärgården (Gösta Olofsson). **Fynd under häckningstid:** Torslandaviken; Öckerö (2 lokaler); Skinteboviken, Billdals skärgård; Lunnagården, Mölndal; Hönö (3–4 lokaler); Donsö; Röro; Hyppeln; Ryds kile, Björkö; Stegelholmsviken, Näset; Haga kile, Askim

Atlasinventeringen 2004–2007 visade att rödbenan minskat i vårt område sedan den tidigare inventeringen som genomfördes år 1973–1984. Denna minskning var mest märkbar i inlandet och tyvärr ger årets observationer inget ökat hopp för vår inlandspopulation av arten; häckning endast på en inlandslokal och observationer under häckningstid endast på ytterligare en lokal. Antalet säkra, troliga och möjliga häckningar hamnar dock på runt 30 liksom de senaste fem åren med undantag för år 2010 då knappt 40 häckningar noterades. [MM]

Roskarl *Arenaria interpres*

Sena fynd: 2 ex str Kråkudden, Hönö 8.11 (Martin Oomen m fl).

Höga antal: 22 ex str Kråkudden 23.8 (Martin Oomen m fl).

Den höga sträcksumman från Kråkudden den 23 augusti är den näst högsta som rapporterats från området under 2000-talet. Som mest har 27 ex setts sträcka förbi Vinga den 15 augusti 2004. Tidsmäs-

sigt faller uppträdandet väl in i tidigare mönster då mediandatumet för sträcktoppen under 2000-talet är 21 augusti. Novemberfyndet är anmärkningsvärt och senast det inträffade var 7 november 2004 då 1 ex sågs på Torrbeskar. Vintrarna 2007–2008 samt 2008–2009 övervintrade dock arten på Galterö. [MM]

Smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus*

Samtliga: 1 hona Lökholmen, Södra skärgården 2.6 (Lars Davidsson m fl). 1 ex Torslandaviken 3.6 (Tina Widén m fl). 1 1K Lindholmen, Norra skärgården 25.8 (Rolf Nyback).

Tre fynd är ett för senare år normalt uppträdande och årets fåglar faller relativt väl in i tidigare fyndmönster. Sedan tidigare har totalt 36 fynd gjorts varav femton under en period från slutet av maj till mitten av juni och sjutton från slutet av juli till slutet av augusti. [MM]

Brednäbbad simsnäppa *Phalaropus fulicarius*

Samtliga: 1 ex str Kråkudden vardera 28.9 (Kicki Westman m fl) och 12.11 (Ola Bäckman m fl).

Med två fynd är vi tillbaka på ett normalt uppträdande efter fjolårets rekordantal. Vid en summering av uppträdandet 2008 konstaterades att fynden i området var starkt koncentrerade till de sista tio dagarna i oktober. Liksom under fjolårets rekorduppträdande gjordes dock inget av fynden i år under denna period. Istället gästades vi i slutet av september och i mitten av november då tidigare vardera sex fynd gjorts. [MM]

TABELL 10. FENOLOGI: LABBAR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Bredstjärtad labb	–	–	–	–
Vår	4.5	30.4-05 Kråkudden, Hönö (Stefan Svanberg m fl)	9.5	4.6-06 Kråkudden, Hönö (Johannes Löfqvist)
Bredstjärtad labb	+15	28.9 Kråkudden (Martin Oomen m fl)	-4	10.11 Vinga (Anders Jihmanner m fl)
Höst	13.9	17.8-09 Kråkudden, Hönö (Stefan Svanberg)	14.11	29.12-11 Flera lokaler
Kustlabb	+6	11.4 Kråkudden (Martin Oomen m fl)	-14	17.10 Kråkudden (Ola Bäckman m fl)
Vår–Höst	5.4	14.3-04 Kråkudden, Hönö (Stefan Svanberg)	31.10	26.11-11 Kråkudden (Mattias Pozsgai m fl)
Fjällabb	–	–	–	–
Vår	23.5	18.5-04 Kråkudden, Hönö (Magnus Unger m fl)	23.5	3.6-06 Kråkudden, Hönö (Roger Eskilsson m fl)
Fjällabb	-2	23.8 Kråkudden (Tina Widén m fl)	±0	30.9 Flera lokaler
Höst	25.8	15.8-04 Flera lokaler	30.9	2.12-09 Eklanda (Uno Unger m fl)

LABBAR

Året bjöd på färre bredstjärtade labbar och storlabbar än normalt, förutom under januari. Fjällabben däremot hade sitt näst bästa år på hela 2000-talet.

Bredstjärtad labb *Stercorarius pomarinus*

Samtliga: 1 2K str S Kråkudden, Hönö 4.1 (Ola Bäckman m fl). 1 ad str S Kråkudden, Hönö 28.9 (Martin Oomen m fl). 1 1K str S Hyppeln 7.10 (Magnus Unger). 1 ad str S Kråkudden, Hönö 17.10 (Tina Widén m fl). 1 ad str S Vinga 10.11 (Anders Jihmanner m fl).

Ett magert år för den bredstjärtade labben med endast fem exemplar observerade. Januarifynd hör inte till vanligheterna men då hela 38 exemplar sågs i samband med stormarna under december 2011 var det inte helt oväntat.

[SS]

Kustlabb *Stercorarius parasiticus*

Höga antal: 6 ex str S Kråkudden, Hönö 21.4 (Ola Bäckman m fl). 7 ad str Rörö 21.4 (Stefan Svanberg). 6 ex str S Hyppeln 24.4 (Bo Brinkhoff m fl).

De högsta noteringarna gjordes i andra halvan av april vilket normalt är en bra sträcktid för arten. Ovanligt få observationer gjordes i skärgården under häckningstid och rapporter med häckningskriterier saknas helt.

[SS]

Fjällabb *Stercorarius longicaudus*

Samtliga: Kråkudden, Hönö: 1 1K str S 23.8 (Tina Widén m fl). 2 1K str 24.8 (Per Björkman m fl). 1 1K str N 2.9 (Magnus Unger m fl). 1 1K str S 3.9 (Martin Oomen). 2 1K str S 4.9 (Stefan Svanberg m fl). 6 1K str S 5.9 (Magnus Hallgren m fl). 1 1K str SV 7.9 (Per Björkman m fl). 1 1K str 8.9 (Göran Gustavsson). 2 1K str S 17.9 (Martin Oomen m fl). 4 1K str S 30.9 (Christer Fält m fl). **Övriga fynd:** 1 1K str S Hyppeln 3.9 (Bo Brinkhoff). 1 1K str S Hyppeln 30.9 (Magnus Unger). 1 1K str Vinga 30.9 (Magnus Hallgren m fl).

Hösten 2012 bjöd på ovanligt många fjällabbar och sammanlagt sågs cirka 21 ex, vilket är den näst hög-

sta årssumman på 2000-talet. Den högsta årssumman är från 2004 då 53 ex noterades, vilket också är den högsta årssumman i rapportområdet genom alla tider.

[SS]

Storlabb *Stercorarius skua*

Höga antal: 5 ex str S Kråkudden, Hönö 4.1 (Ola Bäckman m fl). 9 ex Vinga 23.7 (Claes-Göran Ahlgren m fl). 6 ex Kråkudden, Hönö 23.7 (Martin Oomen m fl). 5 ex Kråkudden, Hönö 17.9 (Stefan Svanberg m fl). 5 ex str S Kråkudden, Hönö 19.9 (Magnus Rahm m fl).

Månadsfördelning: Januari 9 ex, juli 11 ex, augusti 3 ex, september 20 ex, oktober 7 ex, november 4 ex.

Med reservation för dubbelräkning noterades cirka 54 storlabbar under året, vilket är den lägsta årssumman på fem år. Hela 9 ex i januari sticker dock ut, då det oftast inte observeras några storlabbar i denna månad. Arten uppträder som talrikast från juli till och med oktober. År 2011 gjordes dock ovanligt många observationer under november och december i samband med flera intensiva lågtryckspassager från väster och säkerligen hade detta också sin påverkan på utfallet i januari 2012.

[SS]

MÅSAR OCH TÄRNOR

Är svarthuvad mås på väg att bli årlig? Tärnmås är det i alla fall. Ett år i efterhand konstaterar vi också 2000-talets första silvertärnehäckning. För svarttärna blev däremot året ett riktigt bottennapp.

Svarthuvad mås *Larus melanocephalus*

Samtliga: 2 ad str S Torslandaviken 29.4 (Stefan Svanberg). 1 2K Torslandaviken 18–20.5 (Magnus Persson m fl).

Sjätte respektive sjunde fyndet av svarthuvad mås i Göteborgsområdet, varav fem av fynden är gjorda under de senaste tre åren. Med det första fyndet så sent som 2004 visar den svarthuvade på en klart positiv trend. Se bild på nästa sida.

[SS]

Bild: UNO UNGER

▲ **Sjunde fyndet av svarthuvad mås utgjordes av den här 2K-fågeln som sågs i Torslandaviken 18–20 maj.**

Dvärgmåsar *Hydrocoloeus minutus*

Höga antal: 7 ex str S Nordre älvs fjord, Björlanda 4.1 (Johan Svedholm). 7 2K Torslandaviken 16–17.5 (Jan Mogol m fl). 7 ex str S Kråkudden, Hönö 30.9 (Bengt Karlsson).

Månadsfördelning: Januari 25 ex, april 7 ex, maj 27 ex, juni 1 ex, juli 2 ex, augusti 6 ex, september 24 ex, oktober 5 ex, november 4 ex, december 1 ex.

Ett ganska blygsamt uppträdande mot vad vi är vana vid och ingen dag med tvåsiffriga antal noterades. Ovanligt få dagar med bra väderförutsättningar för havsfåglar under senhösten är troligen en förklaring till den klena utdelningen. En titt i månadsfördelningen visar att det endast sågs tio dvärgmåsar under årets sista kvartal, en period då det oftast görs betydligt fler observationer även om december normalt sett inte är en talrik månad för arten. [SS]

Tärnmåsar *Xema sabini*

Samtliga: 1 1K str S Kråkudden, Hönö 12.9 (Per Björkman). 1 1K str S Kråkudden, Hönö 20.9 (Ola Wennberg m fl). 1 1K str Vinga 30.9 (Göran Darefelt m fl).

Detta var sjunde året i rad som tärnmåsar observerades i området vilket väl gör att man numera får se den som årligt förekommande. Tidpunkten för fynden är typisk, september är den månad då överlägset flest tärnmåsar har observerats genom åren. [SS]

Skrattmåsar *Larus ridibundus*

Häckningar: 2 par Lökholmen (Lars Persson). 22 par Valmossen, Brännö (Robert Ennerfelt m fl). Ca 300 par Svarte mosse, Biskopsgården (Thomas Karlsson). 10 par Norra Varskär, Vrångö (Gösta Olofsson). 85 par Porseskär, Donsö (Gösta Olofsson). 28 par Lerholmen, Saltholmen (Gösta Olofsson). 50 par Kråkholmen, Hönö (Uno Unger). 2 par Skogomedammen, Hökålla (Martin Oomen). 2 par Stämmö sund, Brännö (Robert Ennerfelt).

Cirka 500 häckande par fördelat på nio olika lokaler

Bild: STEFAN SVANBERG

▲ **Den här 3K vitvingade truten uppehöll sig i Göteborgs hamn under en månad i januari–februari.**

har rapporterats från 2012. Detta kan jämföras med 2006 då cirka 520 par rapporterades, vilket är det högsta antalet häckande par som rapporterats under 2000-talet. Skratmåsens häckningsstatus i området förefaller därmed vara ganska stabil. Långt ifrån alla häckningar lyckas dock och bland annat så övergavs kolonin vid Valmossen på Brännö. [SS]

Vitvingade trut *Larus glaucoideus*

Samtliga: 1 3K Göteborgs hamn 15.1–14.2 (Lars Erik Norbäck m fl). 1 4K+ Knipplekären, Torslandaviken 15.1 (Elon Wismén m fl). 1 3K+ str S Hyppeln 3.11 (Magnus Unger m fl).

Året inleddes med en invasion av vitvingade trutar i nordvästra Europa och rapporter kom om bland annat hela 600–700 ex på Färöarna. Fynden i Sverige lät inte vänta på sig och larmen om vitvingade trutar duggade tätt under januari månad. Intressant i sammanhanget var att det sågs ovanligt många äldre fåglar och Göteborg fick sitt första fynd av en 4K+. Orsaken till inflödet diskuterades och en bidragande faktor troddes vara de kraftiga västvindar som rädde över Atlanten före årsskiftet, men det spekulerades även i att ovanligt sträng kyla på Grönland kombinerat med födobrist inverkade. [SS]

Vittrut *Larus hyperboreus*

Samtliga: 1 3K Fiskhamnen, Göteborgs hamn och Slottsskogen 13–14.3 (Marinko Karabatic m fl).

Under 2000-talet har vittrut siktats i området i genomsnitt vartannat år. Hälften av dessa är sedda i Fiskhamnen och även om årets fågel försvann ganska snabbt hann den likt flera tidigare rara måsar som siktats i hamnen även med ett besök till Slottsskogen. Värt att nämna i sammanhanget är att det senare under samma dag som fågeln försvann sågs en 3K vittrut i Nohagaviken, Alingsås som enligt rapporterna stämde bra på Göteborgsfågeln. [SS]

TABELL 11. FENOLOGI: MÅSAR OCH TÄRNOR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Dvärgmåsar Höst–Vår	-22 7.8	16.7 Kråkudden (Magnus Unger m fl) 9.7-07 Torslandaviken (Sven Ångemark m fl)	±0 23.5	23.5 Torslandaviken (Magnus Persson m fl) 12.6-04 Torslandaviken (Magnus Unger)
Silltrut Vår–Höst	-3 11.3	8.3 Lindholmen (Fredrik Andersson) 1.3-09 Tagene älvsstrand (Hans Walker)	+22 1.11	23.11 Fiskhamnen (Peter Strandvik) <i>Nytt fenologirekord (+7)</i>
Kentsk tärna Vår–Höst	-21 1.4	11.3 Galterö (Peter Keil) <i>Nytt fenologirekord (-14)</i>	+43 30.9	12.11 Kråkudden (Marinko Karabatic m fl) <i>Nytt fenologirekord (+22)</i>
Fisktärna Vår–Höst	+1 10.4	11.4 Flera lokaler 2.4-06 Galterö (Owe Hougström)	-8 7.10	29.9 Flera lokaler 12.10-03 Fotö (Per Arne Lindgren)
Silvertärna Vår–Höst	±0 22.4	22.4 Hyppeln (Magnus Unger) 12.4-05 Nordre älvs fjord (Johan Svedholm)	-17 8.10	21.9 Kråkudden (Per Björkman) 3.11-07 Kråkudden, Hönö (Magnus Unger)

Tretåig mås *Rissa tridactyla*

Höga antal: 700 ex str S Vinga 10.11 (Anders Jihmanner m fl).

Endast en rapport på mer än 500 ex är riktigt klen. Vi brukar alltid ha åtminstone en dag per år med mer än 1 000 ex noterade. Bristen på bra blåsdagar under hösten är en trolig förklaring. [SS]

Småtärna *Sternula albifrons*

Samtliga: 2 ex Torslandaviken 15.5 samt 1 ex samma lokal 16.5 (Jon Håkansson m fl).

Under de senaste åren har det gjorts mellan tre till sju fynd per år av småtärna i området, vilket gör årets utdelning lite klen i jämförelse. Med endast ett fynd är vi tillbaka vid hur det ofta såg ut på 90- och början av 00-talet då småtärnan knappt var årlig i området. [SS]

Skrântärna *Hydroprogne caspia*

Samtliga: 2 ad str S Kråkudden, Hönö 5.8 (Per Björkman). 1 ex Sandvik, Torslanda 12.8 (Christer Fält).

Två fynd av tre exemplar är en bra utdelning när det gäller den här arten som är riktigt svår att få se i Göteborgsområdet. Nästan alla fynd som görs är tillfälliga observationer, så även detta år. Med årets fåglar är vi nu uppe i sjutton fynd på 2000-talet vilket kan jämföras med att det endast gjordes tre fynd på 90-talet. Ökningen hänger med stor sannolikhet ihop med ökad skådaraktivitet i området, eftersom skrântärnan har en vikande trend i landet. [SS]

Svarttärna *Chlidonias niger*

Samtliga: 1 ad str V Sandvik, Torslanda 21.6 (Christer Fält).

Ett riktigt bottenår för svarttärnan. Vi får gå tillbaka till 1996 för att finna ett år med lika dålig utdelning. Vad detta beror på är svårt att spekulera i, men eftersom inga observationer gjordes under artens sträckperioder kan en möjlig orsak vara ogynn-

samma väderleksförhållanden för ett uppträdande hos oss under dessa perioder. [SS]

Silvertärna *Sterna paradisaea*

Häckningar: 1 par Hönö (Bengt Karlsson m fl).

Komplettering 2011: Häckningar: 1 par Dannekroksholmarna, Hönö (Bengt Karlsson).

De första häckningarna av silvertärna i Göteborgsområdet på 2000-talet. Senaste och enda kända häckningen dessförinnan gjordes på Dannekroksholmarna, Hönö 1998 då en bounce ringmärktes på lokalen (Tommy Järås, Björn Zackrisson). På samma plats häckade alltså silvertärna igen 2011 (se kompletteringen ovan). Hur denna häckning gick är inte helt klart, men det mesta tyder på att den misslyckades. Även om årets häckning inte kunde konstateras genom ett bo med ungar eller en ruvande fågel är vi övertygade om att ett par häckade i området. Möjligen var det på Kråkholmen, alltså samma ö som även hyste häckande kentsk tärna, fisktärna och skratmåsar. Här sågs en gammal fågel landa bland fisktärnorna på holmen i andra halvan av maj och i början av juli observerades ett par med en nyligen flygg unge på lokalen. Även om häckningen inte skedde på just Kråkholmen är vi av uppfattningen att det var i närområdet och det vore inte konstigt om paret från 2011 har återvänt 2012 och skiftat häckningsö. [SS]

Kentsk tärna *Sterna sandvicensis*

Häckningar: Ca 10 par Kråkholmen, Hönö (Bengt Karlsson m fl).

Tidiga fynd: 1 ex Galterö 11.3 (Peter Keil).

Sena fynd: 1 1K str S Kråkudden, Hönö 12.11 (Marinko Karabatic m fl).

Första konstaterade häckningarna i området sedan 2008 då fyra par häckade på Rödsår i Göteborgs södra skärgård. Åtminstone tre flygga ungar rapporterades på lokalen, men möjligen var häcknings-

Bilder: UNO UNGER

▲ **Kråkholmen i norra skärgården hyste troligen tre häckande tärnarter i år; kentsk tärna (till vänster), fisktärna (till höger) och silvertärna. Silvertärnehäckningen kan dock möjligen ha skett på något närliggande skär.**

framgångarna bättre än så då holmen är svåröverskådad och rapportunderlaget något begränsat. Detta är den första kända häckningen av kentsk tärna i Göteborgs norra skärgård och den andra i Bohuslän. Första häckningen i Bohuslän, vilken dock misslyckades, gjordes 1999 i Vägga skärgård, Sotenäs. Det var inte bara genom häckning som arten utmärkte sig i år utan även fenologiskt då både första och sista observationen blev ordentliga putsningar av tidigare rekord. Framförallt sticker årets sista observation ut då det var första novemberfyndet för området.

[SS]

ALKOR

Året bjöd inte på några antalsmässiga sensationer när det gäller de tre vanligare arterna, men ganska bra siffror för både alkekung och lunnefågel.

Sillgrissla *Uria aalge*

Höga antal: 529 ex str Kråkudden, Hönö 14.9 (Christian Cederroth m fl).

Se kommentar nedan.

[MM]

Obestämd sillgrissla/tordmule *Uria aalge/alca torda*

Höga antal: 850 ex str Kråkudden, Hönö 4.1 (Ola Bäckman m fl).

Inga högre dagssummor av sillgrisslor eller tordmular noterades under året. Räknar man ihop antalet bestämda och obestämda av båda arterna (188 sillgrisslor, 85 tordmular och 577 obestämda) hamnar toppnoteringen den 4 januari på 850 ex vilket är lägre än de senaste tre åren då det under toppdagarna noterats mellan 1000 och 2 000 ex. Det är dock inte lika lågt som år 2008 då under toppdagen endast 610 ex sågs sträcka förbi Kråkudden.

[MM]

Tobisgrissla *Cephus grylle*

Häckningar: 5–9 par (2 pull observerade 28.6) Fjärskären, Vinga (Benga Ragnewall m fl). 10–15 par Rörö (Per Björkman m fl). 3 par Benskär, norra skärgården (Bo Brinkhoff). Fynd under häckningstid: Fåglar noterades vid Vrångö, Lökholmen, Vasskären och Danska liljan i södra skärgården, samt vid Hyppeln, Hönö, Fotö, Öckerö, Lilla Äxholmen och Stora Svartskär i norra skärgården.

Höga antal: 53 ex Torrbeskär 15.4 (Magnus Unger). 157 ex Tistlarna 28.4 (Gösta Olofsson). 85 ex Inre Tistlarna 28.4 (Gösta Olofsson). 53 ex Kalvholmen 28.4 (Gösta Olofsson). 28 ex Rörö 4.4 (Magnus Rahm). 21 ex Fånyttan, Rörö 21.4 (Stefan Svanberg).

Cirka 20 konstaterade häckningar är lägre än i fjol då hela 60 noterades. Dock saknas uppgifter från artens kärnområde, Kalvholmen och Tistlarna, i år. De högsta noterade antalen från dessa lokaler är dock i nivå med eller till och med något högre än de senaste fem åren, då i genomsnitt drygt 50 fåglar noterats på Kalvholmen och knappt 200 fåglar på Yttre och Inre Tistlarna tillsammans. Under de år på 2000-talet då beståndet inventerats i något högre utsträckning i rapportområdet har mellan 63 och 91 par konstaterats häcka.

[MM]

Alkekung *Alle alle*

Kråkudden: Höga antal: 726 ex str 30.10 (Jon Håkansson). 142 ex 12.11 (Marinko Karabatic m fl).

Övriga lokaler: 1 ex Torslandaviken 4.1 (Jan Mogol). 1 ex Stora Rävholmen, Öckerö 13.1 (Freddy Persson). 1 ex Galterö 22.10 (Jon Hessman). 5 ex str Hyppeln 28.10 (Magnus Unger m fl). 174 ex str Vrångö 30.10 (Martin Oomen). 71 ex str Galterö 30.10 (Per Österman). 3 ex str Rörö 1.11 (Stefan Svanberg m fl). 1 ex str Hyppeln 3.11 (Robert Ennerfelt). 1 ex Dotevik, Askimsviken 4.11 (Roger Börjesson m fl). 1 ex str Vinga 10.11 (Anders Jihmanner m fl). 30 ex str Vinga 12.11 (Bengt-Åke Svensson m fl). 5 ex str Hyppeln 28.10 (Magnus Unger m fl).

Månadsfördelning: Januari 2 ex, oktober 1 009 ex, november 295 ex.

Även om årets uppträdande inte riktigt når upp till fjolårets höga antal är totalt 1 306 ex fortfarande klart högre än normalt då medianantalet för antalet fynd under ett år på 2000-talet är cirka 350 ex. Tidsmässigt ligger uppträdandet ganska väl i linje med tidigare fynd på 2000-talet. Totalt har 92 % av nästan 11 000 ex observerats under oktober och november. Normalt brukar dock flest ses i november vilket illustreras av att hela 61 % av fynden härrör från denna månad. Totalt har endast 71 januarifynd gjorts under samma period och vi har gästats i genomsnitt varannat år. Senast det begav sig var den 19 januari 2008 då ett ex sträckte förbi Kråkudden.

[MM]

Lunnefågel *Fratercula arctica*

Samtliga: Kråkudden: 1 ex str 19.1 (Roger Eskilsson). 1 1K 7.8 (Martin Oomen m fl). 1 ex str 7.9 (Roger Eskilsson). 2 ex str 14.9 (Kåre Ström m fl). 1 2K–str 17.10 (Stefan Svanberg m fl). 1 ex 30.10 (Jon Håkansson). 1 ex 11.11 (Stefan Svanberg m fl). Övriga lokaler: 1 ex str Vinga 29.9 (Åke Andersson m fl). 2 ex str Vinga 30.9 (Ulf Lindell m fl). 1 1K str Vrångö 5.11 (Martin Oomen).

Månadsfördelning: Januari 1 ex, augusti 1 ex, september 6 ex, oktober 2 ex, november 2 ex.

Tolv lunnar är nästan dubbelt så många som i fjol men sett till uppträdandet i början och mitten av 00-talet då i genomsnitt drygt 50 ex rapporterades årligen är årets summa fortfarande oroväckande låg. Man kan därmed misstänka att tillgången av bytesfisk och därmed häckningsframgången och för de lunnar som anträffas hos oss är fortsatt låg (se FiG 2011). Tidsmässigt är uppträdandet dock i linje med tidigare fynd med undantag av augustifyndet som endast är det 9e under 2000-talet. Senast det begav sig var den 13 och 17 augusti 2007 då vardera ett ex passerade Kråkudden. September och oktober är annars normalt de månader då man har störst chans att träffa på arten hos oss och 28% respektive 43% av fynden under 2000-talet har gjorts under dessa månader. Totalt har vidare ca 9% av alla fåglar under 2000-talet setts i november följt av 8% i januari så november och januarifynden faller därmed även de väl in i den tidigare fyndbilden. [MM]

DUVOR

Skogsduvorna blir fler. Eller blir de färre? Ring- och turkduvorna håller sig i alla fall på en normal nivå.

Skogsduva *Columba oenas*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 1 ex sp Stora Amundö 23.4–3.7 (Hans Wahlberg m fl). 1 par Hökälla, Hisingen 25.3–24.7 (Per Björkman m fl). 1 ex sp Rya Skog 23.5 (Uno Unger). 1–2 ex sp Boke-dalen, Jonsered 22.3–3.6 (Ingvar Björhall m fl). 1 ex sp Hög, Hisingen 17.4–14.6 (Tommy Järås). 1 ex sp Skogome, Säve 16.5 (Jan Hellström). 1 ex sp Fridhem, Hisingen 17.2–9.5 (Per Lundgren m fl). 2 ex

sp Hakered, Hisingen 5.6 (Johan Svedholm). 1 ex sp Sagered, Kålered 13.5 (Morgan Johansson). 1 ex sp Lunden 12–25.4 (Martin Oomen). 3–4 par Tagene stenkross, Hisingen 6.5 (Tommy Järås).

Höga antal: Öxnäs: 19 ex 19.7 (Bo Brinkhoff). 15 ex 17.3 (Magnus Eriksson).

Årets 14–15 revir är ett bra resultat, till och med fler än de 13 som rapporterades i samband med atlasinventeringen 2006–2007. Däremot är högsta antalet det lägsta som noterats sedan år 2000 då högsta noteringar började uppmärksammas i vårt område. Närmast kommer 24 ex vilket noterades år 2000. Vi hamnar därmed också långt ifrån det rekordartade uppträdandet av som mest 70 ex vilket rapporterats från Öxnäs nu två år i rad 2010–2011.

[MM]

Ringduva *Columba palumbus*

Höga antal: Slottsskogen: 3 971 ex str 8.10 (Ola Bäckman). 6 700 ex str 10.10 (Ola Bäckman). Brudarebacken: 5 250 ex str 6.10 (Martin Oomen m fl). 4 500 ex str 8.10 (Tina Widén m fl). 5 670 ex str 10.10 (Leif Andersson m fl). Övriga lokaler: 7 700 ex str Storeberget, Gamlestaden 7.10 (Roger Eskilsson). 7 250 ex str Fridhemsberget, Råda-sjöns naturreservat 7.10 (Johannes Löfqvist). 7 050 ex str Hills golfbana, Mölndal 7.10 (Lars Eric Rahm). 3 720 ex str Kvillehed, Nordre älv 10.10 (Elon Wismén).

Ett normalt högsta antal vilket ligger precis på medianen under 2000-talet. Noterbart är att inga av de högre noteringarna gjorts vid vår tidigare bästa sträcklokal för arten, Smithska udden. Som jämförelse kan nämnas att medianantalet för högsta antalet under de fem åren 2004–2009 istället låg på cirka 16 000 ex och att hela fyra av dessa noteringar härrör från just Smithska udden. Under 2012 är högsta noteringen från denna lokal blygsamma 1 800 sträckande fåglar den 11 oktober. Frågan är om bättre bevakning av Smithska udden under de första dagarna i oktober skulle resultera i högre toppnoteringar eller om artens sträck över vårt område ändrat karaktär.

[MM]

Turkduva *Streptopelia decaocto*

Häckningar: 1 par Sudda, Hönö (Jan-Åke Noresson m fl). 4–5 par Sjöbergen (Kennet Thor). Ca 5 par Kungsladugård (Uno Unger m fl). 1–2 par Kålltorp (Fredrik Spak). 2–3 par Örgryte (Martin Oomen m fl). Fynd under häckningstid: Noterad på ytterligare 13 lokaler i Göteborgs kommun, en lokal i Mölndals kommun och fyra lokaler i Öckerö kommun.

Höga antal: minst 35 ex Sjöbergen 1.1 (Stig Jacobson). 35 ex Sjöbergen 23.4 (Hans Falklind). Kungsladugård: 62 ex 19.1 (Martin Oomen m fl). 52 ex 26.11 (Martin Oomen). 41 ex 5.12 (Martin Oomen).

Tretton rapporterade häckningar är precis lika många som i fjol och utgör ett helt normalt antal. Högsta antalet är dock något lägre än i fjol och något under medianantalet för 2000-talet vilket ligger på 71 ex.

[MM]

UGGLOR

2012 blev året då det anades ugglor i snart sagt varje mosse. Lapp- och hökugglor i flertal kombinerat med jordugglerekord och en kvardröjande sparvuggleinvasion, men dessvärre ingen hornugglehäckning.

Berguv *Bubo bubo*

Häckningar: Sammanlagt 6 aktiva revir där 3 par fick sammanlagt 6 ungar (Peter Strandvik m fl).

I likhet med i fjol så lyckades tre par med sina häckningar. I vanlig ordning gjordes en del ströobservationer kring Göteborg under året. Tyvärr verkar hoppet vara ute för Ulleviuvarna som dök upp på arenan våren 2009. Efter att ha setts där under tre säsonger i rad så uteblev observationerna helt därför i år. [MO]

Hökuggla *Surnia ulula*

Samtliga: 1 ex Brudarebacken 5.10 (Britta Svensson m fl). 1 1K Björkö 13.10–4.11 (Peter Hamrén m fl). 1 1K Chalmers 26.10 (gnm Tommy Järås). 1 ex Änggårdssbergen 4.11 (Adam Engström Svanberg).

Göteborg fick sin beskärda del av den invasion av hökugglor som berörde stora delar av Svealand och Götaland. Höstens fyra exemplar utgör de första fynden sedan 2006 i rapportområdet. Då häckningsframgången verkar ha varit skral i hela Skandina-

Bild: MARTIN ALEXANDERSSON

▲ **Ugglepublikmagnet nummer 2. Hökuggla på Björkö under oktober och några dagar in i november.**

vien så kom kanske dessa hökugglor längre österifrån. Årets invasion får ändå betecknas som måttlig gentemot hösten 1983 då tolv exemplar rapporterades i rapportområdet. [MO]

Sparvuggla *Glaucidium passerinum*

Samtliga: Vår/vinter: Sammanlagt rapporterades ca 40 individer under perioden 1.1–20.5. Övriga fynd: 1 ex Änggårdssbergen 28.10 (Bernt Nielsen). 1 ex Kvibergs kyrkogård 3.12 (gnm Rik Göteborg).

Fjollårets höstinvasion satte sina spår under vintermånaderna. Åtskilliga ugglor etablerade vinterrevir i parker och skogsområden kring Göteborg. Efter ett års frånvaro hördes återigen spelande sparvuggla vid Klippans naturreservat vilket är den enda lokalen i Göteborgsområdet där arten tidigare troligen regelbundet har häckat. Under hösten gjordes endast två observationer vilket får betecknas som ett närmast normalt antal under höstar då invasions-tendenserna uteblir. [MO]

Lappuggla *Strix nebulosa*

Samtliga: 1 ex Knipeflågsbergen, Partille 1–7.4 (Göran Sahlin m fl). 1 ex Sjödala, Härssjön 8.4 (Rune Edquist m fl). 1 ex Råhult, Partille 12.6 (Johnny Lundqvist).

En av årets stora sensationer/överskningar. I likhet med övriga nordliga ugglearter hade lappugglan en mycket god häckningsframgång under 2011, vilket gjorde att många begav sig på strövtåg söderut under hösten och vintern. Till skillnad från dess

Bild: LEIF JONASSON

▲ **Ugglepublikmagnet nr 1. Lappuggla i Knipeflågsbergen den första veckan i april.**

TABELL 12. FENOLOGI: GÖK, NATTSKÄRRA OCH TORNSEGLARE.

ART/PERIOD		FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION
Gök				
Vår–Höst	–3	29.4 Hökälla (Amar Hot)	+2	13.9 Öxnäs (Crister Fält)
	2.5	23.4-11 Brudarebacken (Victor Bergh/Alvergren)	11.9	2.10-10 Heden (Martin Oomen)
Nattskärre				
Vår–Höst	–10	30.4 Hyppeln (Martin Oomen m fl)	+14	10.9 Sisjöns skjutfält (Magnus Rahm m fl)
	10.5	29.4-06 Nordfjäll, Näset (Uno Unger)	27.8	5.10-10 Torslandaviken (Magnus Persson)
Tornseglare				
Vår–Höst	±0	6.5 Torslandaviken (Magnus Persson m fl)	+14	3.10 Välen (Hans Börjesson)
	6.5	28.4-06 Torslandaviken (Karl-Olof Johansson)	19.9	13.11-08 Berglärkan, Göteborg (Ingegerd Nyberg)

mindre släktingar gick spridningen långsammare, och det var först i april som de första fynden gjordes i Göteborgsområdet. Det finns en möjlighet att de två första fynden rör samma fågel, men med tanke på att det gjordes ett 20-tal fynd i Västergötland under våren, bedömer vi ändå dessa som olika exemplar. Årets fynd utgör nummer två till fyra i rapportområdet, första fyndet gjordes på norra Hisingen i februari–mars 1990. Se även notisen på sidan 6. [MO]

Hornuggla *Asio otus*

Samtliga: 1 ex Skandiahallen 6.1 (Tommy Järås). Som mest 3 ex Hönö kyrkogård 15.1–22.4 (Magnus Unger m fl). 1 ex Välen 28.1 (Johan Svedholm m fl). 3 ex Torslandaviken 29.1 (Daniel Gustafsson). 1 ex Trädgårdsföreningen 30.12 (Carl Jyker).

För första gången sedan 2004 rapporterades ingen häckning. De övervintrande ugglorna på Hönö kyrkogård har blivit färre för varje år som gått sedan platsen blev känd 2010. Under vårvintern sågs som mest tre individer där. [MO]

Jorduggla *Asio flammeus*

Samtliga: **Vinter:** 1 ex Lexby Västergård, Björlanda 11.2 (Per-Erik Hagström m fl). 1 ex Torslandaviken 5–8.12 (Staffan Larsson m fl). 1 ex Styrsö 15.12 (Joakim Stillner). **Vår:** Sammanlagt ca 20 fynd fram till skiftet maj–juni. **Sommar:** 1 ex Öxnäs 6.6 (Stefan Svanberg). 1 ex Torslandaviken 11.6 (Ola Wennberg m fl). 2 ex 20.5–30.7 Lökholmen, Gbg:s södra skärgård (Lars Davidsson m fl). 1 ex Galterö 26.6 (Lars Hellman). **Höst:** Sammanlagt 15 fynd av 20 individer under perioden 24.9–15.11.

Minst 43 fynd av över 49 individer gör 2012 till det bästa året någonsin. Tidigare goda år var 2006 med 32 respektive 2005 med 26 exemplar. Jordugglan är känd för att kunna byta häckningsområden beroende på födotillgång. Efter fjolårets goda häcksäsong i norra delen av landet valde uppenbarligen en hel del av dessa att spendera mer tid i södra Sverige och åtminstone en häckning konstaterades i Halland. Det är även tänkbart att en stor del av fynden avser fjolårsungar. Fyndet på Lökholmen där två fåglar sågs regelbundet under juni–juli är intressant, men trots åtskilliga besök kunde tyvärr ingen häckning konstateras där. [MO]

NATTSKÄRROR-PRAKTFÅGLAR

Skärrorna håller ställningarna i området, och glädjande nog visar vår långnäbbade ädelsten, kungsfiskaren, tecken på återhämtning. Här sågs också ytterligare en fågel, en härfågel.

Nattskärre *Caprimulgus europaeus*

Häckningar: Fynd under häckningstid: Sammanlagt ca 50 ex sp på 30 lokaler under perioden 21.5–5.8. Skärgårdsfynd under häckningstid: 1 ex sp Brännö 21.6 (Berndt Lindberg) 1–3 ex sp Björkö 26.5–9.6 (Magnus Unger m fl).

Tidiga fynd: 1 hane Hyppeln 30.4 (Martin Oomen m fl).

Sena fynd: 1 ex Sisjöns skjutfält 10.9 (Magnus Rahm m fl).

Höga antal: Ca 10 ex sp mellan Råvekärr Långevatten och Rambo mosse (Anders Olsson m fl).

Arten håller ställningarna och antalet rapporter har nu legat på omkring 40–60 spelande individer under hela 2000-talet. I likhet med fjolåret gjordes flera observationer i både norra och södra skärgården. Aprilfynd tillhör inte vanligheterna för denna långflyttare. Tidigaste fyndet någonsin gjordes 29 april 2006. Vanligtvis hörs de första nattskärrorna kring 10–15 maj. [MO]

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Samtliga: 1 ex Sävåns mynning 6–11.2 (Per Undeland m fl). 1 ex Välen 8.9 (Eva Åkesson m fl). 1 ex Sävåns, Olskroken 22.10 (Kåre Ström). 1 ex Brandkärr, Hisingen 28.10–31.12 (Jan Hellström m fl). 1 ex Kippholmen 19.11 (Per Lundgren). 1 ex Sävåns dalgång, Kåhög 1.12 (Ingemar BE Larsson). 1 ex Sävåns mynning 8.12 samt 14.12 (Peter Keil m fl).

Glädjande nog gjordes ett antal observationer under hösten längs våra större vattendrag. Det är dock lite vanskligt att sia om det totala antalet inblandade fåglar eftersom de kan förflytta sig långa sträckor, men troligen rör det sig om minst fyra exemplar. Så sent som 2009 gjorde två par häckningsförsök i Göteborg men den påföljande vinterns stränga kyla decimerade kraftigt beståndet i hela Sverige och sedan dess har inga häckningsindicer noterats inom rapportområdet. [MO]

Härfågel *Upupa epops*

Samtliga: 1 ex str NO Brudarebacken 10.10 (Lars Carlbrand m fl).

Höstens enda fynd kom något tidigare än normalt. De flesta höstobservationerna görs vanligen i andra halvan av oktober och in i november. Arten är nätt och jämt årlig hos oss, under 2000-talet har den endast uteblivit 2004, 2005 och 2010. Detta var rapportområdets 41:e fynd.

[MO]

HACKSPETTAR

Bland spettarna utmärker sig särskilt göktytan, som hade ett bra år i området. Och av alla de hackspettstår som finns i Klippans naturreservat var det särskilt sex som tilldrog sig uppmärksamhet, nämligen de som satt på en tretåig hackspett.

Göktyta *Jynx torquilla*

Häckningar: 1 par Hills golfbana (Lars Eric Rahm m fl). 1 par Rörö (Bo Brinkhoff m fl). 1 par Lärjedalens golfbana (Håkan Thorstensson m fl). Fynd under häckningstid: 1 ex sp Linnarhult 16.5 (Johan Svedholm). 1 ex Lärjeholm 24.5 (Fredrik Spak). 1 ex sp Bokedalen 24.5 (Göran Sahlén m fl). 1 ex sp Torslandaviken 2.5 och 27.5 (Magnus Persson). 1 ex sp Hindtjärn, Partille 1.6 (Ingvar Björhall). 1 ex Välen 24.6 (Karl-Olof Johansson).

Med tre häckningar blev detta det bästa året på mycket länge, inte sedan 1990 har lika många häckningar konstaterats samma år i Göteborg. Även antalet fynd under häckningstid var något fler än normalt. Arten har tyvärr en nedåtgående trend i såväl Sverige som övriga västeuropa och vårt material från Göteborg visar på en tydlig minskning mellan atlasinventeringarna som genomfördes 1973–1984 respektive 2004–2007.

[MO]

Spillkråka *Dryocopus martius*

Häckningar: 1 par Bokedalen (Leif Jonasson m fl). 1 par Balltorps våtmark (Ove Ferling m fl). 1 par Hisingsparken (Bo Brinkhoff). Fynd under häckningstid: Sammanlagt 28 ropande/revirhävande fåglar rapporterades från Hisingen, Mölndal, Göteborg, Partille och Härryda, bland annat 3 ex i Knipeflågsbergen, 4 ex i Vättlefjäll och 5 ex vid Maderna, Partille.

I år är första gången vi tar upp spillkråkehäckningar i rapporten, så vi har inte så mycket material att jämföra med. Rapportera gärna ropande och revirhävande fåglar med häckningskriterier framöver så ska vi försöka följa utvecklingen av denna vår största hackspett lite närmare.

[MO]

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

Häckningar: 1 par Billdals koloniområde (Barbara Hedén). 1 par Lilla Oxhagen (Tommy Järås). 1 par Angereds gård (Hans-Erik Hermansson). 1 par Rådasjöns naturreservat (Kåre Ström). 1 par Rya skog

(Hans-Erik Hermansson). 1 par Sisjön, Askim (Elvor Ohlin). 1 par Majvik (Niklas Aronsson). 1 par Lundby (Simon Bäck). 1 par Gunnesgårde, Hisingen (Jonas Jonsson). Fynd under häckningstid: Förutom ovanstående häckningar gjordes observationer av ytterligare ca 50 ropande/revirhävande fåglar under mars–juli.

Åtta konstaterade häckningar är ett fullt godkänt resultat. Antalet ropande mindre hackspettar har den sista tioårsperioden legat på 35–82 ex per år och antalet konstaterade häckningar har pendlat mellan tre och tolv. Årets siffror ligger alltså i linje med tidigare år. Resultat från atlasinventeringen visar på att arten haft en svagt uppgående trend i Göteborgsområdet sedan 70-talet. Enligt Svensk häckfågeltaxering verkar denna positiva utveckling även gälla för arten nationellt.

[MO]

Tretåig hackspett *Picoides tridactylus*

Samtliga: 1 hane sp Klippans naturreservat 31.3 samt troligen samma exemplar 3.4 (Olof Persson). 1 hane Billdals skärgård 27.10 (Patrik Axelsson).

Återigen sågs arten i Klippans naturreservat, där observationer gjorts varje år sedan 2007 med undantag för 2010. Årets fynd i Billdal gjordes nära den plats där arten även sågs hösten 2010. Kustnära fynd görs ganska sällan i vårt rapportområde.

[MO]

LÄRKOR-SVALOR

I lärkväg noterar vi bland annat en övervintrande trädlärkflock och ovanligt många berglärkor under hösten. Dessutom höll backsvalorna ställningarna i området med fyra kända kolonier.

Trädläarka *Lullula arborea*

Häckningar: Fynd under häckningstid: Sjungande fåglar noterades på ca 13 lokaler under häckningstid.

Övriga fynd: Vinter: 10 ex Tumlehed 23.1–4.2 (Per-Erik Hagström m fl). 2 ex Sudda, Hönö 4.2–10.3 (Ola Bäckman m fl). 1 ex Arendalsudden 19–27.2 (Elon Wismén m fl). Vår: Sammanlagt ca 32 ex passerade under vårsträcket 8.3–7.4. Höst: Sammanlagt ca 51 ex under höststräcket 16.8–14.10.

Vid inte mindre än 13 lokaler noterades det sjungande trädlärkor under häckningstid, vilket är nästan en fördubbling jämfört med 2011. Vårsträcket var annars tämligen normalt med 38 ex. Däribland är en rastande flock på 11 ex på Galterö huvud värd att nämna. Höststräcket var bättre än föregående år men fortfarande i underkant mot vad som är det normala för rapportområdet. Värt att notera är att vi för en gångs skull fick glädjas åt ett gäng övervintrande trädlärkor, då en flock på 10 ex dök upp vid Tumlehed i Torslanda! Samma dag som de försvann dök det upp förmodligen två nya individer på Hönö och senare även 1 ex på Arendalsudden.

[BD]

TABELL 13. FENOLOGI: HACKSPETTAR, LÄRKOR OCH SVALOR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Göktyta Vår–Höst	+18 25.4	13.5 Sisjöns skjutfält (Lars Eric Rahm) 6.4-07 Härssjön (Michael Nilsson)	+22 8.9	30.9 Brudarebacken (David Klingberg) 2.10-05 Torslandaviken (Magnus Unger)
Sånglärka Vår–Höst	+5 18.1	23.1 Bärby, Säve (Uno Unger m fl) 1.1-03 Fässberg (Lars-Erik Rahm m fl)	-42 19.12	7.11 Brudarebacken (Tina Widén m fl) 31.12-08 Fässberg (Lars-Erik Rahm)
Trädlärka Vår–Höst	-5 13.3	8.3 Medicinareberget (Mikael Molin) 3.3-08 Öxnäs, Säve (Göran Karlsson)	-15 29.10	14.10 Hills golfbana (Silke Klick) 21.12-08 Nötholmen, Vrångö (Ville Fagerström)
Berglärka Höst–Vår	-8 14.10	6.10 Stora Amundö (Svante Martinsson) <i>Tangerat fenologirekord</i>	-17 21.4	4.4 Galterö (Jon Hessman) 4.5-03 Rörö (Magnus Unger)
Backsvala Vår–Höst	-3 15.4	12.4 Torslandaviken (Martin Johansson) 9.4-06 Torslanda golfbana (Stefan Svanberg)	-1 24.9	23.9 Vrångö (Stefan Svanberg m fl) 26.9-06 Kobbegården, Askim (Johan Svedholm)
Ladusvala Vår–Höst	+0 14.4	14.4 Torslandaviken (Bengt Hallberg) 3.4-11 Sävåns mynning (Ola Bäckman)	+3 25.10	28.10 Stora Amundö (Per Sjöstrand) 12.11-03 Donsö (Carl Jyker)
Hussvala Vår–Höst	-4 20.4	16.4 Balltorps våtmark (Ola Bäckman m fl) 11.4-09 Torslandaviken (Hans Petersson)	+4 28.9	2.10 Klare Mosse (Märtha Boström) 17.10-04 Skintebo, Askim (Mikael Forsman)

Sånglärka *Alauda arvensis*

Häckningar: Fynd under häckningstid: Ca 240 sjungande individer.

Maximalt antal sjungande individer per lokal i rapportområdet gav under 2011 cirka 160 individer. Årets siffra hamnade på cirka 240, vilket säkert innefattar en hel del individer som stannar till och sjunger under sträcket. De högsta antalen per lokal infaller runt 20 mars då sånglärkan har sin sträcktopp under våren. Likaså kan det vara en effekt av mer noggrann rapportering från alla er därute i fält som i år levererat ett mer precist underlag än tidigare år. Sånglärkan är som bekant en art som drabats hårt av jordbrukets modernisering under 1900-talet och är en art vi följer med stort intresse. Fortsätt därför gärna att rapportera samtliga sjungande individer du ser med så noggrant angiven lokal som möjligt så att vi kan få ett så rättvisande fyndmaterial som möjligt. [BD]

Bild: UNO UNGER

▲ En av de tio trädlärkorna som höll till vid Tumlehed i januari–februari.

Berglärka *Eremophila alpestris*

Samtliga: 1 ex Galterö 24.1 (Roger Eskilsson). 1 ex str O Galterö 23.3 (Kristoffer Nilsson). 1 ex str N Galterö 4.4 (Jon Hessman). 2 ex Stora Amundö 6–17.10 (Svante Martinsson m fl). 2 ex Galterö 11.10 (Martin Oomen). 2 ex Tistlarna 12.10 (Roger Börjesson). 2 ex Donsö 12.10 (Lars Davidsson). 1 ex str S Rörö 1.11 (Stefan Svanberg). 2 ex str Vrångö 5.11 (Martin Oomen). 5 ex Torslandaviken 8.11–28.12 (Peter Keil m fl).

Ett mycket bra år för berglärkan där framförallt slutet på året bjöd på stationära fåglar vid både Stora Amundö och Torslandaviken. Precis som tidigare år är det skärgården som står för majoriteten av fynden och där Galterö sticker ut lite i statistiken med flera fynd under både vinter/vår och höst/vinter. [BD]

Backsvala *Riparia riparia*

Häckningar: Ca 75 par Torslandaviken (Lars Persson m fl). Tre kolonier med 27 + 32 + okänt antal bohål Angeredsverken (Håkan Thorstensson). Ca 25–30 par Hökälla (John Thulin m fl). Ca 55 par Bråta, Råda (Elon Wismén). **Fynd under häckningstid:** Dessutom flera observationer av större antal backsvalor under häckningstid vid Vikans kross (Uno Unger), Rådasjön/Mölnlycke fabriker (Elon Wismén m fl), Sagsjön/Sabema (Morgan Johansson m fl).

Komplettering 2012: **Häckningar:** Ca 120 par Sabema bergtäkt, Kålleröd (Morgan Johansson).

Ingen regelrätt räkning av aktiva bohål vid kolonin på Rörskär i Torslandaviken gjordes, men toppnoteringar på cirka 150 ex vid parbildning och omkring 75–100 ex under häcktid ger att man kan anta att ungefär 75 par häckar. Senast en räkning genomfördes var 2010, då 108 aktiva bohål räknades. Även kolonierna vid Angeredsverken verkar hålla oförändrat antal aktiva bon, men här kunde endast två av tre kolonier överblickas. Kolonin vid Bråta återbesattes under 2011 med minst 15 par, och konstaterades i år hysa inte mindre än 55 par! Vid den

Bild: UNO UNGER

▲ **Rapportområdets första ringmärkningsfynd av större piplärka gjordes vid Sudda på Hönö den 4 oktober. Utöver detta fynd gjordes hela två fynd till av arten under oktober.**

konstgjorda kolonin i Hökälla höll det till cirka 25–30 par men många av dessa prederades av skator som lärt sig fånga utflygande svalor ur lågt liggande bon. Flera bon var dessutom utgrävda av predatorer. [BD]

PIPLÄRKOR–STRÖMSTARE

Hösten är alltid en god piplärkeårstid, men i år var den extra god – i alla fall för rödstrupig och större piplärka. Den senare ståtade med hela tre fynd, varav ett var Göteborgs första ringmärkningsfynd av arten.

Större piplärka *Anthus richardi*

Samtliga: 1 ex str S Brudarebacken 4.10 (Lars Carlbrand m fl). 1 1K ringm Sudda, Hönö 4.10 (Björn Zachrisson m fl). 1 ex str S Nötholmen, Hönö 21.10 (Jon Håkansson m fl).

Tre större piplärkor på en och samma höst är en bra siffra för området. Trenden för arten är ökande även ur ett nationellt perspektiv och det görs numera fynd så gott som årligen i vårt rapportområde. Extra roligt att notera är den ringmärkta ungfågeln på Hönö – den första som fått en ring på benet i Göteborg! [BD]

Rödstrupig piplärka *Anthus cervinus*

Samtliga: Höst: Sammanlagt 24 ex under perioden 27.8–7.10.

En relativt normal höstsiffra för arten som verkar ha haft en bra häckningssäsong, av sträckssiffror från runtom i landet att döma.

Inga vårfynd gjordes i år, vilket är ganska normalt, då arten vanligtvis är mycket fåtalig hos oss under våren. De flesta fåglar är sedda under september och fram till slutet av månaden. [BD]

Gulärla *Motacilla flava*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 11–12 par Torslandaviken (Magnus Persson m fl). 1–7 par Torslanda golfbana (Magnus Persson m fl). 1 par Skogomedammen, Hökälla (John Thulin). 2 par Öxnäs (Johan Svedholm m fl). 1 par Stora Oxhagen (Stefan Svanberg). 1–2 par Bredungen (Uno Unger m fl). 1 par Lilla Oxhagen, Hisingen (Tommy Järås). 1 ex Ingebäcks älvstrand (Johan Svedholm).

Totalt 18–20 par är ett litet uppsving från tidigare populationsuppskattning på cirka 15 par för rapportområdet. Torslandaviken är som vanligt den säkraste och mest besökta lokalen i området, men markerna längs Göta och Nordre älv torde ge minst lika många par som Torslandaviken. Dock är besöksfrekvensen av skådare här betydligt lägre. Som jämförelse kan nämnas att 40–50 par beräknades häcka under 70- och 80-talet i området. Artens kraftiga nedgång brukar anses ha samband med den minskade förekomsten av betade strandängar. [BD]

Forsärla *Motacilla cinerea*

Häckningar: 1 par Bergsjödalen (Amar Hot). 1 par Grevedämnet (Olof Armini m fl). 2 par Jonsereds fabriker (Per Björkman m fl). 2 par Lärjeåns dalgång (Johan Svedholm m fl). 1 par Bokedalen, Jonsered (Thomas Karlsson m fl). 1 par Sävåns dalgång, Jonsered (Uno Unger m fl). 1 par Göteborgs botaniska trädgård (Bo Brinkhoff m fl).

Vinter: Januari–februari: 1 ex Grevedämnet 2.1–12.2 (Peter Alsin m fl). 2 ex Prästabäcken 6.1–28.2 (Mats Bjersin m fl). 1 ex Ryaverket 6.1–19.2 (Conny Palm m fl). 1 ex Sävåns dalgång, Kåhög 13.2 (Ingemar BE Larsson). December: 1 ex Sävåns dalgång, Kåhög 1.12 (Ingemar BE Larsson).

Sammanlagt åtta till nio häckningar noterades på de klassiska lokalerna i rapportområdet, vilket får anses vara ett normalt antal häckningar. Ryaverkets biobäddar fortsätter vara en av de säkraste övervintringsplatserna för forsärla i Göteborg, då tillgången på insekter torde vara extremt dålig på andra håll i stan än just där. Även Prästabäcken, Sävån och Grevedämnet håller ställningarna som vinterlokaler för forsärla. [BD]

Sidensvans *Bombus garrulus*

Höga antal: 500 ex Brännås, Mölndal 4.11 (Ove Ferling).

Inte heller i år blev det särskilt många stora sidensvansfloccor som gästade vårt rapportområde. Senast vi upplevde kraftigare invasionsrörelser av sidensvans var 2004, då ett flertal floccor på 500–1 000 ex rapporterades. [JS]

Strömstare *Cinclus cinclus*

Häckningar: 1 par Sävåns dalgång, Jonsered (Per Björkman m fl).

Sävån vid Jonsered fortsätter vara vår säkraste häcklokal för strömstare, och säkra häckningar har rapporterats härifrån årligen sedan 2007. Däremot

TABELL 14. FENOLOGI: PIPLÄRKOR, ÄRLOR OCH SIDENSVANS.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Trädpiplärka <i>Vår–Höst</i>	±0 20.4	20.4 Flera lokaler 10.4-11 Smedstorps ängar (Martin Nilsson)	+20 8.10	28.10 Björkö (Lars-Eric Rahm m fl) 2.11-03 Smithska udden (Kristoffer Nilsson)
Rödstrupig pipplärka <i>Vår</i>	– 10.5	– 3.5-10 Galterö (Lars Hellman)	– 11.5	– 14.5-03 Kråkudden, Hönö (Kristoffer Nilsson)
Rödstrupig pipplärka <i>Höst</i>	–5 1.9	27.8 Galterö (Martin Oomen) <i>Nytt fenologirekord (–2)</i>	±0 3.10	3.10 Smedstorps ängar (Thomas Karlsson) 9.10-06 Smithska udden (Kristoffer Nilsson)
Vattenpiplärka <i>Höst–Vår</i>	+21 1.11	22.11 Ärtholmarna, Hönö (Lars Carlbrand) 22.10-04 Ersdalen, Hönö (Christer Fält)	– 3.4	– 10.4-06 Rörö (Martin Alexandersson m fl)
Gulärla <i>Vår–Höst</i>	+1 22.4	23.4 Torslandaviken (Stefan Svanberg) 7.4-10 Torslandaviken (Ola Bäckman)	–3 27.9	24.9 Flera lokaler 12.10-02 Rörö (Magnus Unger)
Sidensvans <i>Höst–Vår</i>	+11 9.10	20.10 Eklanda (Sigrid Rocksén Revelj) 20.9-05 Kungssten (Kristoffer Nilsson)	±0 30.4	30.4 Sävåns dalgång (Fredrik Klingberg) 7.5-02 Botaniska trädgården (Berndt Lindberg)

Vattenpiplärka *Anthus spinoletta*

Samtliga: 1 ex Ärtholmarna, Hönö 22.11–21.12 (Lars Carlbrand m fl).

Ett enda fynd av arten får anses vara relativt normal utdelning för en art som har en något vikande vintertrend nationellt sett. Under det tidiga 2000-talet sågs det betydligt fler vattenpiplärkor i Sverige, vilket även återspeglades i Göteborgsregionen där det vissa år övervintrade flera ex samtidigt på till exempel Rörö, Hönö eller i Torslandaviken. Då årets vattenpiplärka dök upp på så gott som exakt samma plats som förra säsongens vattenpiplärka får man väl förmoda att detta dessutom rör sig om samma individ som återvänt.

[BD]

▲
Årets enda vattenpiplärka höll under november och december till vid Ärtholmarna, Hönö.

Bild: STEFAN SVANBERG

är det anmärkningsvärt att arten överhuvudtaget inte rapporterades under häckningstid från de andra strömstarelokaler i området, nämligen resten av Säveån, Lärjeån och Mölndalsån. Frågan är om detta beror på bristande besöksfrekvens och rapportering eller om det är ett reellt resultat. [JS]

TRASTFÅGLAR

Rapportområdets andra sydnäktergal gästade Hyp-peln och den svarta rödstjärten fortsatte att återta gamla häckningsrevir på stadens bakgårdar. Dessutom sågs åtskilliga svarthakade buskskvättor under våren, och ringtrast uppträdde i ett tidigare aldrig skådat antal under senhösten.

Näktergal *Luscinia luscinia*

Häckningar: Fynd under häckningstid: Ca 105 sjungande individer.

Detta blev det sämsta resultatet sedan 2005, under de senaste åren har 120–135 sjungande fåglar rapporterats årligen. Trots att en nattsångarinventering genomfördes i delar av rapportområdet (*se FpV nr 2/2013*) blev alltså resultatet märkbart sämre i år vilket kanske får tillskrivas den mycket blåsiga och regniga försommaren snarare än en reell minskning. Kikar man närmare på den geografiska fördelningen kan man utläsa vissa skillnader i kärnområdena. Hisingen uppvisar ett dåligt resultat med endast 60 ex, medan norra skärgården däremot klämde till med en toppnotering på 30 ex. Utdelningen i södra skärgården och Stora ån/Välen blev mycket dålig med endast 6 ex respektive 2 ex, medan Säveåns och Lärjeåns dalgångar producerade ett medelmåttigt resultat med 4 ex respektive 3 ex. Att Hisingens näktergalsandel minskat kan kanske tillskrivas den ovan nämnda inventeringen. Denna genomfördes nämligen i hela rapportområdet förutom Hisingen, eftersom denna ö inventerats vid ett tidigare tillfälle (*se FpV nr 1/2011*). Inventeringen hade också betydligt sämre täckning i södra skärgården än i norra vilket kan förklara den stora diskrepansen där. [JS]

Sydnäktergal *Luscinia megarhynchos*

Samtliga: 1 ex sj Hyppehn 29.4 (Magnus Unger m fl).

Andra fyndet i rapportområdet av denna sydeuropeiska art. Detta besök blev dock betydligt flyktigare än förra gången det begav sig, då en sjungande fågel hävdade revir i Önnered i över två månaders tid (6 maj–8 juli 2003). [JS]

Blåhake *Luscinia svecica*

Samtliga: Vår: 1 ad hane Rörö 30.4 (Thomas Karlsson). 1 ex Torslandaviken 30.4 (Magnus Persson). 1 hane Slottsskogen 1.5 (Hans-Erik Hermansson m fl). 2 ex Hyppehn 1.5 (Magnus Unger). 1 ex Tors-

landaviken 1.5 (Magnus Persson). 1 hane Galterö 3.5 (Lars Hellman). 1 hane Torslandaviken 13.5 (Elon Wismén m fl). 1 ex Utbyfältet 23.5 (Roger Eskilsson). Höst: 1 ex Smithska udden 20.8 (Thomas Karlsson). 1 ex Torslandaviken 10.9 (Magnus Persson).

Årets summa kan nästan inte bli normalare då det landar exakt på genomsnittssiffrorna för hela 2000-talet, nämligen nio vårfåglar och tre höstfåglar. Vad som däremot inte är så normalt är att såväl vårfynden som första höstfyndet var ovanligt tidiga. [JS]

Svart rödstjärt *Phoenicurus ochruros*

Häckningar: 1 par AstraZeneca, Mölndal (Gunilla Edvardsson m fl). 1 par Sabema bergtäkt, Källered (Morgan Johansson). 1 par Säveåns mynning (Håkan Aronsson m fl). 1 par Marieholm (Patrik Jonasson). 1 par Skarvikshamnen (Stefan Svanberg m fl). Troliga häckningar: Troliga häckningar noterades på Donsö (Lars Davidsson m fl) samt vid Långedrag (Erik Welén m fl), Skandiahallen (Bengt Hallberg m fl) och Skeppsbokajen (Johan Grudemo m fl). Fynd under häckningstid: Utöver ovanstående observerades arten på ytterligare tio lokaler under häckningstid.

Övriga fynd: Vinter: 1 honf Björkö 26.1–5.2 (Peter Hamrén m fl). 1 ex Backaplan 26.1 (Matserik Eriksson). Höst: Sammanlagt sågs 7 ex under perioden 10.8–30.10.

Det verkar som att den svarta rödstjärten har återetablerat sig ordentligt nu efter att ha varit så gott som försvunnen runt millennieskiftet. Med fem konstaterade häckningar tangeras resultatet från 2011 som i sin tur var det bästa resultatet sedan 1989. Det kan påpekas att paret vid AstraZeneca hann med två häckningar under året och att paret vid Marieholm möjligen kan vara paret vid Säveåns mynning som flyttat sig några hundra meter för en andrakull. [JS]

Buskskvätta *Saxicola rubetra*

Höga antal: 75 ex Torslandaviken 26.8 (Christer Fält).

Hela 75 ex är rapportområdets högsta notering av buskskvätta som återfinns i Svalan, och kan mycket väl vara den högsta även i "verkligheten". [JS]

Ringtrast *Turdus torquatus*

Samtliga: Vår: Sammanlagt ca 64 ex under perioden 6.4–19.5. Höst: 1 ex Brudarebacken 13.10 (Evamaria Ferm m fl). 1–2 ex Hyppehn 14–22.10 (Uno Unger m fl). 2 ex Ersdalsviken, Hönö 16.10 (Jon Håkansson). 1 hane Finngösaravinen, Partille 19.10 (Eric Engelbrecht). 1 2K+ Arendalsudden 20.10 (Magnus Persson). 1 ex Styrsö 21.10 (Andy Hultberg). 1 honf Nötholmen, Hönö 21.10 (Elon Wismén m fl). 1 ex Norra Småholmarna, Bildals skärgård 25.10 (Ivar Ivarsson). 1 ex Galterö 30.10 (Per Österman). 1 ex Göteborgs botaniska trädgård 3–8.11 (Lars Erik Norbäck m fl).

Vårsumman ligger något över det normala, medan höstens 12 ex troligen är den högsta höstsumman någonsin. Tidigare under 2000-talet har höstsumman legat mellan 0 och 8 ex. Dessutom är flera

Obestämd svarthakad/vitgumpad buskskvätta

Saxicola rubicola/maurus

Samtliga: 1 2K+ hane Torslandaviken 13.6 (Magnus Persson).

Sedan det som tidigare betraktades som arten svarthakad buskskvätta numera delas in i två olika arter; svarthakad buskskvätta (motsvarar den tidigare västliga rasgruppen) och vitgumpad buskskvätta (den tidigare östliga rasgruppen) publiceras numera de skvättor som inte med säkerhet kunnat hänföras till någon av grupperna som obestämda till art.

Årets obestämda fynd var troligen en svarthakad buskskvätta (alltså västlig) men vitgumpad dito kunde inte uteslutas. En revidering av tidigare fynd har också gjorts. Resultatet är att inklusive årets fynd har 28 svarthakade och två vitgumpade buskskvättor, samt fyra obestämda individer observerats i rapportområdet. [JS]

Svarthakad buskskvätta *Saxicola rubicola*

Samtliga: 1 2K hona Torslandaviken 12–16.4 (Göran Gustavsson m fl). 1 hane Fässberg, Mölndal 21.4 (Per-Anders Svensson m fl).

Komplettering 2001: 1 1K hona Galterö 24.11–17.12 2001 (Magnus Unger m fl) – tidigare publicerad utan rastillhörighet.

Komplettering 2008: 1 hona Stora Amundö 30.4 2008 (Lars Lundmark).

Med årets fynd samt kompletteringen från 2008 har nu 26 fynd av arten, som motsvarar det som tidigare betecknades som västlig svarthakad buskskvätta, gjorts i rapportområdet. Fyndet från 2008, som aldrig noterades i fält utan uppdagades då rapportören gick igenom gamla bilder, ökar på det årets totalsumma av svarthakad buskskvätta till hela 4 ex. Just april är för övrigt den månad då flest fynd av arten har gjorts, nämligen nio stycken. [JS]

►
2K hona svarthakad buskskvätta i Torslandaviken 14 april – ett av årets till art bestämda exemplar (se ovan).

Bild: IVAR IVARSSON

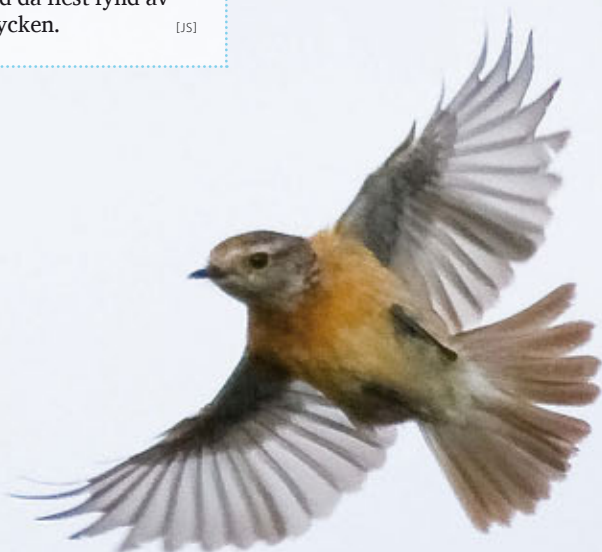

Bild: OVE FERLING

▲ En av höstens ovanligt många och ovanligt sena ringtrastar, här i Göteborgs botaniska trädgård den 8 november.

höstfynd ovanligt sena, vanligen brukar de flesta av våra höstringtrastar ses i första halvan av oktober.^[JS]

Taltrast *Turdus philomelos*

Vinter: Januari–februari: 1 ex Tumlehed, Torslanda 2.1 (Per-Erik Hagström m fl). 1 ex Hyppeln 15.1 (Magnus Unger). 1 ex Donsö 17.1 (Hans-Olof Fager). 1 ex Torslandaviken 3.2 (Stefan Svanberg). 1 ex Långholmen, Torslanda 4.2 (Magnus Persson). 1 ex sj Kortedala 28.2 (Daniel Gustafsson).

Decemberfynd av taltrast har inte uteblivit sedan 2008. Januari/februari-summan är dock normal, även om Kortedalafågeln snarast torde betraktas som en tidigt återvändande flyttare.^[JS]

Rödvingetrast *Turdus iliacus*

Häckningar: 1 par Hårssjön (Leif Andersson m fl). **Fynd under häckningstid:** 1 ex sj Linnarhult, Angered 16.5 (Johan Svedholm). 1 ex Olofstorp, Bergum 19.5 (Håkan Thorstensson). 1 ex sj Lillhult, Härryda 10.6 (Conny Palm). 1 ex sj Rya, Härryda 10.6 (Conny Palm). 1 ex sj Rådasjöns naturreservat 19.6 (Kåre Ström).

Vinter: Januari–februari: Sammanlagt ca 55 ex. **December:** 1 ex Majorna 3.12 (Mikael Molin). 1 ex Slottsskogen 9–10.12 (Lennart Tullberg m fl). 1 ex Kannebäck 10–18.12 (Ivar Ivarsson m fl). Upp till 3 ex Lappesand, Hönö 20–28.12 (Stefan Svanberg m fl).

Under januari och februari uppträdde arten ganska talrikt, medan decemberfynden var påtagligt få. Vidare kan vi glädjas åt den första konstaterade häckningen av arten sedan 2005, typiskt nog i de östra delarna av rapportområdet där arten uppenbarligen har en gles population.^[JS]

Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

Vinter: Januari–februari: 1 ex Fridhem, Hisingen från 17.2 och framåt (Per Lundgren m fl).

Höga antal: 60 ex str N Brudarebacken 23.3 (Ola Bäckman m fl).

Endast ett vinterfynd är ganska lite, under 2000-talet har antalet vinterdubbeltrastar legat mellan 0 och 6 ex, med undantag för den massiva trastinvasionen vintern 2009–2010 då årsvintersummorna hamnade på 23 ex (2009) och 25 ex (2010). Vidare kan vi notera en god sträcksiffra, dessutom på våren. Dubbeltraststräck av den kalibern brukar annars endast drabba oss höstetid, men inte heller då är så höga antal vanliga.^[JS]

SÅNGARE

En långstannande vassångare noterades under försommaren, men i övrigt handlade sångåret 2012 mest om hösten. Områdets första godkända tristisgransångare noterades, liksom två höksångare, och två rekordsena sävsångare ringmärktes.

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Häckningar: **Fynd under häckningstid:** Ca 47 sjungande individer under maj–augusti.

Skärgårdsfynd: 1 ex sj Tjälleviks mosse, Hönö 12.5 (Richard Lymer).

En normal årssumma för 2000-talet och faktiskt på pricken lika många som rapporterades 2011. Att 36 av de 47 sjungande fåglarna befann sig på Hisingen

TABELL 15. FENOLOGI: TRASTFÅGLAR.

ART/PERIOD		FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION
Näktergal	-2	1.5 Ragnhildsholmen (Stefan Malm m fl)	-28	15.7 Björkö (Bo Brinkhoff m fl)
Vår–Höst	3.5	28.4-10 Torslandaviken (Håkan Thorstensson)	12.8	12.9-10 Högsbo (Kristoffer Nilsson)
Blåhake	-7	30.4 Flera lokaler	+1	23.5 Utbyfältet (Roger Eskilsson)
Vår	7.5	Nytt fenologirekord (-5)	22.5	30.5-04 Ersdalsviken, Hönö (Magnus Unger)
Blåhake	-12	20.8 Smithska udden (Thomas Karlsson)	-6	10.9 Torslandaviken (Magnus Persson)
Höst	1.9	14.8-11 Brudarebacken (Kirsi Oksman Ljungqvist)	16.9	20.10-00 Lagmansholmen (Martin Oomen)
Svart rödstjärt	-3	31.3 Hyppeln (Conny Palm m fl)	-9	30.10 Hyppeln (Peter Hamrén)
Vår–Höst	3.4	27.3-05 Galterö (Göran Johansson)	8.11	8.12-03 Rörö (Magnus Unger)
Rödstjärt	-4	17.4 Vipekärr, Hönö (Bo Brinkhoff m fl)	+2	6.10 Stora Amundö (Ivar Ivarsson)
Vår–Höst	21.4	14.4-09 Fiskebäck (Stefan Svanberg)	4.10	26.10-02 Gudringen, Göteborg (Knut Karlsson)
Buskskvätta	-2	21.4 Sisjöns skjutfält (Silke Klick)	+3	6.10 Brudarebacken (Martin Johansson)
Vår–Höst	23.4	16.4-00 Styrö (Donald Granqvist)	3.10	21.11-10 Eklanda (Christer Fält)
Stenskvätta	+2	4.4 Galterö (Jon Hessman)	-4	12.10 Tistlarna (Roger Börjesson)
Vår–Höst	2.4	25.3-05 Brudarebacken (Magnus Unger m fl)	16.10	24.11-09 Rörö (Christer Fält)
Taltrast	-15	28.2 Kortedala (Daniel Gustafsson)	-7	12.11 Ersdalen, Hönö (Bo Brinkhoff)
Vår–Höst	15.3	13.2-07 Rörö (Christer Fält)	19.11	23.11-08 Vrångö (Tina Widén)
Ringtrast	±0	6.4 Hönö kyrkog. (Martin Alexandersson)	+7	19.5 Orrekulla ind.omr. (Jan Hellström m fl)
Vår	6.4	25.3-05 Johanneberg (Olof Armini)	12.5	24.5-04 Donsö (Martin Fransson)
Ringtrast	+8	13.10 Brudarebacken (Evamaria Ferm)	+14	8.11 Botaniska (Göran Gustavsson)
Höst	5.10	14.9-03 Sisjöns skjutfält (Tony Börjesson)	25.10	Nytt fenologirekord (+4)

är också helt i sin ordning. Vad som är mindre vanligt är däremot skärgårdsfyndet, vilket endast var det femte under 2000-talet, och det faktum att höstfynd uteblev helt. Normalt brukar åtminstone något fynd göras under slutet av augusti-september. Naturligtvis förekommer arten här under höststräcket men den för då en extremt tyst och tillbakadragen tillvaro och är mycket svår att hitta och ännu svårare att artbestämma. [JS]

Vassångare *Locustella luscinioides*

Samtliga: 1 ex sj Nolviks kile, Björlanda 13–23.6 (Martin Oomen m fl).

Rapportområdets sju fynd (se FIG-2008 för komplett fyndhistorik). Eftersom fågeln behagade stanna så länge blev detta med en dags marginal det senaste fyndet, tidigare fynd är gjorda mellan den 27 april och den 22 juni. Se även notisen på sidan 4. [JS]

Sävsångare *Acrocephalus schoenobaenus*

Sena fynd: 2 ex ringm Sudda, Hönö 4.10 (Björn Zachrisson).

Nytt fenologirekord och 2000-talets tredje oktoberfynd. Årets sista sävsångare brukar annars ses i början av september. [JS]

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

Sena fynd: 1 ex Olofstorp, Bergum fram till 9.9 (Håkan Thorstensson).

Tjugofjärde septemberfyndet under 2000-talet, men endast det tredje fältfyndet. Övriga fynd är gjorda i samband med ringmärkning, vilket pekar på att arten säkerligen är mycket förbisedd höstetid eftersom den är mycket tillbakadragen och svår att skilja från rörsångare i fält. [JS]

Härmsångare *Hippolais icterina*

Sena fynd: 1 ex Sudda, Hönö 1.9 (Bengt Karlsson).

Ett mycket sent fynd och endast det andra septemberfyndet under 2000-talet av arten som normalt överger oss för flyttning till vinterkvarteren i mitten av augusti. Arten kan säkert delvis vara förbisedd under höststräcket då den har en mycket diskret framtoning. [JS]

Höksångare *Sylvia nisoria*

Samtliga: 1 1K Galterö 27.8 (Martin Oomen). 1 1K Tjälleviks mosse, Hönö 4.10 (Mats Raneström).

Höksångaren som tidigare varit en första klassens raritet i rapportområdet har nu observerats årligen sedan 2009. I och med årets fynd är vi sammanlagt uppe i sexton fynd av arten, som närmast häckar med några enstaka par i norra Bohuslän. Datumerna för årets tre fynd är typiska, höstfynd är klart vanligast hos oss då inte mindre än tolv av fynden är gjorda inom perioden 23 augusti–15 oktober. Av övriga fynd är tre gjorda på våren och ett på sommaren. [JS]

TABELL 16. FENOLOGI: SÅNGARE.					
ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION			SISTA OBSERVATION	
Gräshoppsångare	±0	1.5 Hög, Hisingen (Tommy Järås)	-6	5.8 Hökålla (Eva Åkesson)	
Vår–Höst	1.5	27.4-11 Haga kile, Askim (Aimon Niklasson)	11.8	25.9-10 Vinga (Musse Björklund)	
Sävsångare	+1	30.4 Torslandaviken (Elon Wismén m fl)	+21	4.10 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson)	
Vår–Höst	29.4	22.4-11 Härssjön (Kristian Thisted)	13.9	Nytt fenologirekord (+2)	
Kärrsångare	-1	13.5 Tjälleviks mosse (Ola Bäckman)	±0	9.9 Olofstorp (Håkan Thorstensson)	
Vår–Höst	14.5	11.5-10 Flera lokaler	9.9	27.9-09 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson)	
Rörsångare	-7	21.4 Torslandaviken (Daniel Gustafsson)	+7	13.10 Torslandaviken (Ola Wennberg)	
Vår–Höst	28.4	20.4-11 Hills golfbana, Mölndal (Uno Unger)	6.10	1.11-08 Torslandaviken (Hans Börjesson)	
Härmsångare	-2	6.5 Tagene stenkross (Tommy Järås)	+11	1.9 Sudda, Hönö (Bengt Karlsson)	
Vår–Höst	8.5	5.5-04 Slottsskogen (Stefan Andersson)	21.8	5.9-09 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson)	
Ärtsångare	-2	21.4 Ersdalen, Hönö (Ola Bäckman m fl)	+3	4.10 Stora Amundö (Ove Andersson)	
Vår–Höst	23.4	17.4-09 Bosgården, Mölndal (Lars Eric Rahm)	1.10	12.10-05 Röror (Uno Unger)	
Törnsångare	+1	30.4 Flera lokaler	+21	23.10 Hyppeln (Peter Hamrén)	
Vår–Höst	29.4	24.4-11 Hassledalsbergen, Askim (Mikael Forsman)	2.10	18.12-00 Torslandaviken (Magnus Unger)	
Trädgårdssångare	-3	2.5 Södra Guldheden (Bernt Nielsen)	+2	4.10 Tjälleviks mosse, (Mats Raneström)	
Vår–Höst	5.5	Tangerat fenologirekord	2.10	8.10-08 Skansen Lejonet (Svante Martinsson m fl)	
Svarthätta	-	*	-	*	
Vår–Höst	11.4	24.3-00 Majvik (Kenneth Thor)	3.11	14.11-04 Kungsparken (Kjell Wallin)	
Grönsångare	±0	22.4 Linnarhult (Håkan Thorstensson)	-1	19.8 Stora Amundö (Hans Wahlberg)	
Vår–Höst	22.4	14.4-09 Slottsskogen (Magnus Eriksson)	20.8	1.9-02 Bokedalen, Jonsered (Kristoffer Nilsson)	
Gransångare	-3	22.3 Västra begravn. (Andréas Hagström)	+4	25.11 Sävåen (Ingemar BE Larsson)	
Vår–Höst	25.3	16.3-08 Välen (Magnus Eriksson)	21.11	19.12-09 Flera lokaler	
Lövsångare	+1	17.4 Torslandaviken (Jon Håkansson)	+7	10.10 Brudarebacken (Leif Andersson)	
Vår–Höst	16.4	10.4-09 Oxsjön, Askim (Anders Grönvall)	3.10	14.10-10 Hönö (Bengt Adamsson)	

Ärtsångare *Sylvia curruca*

Sena fynd: 1 ex Stora Amundö 4.10 (Ove Andersson).

Under senare år har det nästan blivit regel med något enstaka ärtsångarfynd under de första dagarna i oktober, och årets uppträdande blev inget undantag. Detta blev det tolfte oktoberfyndet under 2000-talet.

[JS]

Törnsångare *Sylvia communis*

Sena fynd: 1 ex Hyppeln 23.10 (Peter Hamrén).

Det sjunde oktoberfyndet under 2000-talet och ett extremt sent fynd av denna tropikflyttare som normalt inte ses senare än mitten av september. Det finns dock åtminstone två ännu senare fynd i annalerna, nämligen Torslandaviken den 17–18 december 2000 samt Hönö den 28 oktober–2 november 2003.

[JS]

Trädgårdssångare *Sylvia borin*

Sena fynd: 1 ex Tjälleviks mosse, Hönö 4.10 (Mats Raneström).

Trädgårdssångaren lämnar vanligen våra breddgrader i första halvan av september, men enstaka exemplar kan uppenbarligen dröja sig kvar. Detta var rapportområdets trettonde oktoberfynd under 2000-talet.

[JS]

Lundsångare *Phylloscopus trochiloides*

Samtliga: 1 ex sj Lärjedalens golfbana 23.5 (Fredrik Spak). 1 ex sj Slottsskogen 29.5 (Tina Widén).

Sjuttonde och artonde fyndet i rapportområdet. De allra flesta av våra fynd är gjorda under perioden från månadsskiftet maj/juni och någon månad framåt. Fyndet från Lärjedalens golfbana är alltså hyfsat tidigt, även om det inte kan mäta sig med det extremt tidiga fenologirekordet som gjordes vid Si-sjön den 9 maj 1987.

[JS]

Taigasångare *Phylloscopus inornatus*

Samtliga: 1 ex Biskopsgården 6.10 (Stefan Svensson).

Med detta fynd, som ligger mycket typiskt i månadsskiftet september/oktober, finns nu 23 fynd av arten i rapportområdet. Något oväntat innebär fyndet att Biskopsgården är områdets tredje bästa taigasångarlokal med tre fynd, endast slagen av Röror och Hönö med fem respektive fyra fynd.

[JS]

Gransångare *Phylloscopus collybita*

Vinter: Januari: 1 ex Sävåens dalgång, Utby 9.1 (Lena Essedahl).

Under 2000-talet har antalet vinterfynd av gransångare varierat mellan noll och sex exemplar årligen. Arten har en strikt insektsdiet, och sådana

Bild: STEFAN SVANBERG

▲ **Mindre flugsnappare vid Björnekullarna, Partille den 13 juni, ett av årets tre fynd under häckningstid.**

övervintringsförsök lyckas antagligen endast under milda vintrar då en kontinuerlig insektstillgång kan garanteras. [JS]

Sibirisk gransångare *Phylloscopus collybita tristis*

Samtliga: 1 ex Torslandaviken 3.12 (Christer Fält).

Detta är faktiskt rapportområdets första bekräftade fynd av denna ras, som häckar i Ryssland från Ural och österut. Det är också det första fyndet som behandlats enligt de riktlinjer som lämnats av raritetskommittén i samband med att rasen släpptes till rrk (Wærn, M. & Hellström, M. 2011. *Gransångare av rasen tristis – en lägesammanfattning från SOF:s raritetskommitté. Vår Fågelvärld 1/2011 sid 14–21. Sveriges Ornitologiska Förening.*). Kortfattat kan sägas att en gransångare med grå grundfärg och ett typiskt, näktergalsliknande *tristis*-lock bör betraktas som en sibirisk gransångare även om vissa subtila gröna inslag i dräkten finns. Rasen har säkerligen tidigare varit förbisedd på grund av att viss förvirring rått angående vilka karaktärer som varit utslagsgivande, och inte minst för att raritetskommittén under lång tid endast behandlade handhållna fåglar av rasen. Sista ordet är säkerligen inte sagt i frågan, men tills vidare kan vi bara uppmana till att dokumentera gransångare med avvikande läten noga, gärna med fotografier och ljudupptagningar, för att få en rättvisande fyndbild av de olika rasernas uppträdande. [JS]

Lövsångare *Phylloscopus trochilus*

Sena fynd: 1 ex Rörö 4.10 (Bo Brinkhoff m fl). 1 ex Tjälleviks mosse, Hönö 5.10 (Thomas Karlsson). 1 ex Hökålla 5.10 (Peter Keil). 1 ex Lökhölm, Gbg:s södra skärgård 5.10 (Lars Davidsson). 1 1K Brudarebacken 10.10 (Leif Andersson).

Ovanligt många oktoberfynd av denna art, som normalt lämnar oss i september. Nu har totalt 31 lövsångare observerats i oktober månad under 2000-talet. [JS]

Bild: IVAR IVARSSON

▲ **Svartvit flugsnappare vid Arendalsudden 21 oktober. Ett extremt sent fynd och sist i hela landet under 2012.**

FLUGSNAPPARE-MESAR

Den mindre flugsnapparen var tillbaka på klassisk mark i Bokedalen och en sen svartvit flugsnappare på Arendalsudden blev årets sista i landet.

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*

Häckningar: **Fynd under häckningstid:** 1 par Bokedalen, Jonsered 19.5–3.6 (Erik Edvardsson m fl). 1 2K hane Finngösaravinen, Partille 4–10.6 (Kerstin Martinsson m fl). 1 ad hane Björnekullarna, Partille 11–13.6 (Stefan Svanberg m fl).

Det är glädjande att den under 1990-talet klassiska lokalen Bokedalen besöktes av två fåglar under omständigheter som gör att man kan misstänka ett häckningsförsök. Inga mer konkreta bevis än ett förmodat bokesök kunde dock göras och inga observationer finns av fåglarna efter den 3 juni. Senast arten häckade i Bokedalen var 1989 då ett par fick fram två ungar vilka kunde observeras tillsammans med föräldrarna den 1 juli. Alla tre fynd inföll i år under den tid på året då chansen att stöta på arten är som störst i vårt område. Totalt har nämligen hela 40 av totalt 56 fynd gjorts under en period från mitten av maj till början av juni. [MM]

Svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca*

Sena fynd: 1 honf Arendalsudden 21.10 (Ivar Ivarsson m fl).

Ett anmärkningsvärt sent fynd då de flesta brukar lämna landet under augusti och september. Senast ett oktoberfynd gjordes i området var den 11–12 oktober 2005 då en adult hona sågs på Rörö. Årets fynd är också med viss marginal det senaste fyndet i hela landet under året, en fågel på Utlängan i Blekinge den 13 oktober och enstaka fåglar i Skåne och på Öland 4–6 oktober kommer närmast. En sökning längre tillbaka i tiden på Svalan ger vidare endast tre senare fynd någonsin i landet, en fågel vid Näsby på Öland 23 oktober 1988 och två fåglar på Öland 26 oktober 1986. [MM]

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Häckningar: fynd under häckningstid: 1 par Haga kile 11.3 (Lars Lundmark m fl). 2 ex Sudda, Hönö 19.4 (Hans Petersson). 2 ex Torslandaviken 4.5 (Ingvor Svensson m fl). 1 hane Kvillehed, Nordre älv 25.5 (Lennart Larsson). 1 ex Ragnhildsholmen 8.6 (Ragnar Gustafsson m fl). 1 ex Lagmansholmen 29.8 (Martin Oomen).

Höga antal: 12 ex Sudda, Hönö vardera 2.2 (Uno Unger) och 3.12 (Martin Oomen). 9 ex Torslandaviken 4.11 (Christer Fält).

För andra året i rad inga konstaterade häckningar men glädjande nog något fler observationer under häckningstid än de två som gjordes i fjol. De högsta antalen är dock ganska beskedliga och de hårda vintrarna de senaste åren har troligen gått hårt åt beståndet i landet. [MM]

Bild: MAGNUS PERSSON

▲ En skäggmes i vintermiljö – något som inte fungerat så bra de senaste vintrarna. Torslandaviken 8 december.

SOMMARGYLLING–STARAR

Två sjungande gyllingar och en hög dagsnotering av nötkräka gladde, men mest glädje vållade nog ändå den svartpannade törnskatan i Välen, en efterlängtat ny art för Göteborgsområdet.

Sommargylling *Oriolus oriolus*

Samtliga: 1 ex sj Slottsskogen 27.5 (Stig Fredriksson). 1 ex sj Torslandaviken 11.6 (Ola Wennberg).

Typiska fynd av sommargylling, som nu varit årlig i rapportområdet sedan 2008. Samtliga fåglar är påträffade från slutet av maj till början av juni. [PB]

Svartpannad törnskata *Lanius minor*

Samtliga: 1 2K+ hane Välen 22.8 (Magnus Ösmark, Clara Krantz m fl). Första fyndet i Göteborgsområdet och ett väntat och efterlängtat sådant. Se separat notis på sidan 5 för bild och fler detaljer om fyndet. [PB]

Törnskata *Lanius collurio*

Häckningar: 1–2 par Hills golfbana (Lars Persson m fl), 1 par Sjösjöns skjutfält (Bengt Hallberg m fl). 1 par Hyppeln (Bo Brinkhoff m fl). Fynd under häckningstid: Rapporterad från ytterligare 14 lokaler.

Sena fynd: 1 1K Syrhåladammen 21.10 (Ola Wennberg). Fyra till fem säkra häckningar plus 14 fynd under häckningstid ger en något högre siffra än de senaste åren. Vi vill fortsatt uppmana alla observatörer att rapportera törnskator med häckningskriterier i Svalan. Liksom förra året gjordes även ett sent fynd. [PB]

Nötkräka *Nucifraga caryocatactes*

Häckningar: Fynd under häckningstid: 1 ex Bokedalen, Jonsered 4.3 (Kristoffer Nilsson). 1 ex Knipeflågsbergen 18.3 (Björn Sjöstrand m fl). 1 ex Göteborgs botaniska trädgård 3.4 (Fredrik Bodenzius). 1 ex Brudarebacken 29.4 (Fredrik Klingberg). 1 ex Göteborgs botaniska trädgård 22.5 (Mats Bjersing). 1 ex Lilla Ramsjön, Jonsered 10.6 (Jan Mogol).

Höga antal: 23 ex str S Brudarebacken 29.8 (Magnus Rahm m fl). Ett normalt antal fynd under häckningstid. Dock gjordes i år inga observationer som tyder på häckning. Under slutet av augusti sågs rörelser av nötkräkor i området med ett nytt dagsrekord under 2000-talet för rapportområdet som högsta notering. Det rörde sig om en mindre invasion av tjocknäb-

TABELL 17. FENOLOGI: FLUGSNAPPARE OCH TÖRNSKATOR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Grå flugsnappare Vår–Höst	–8	28.4 Johanneberg (Olof Armini)	+6	2.10 Vivik, Björkö (Peter Hamrén)
	6.5	27.4-11 Smithska udden (Karl-Olof Johansson)	26.9	14.10-01 Rörö (Magnus Unger)
Svartvit flugsnappare Vår–Höst	–1	21.4 Johanneberg (Olof Armini)	+35	21.10 Arendalsudden (Ivar Ivarsson m fl)
	22.4	12.4-09 Horstedammen, Öckerö (Bengt Karlsson)	16.9	Nytt fenologirekord (+9)
Törnskata Vår–Höst	–5	2.5 Brudarebacken (Leif Andersson)	+39	21.10 Torslandaviken (Ola Wennberg)
	7.5	1.5-09 Torslandaviken (Hans Börjesson m fl)	12.9	Nytt fenologirekord (+26)
Varfågel Höst–Vår	–5	12.9 Brudarebacken (Leif Andersson)	+2	21.4 Härssjön (Bengt Hallberg m fl)
	17.9	10.9-09 Stora Amundö (Patrik Axelsson)	19.4	16.5-10 Vrångö (Tina Widén)

Varfågel *Lanius excubitor*

Samtliga: Vinter/vår: Sammanlagt 85–95 ex under perioden 1.1–21.4. **Höst/vinter:** Sammanlagt 40–45 ex under perioden 12.9–31.12.

Det föreligger ovanligt mycket rapporter av varfåglar under första halvåret. Flera faktorer kan ligga bakom detta. Fjolårets goda sorkår är en, en annan är säkert att antalet rapporter i Svalan stadigt ökar. Ett visst antal dubbelnoteringar finns säkert också eftersom varfåglarna oftast är lättsedda och rapporteras från flera lokaler, främst på Hisingen där lokalerna ligger tätt. Att varfåglarnas revir dessutom är relativt stora gör inte heller saken enklare. Under hösten är antalen dock helt normala.

[PB]

En av höstens knappa femtiotal varfåglar vid Stora Amundö den 6 oktober.

Bild: LARS LUNDMARK

►
Den här svartkråkan
fanns på plats i Fiskham-
nen hela hösten ända
fram till årets slut.

Bild: HANS FALKLIND

Svartkråka *Corvus corone corone*

Samtliga: 1 ex Askim 7.1–5.5 (Silke Klick m fl). 1 ex Ryaverket 14.1 (Per Björkman). 1 ex Hönö 22.1–1.4 (Göran Karlsson m fl). 1 ex Brunnsbomotet, Hisingen 26.2 (Peter Strandvik). 2 ex Fässberg, Mölndal 29.2 (Olof Armini). 1 ex Gullbergsvass 14.3 (Jörgen Sagvik). 4–6 str Kråkudden, Hönö 14–17.4 (Jon Håkansson m fl). 1 ex Torslandaviken 25.4–11.5 (Stefan Svanberg m fl). 1 ex Tåudden, Rörö 29.4 (Daniel Gustafsson m fl). 1 ex str NO Galterö 12.5 (Jan Mogol). 1 ex Hyppeln 18.5 (Magnus Unger). 1 ex Brudarebacken, 23.5 (Uno Unger). 1 ex Högsbo 15.6 (Johan Svedholm). 1 ex Slottsskogen 7.7 (Jack Magnusson). 1 ex Öckerö 18.7–10.12 (Bengt Karlsson m fl). 1 ex Fiskhamnen 4.9–31.12 (Christer Fält m fl). 1 ex Backa, Askim 3.10–30.12 (Silke Klick m fl). 1 ex Säve flygplats–Trädet 6.11–7.12 (Uno Unger m fl).

Utöver de vanligen förekommande svartkråkorna på Hisingen, på Hönö, i Mölndal och i Askim, gjordes ett relativt stort antal obsar under våren. Bland annat skedde ett inflöde under några dagar i mitten av april i norra skärgården. Sammantaget skulle det kunna röra sig om fem till åtta olika individer. Under hösten fanns fyra olika stationära individer på fyra olika platser; Öckerö, Askim, Fiskhamnen och norra Hisingen. Dessutom fanns en hybridkråka stationär i Fässberg, Mölndal under hela året.

[PB]

bade nötkråkor. Senaste större invasionen av smalnäbbade nötkråkor ägde rum hösten 1995. Enligt beräkningar som gjordes, baserade på inventeringsrutten under hösten, fanns cirka 120 000 nötkråkor i södra Sverige, varav cirka 100 000 smalnäbbade. Vid Falsterbo räknades då 1 763 ex mot i medeltal 149 ex denna höst.

[PB]

Råka *Corvus frugilegus*

Höga antal: 40 ex str SV Rörö 1.11 (Stefan Svanberg). 34 ex str S Hönö 24.10 (Martin Oomen m fl). 22 ex str O Galterö 26.2 (Ola Wennberg m fl).

2011 bjöd på några riktigt höga dagssummor (som mest 117 ex), men under 2012 kom antalen ner på mer normal nivå. Notera att februari bjöd på den tredje högsta dagssiffran under året, vilket inte hör till vanligheterna.

[PB]

Stare *Sturnus vulgaris*

Vinter: **Höga antal:** 1 500 ex Gunnesby, Säve 22.1 (Christer Fält).

En ovanligt stor starflock för denna årstid i rapportområdet.

[PB]

Obestämd bo-/bergfink *Fringilla coelebs/montifringilla*

Höga antal: 22 500 ex str S 5.10 Smithska udden (Hans Wahlberg). 5 150 ex str S Styrö 20.10 (Andy Hultberg).

Årets högsta notering kommer liksom de flesta andra år i från Smithska udden. Dagssumman på 22 500 ex är faktiskt den högsta sedan september 2009. Vanligtvis är det sista septemberveckan som brukar ge de högsta antalen i våra trakter så årets toppdag inföll ganska sent. Den högsta noteringen någonsin inföll den 22 september 2006 då hela 43 150 ex räknades in på Smithska udden.

[MO]

FINKAR-FÄLTSPARVAR

Gulhämpling noterades för fjärde året i följd och steglitsen visade fortsatt positiv trend under året. Tallbitsinvasionen blev det dock inte mycket av för vår del.

Gulhämpling *Serinus serinus*

Samtliga: 1 honfärgad str S Hyppeln 19.5 (Magnus Unger). 2 ex Volvo Torslanda 12.6 (Magnus Persson).

Från att ha varit en första klassens raritet i Göteborgsområdet så noterades arten för fjärde året i följd. Dessutom så var det första gången under ett år som mer än en fågel sågs. Sommarfyndet är extra intressant eftersom arten har häckat framgångsrikt så långt norrut som Falkenberg tidigare är.

[MO]

Steglits *Carduelis carduelis*

Häckningar: 1 par Skogomedammen (John Thulin). **Fynd under häckningstid:** Rapporterad från närmare 20 olika lokaler.

Höga antal: 50 ex Bärby, Säve 16.9 (Mia Wallin). 50 ex Arendalsud-den 22.9 (Jon Håkansson m fl).

Steglitsen fortsätter att öka i Göteborg. Visserligen kunde bara en häckning konstateras, men antalet lokaler där arten sågs under häckningstid dubblades jämfört med fjolåret. En försiktig skattning av beståndet skulle nog ge 5–15 par.

[MO]

Hämpling *Carduelis cannabina*

Höga antal: 300 ex Öxnäs 29.9 (Magnus Eriksson).

Detta är den högsta kända noteringen från Göteborgsområdet. Den aktuella flocken höll till i en stor stubbåker. Ansamlingar i den här storleken torde ha varit lättare att se förr i tiden när hämplingen var en mer allmän fågel i vår landsbygdsmiljö. Enligt Svensk fågeltaxering har beståndet halverats sedan 70-talet.

[MO]

Vinterhämpling *Carduelis flavirostris*

Höga antal: 100 ex Rördammen, Öckerö 20.10 (Rolf Nyback).

Likt 2011 blev det även i år en tresiffrig flock under oktober månad.

[MO]

Brunsiska *Carduelis flammea cabaret*

Häckningar: 1 par Välen (Johan Ennerfelt). 1 par Hisingsparken (Märtha Boström). 1 par Brännö (Robert Ennerfelt).

Detta blir sista året som vi redovisar häckningar av brunsiska i fågelrapporten. Skälen till detta är helt enkelt att arten är såpass vanlig och spridd över framförallt västra delen av Göteborg att det inte är möjligt att veta hur många par som häckar. Likt fallet med många andra mindre tättingar är det få häckningar som verkligen rapporteras som konstaterade, men tittar man på antalet inkomna rapporter av sjungade fåglar under häckningstid får slutsatsen dras att det nog handlar om ett tresiffrigt antal häckande par.

[MO]

Snösiska *Carduelis hornemanni*

Samtliga: 1 2K Torslandaviken 10.1–19.2 (Martin Oomen m fl).

Återigen ett svagt år för snösiskan i rapportområdet. Faktum är att vi inte haft några bra år för snösiska sedan början av 2000-talet. Det är svårt att sia om vad detta beror på. Den troligaste förklaringen är nog att vi inte har haft några goda år med nordliga gråsiskor på länge, och därmed har det funnits färre stora siskflockar att leta igenom efter dessa guld-korn.

[MO]

TABELL 18. FENOLOGI: FINKAR OCH FÄLTSPARVAR.

ART/PERIOD	FÖRSTA OBSERVATION		SISTA OBSERVATION	
Bergfink	+7	6.9 Brudarebacken (Martin Oomen m fl)	-4	5.5 Hönö (Bo Brinkhoff m fl)
Höst–Vår	30.8	31.7-03 Smithska udden (Kristoffer Nilsson)	9.5	24.5-01 Yttre Tistlarna (Sten Ekwall)
Hämpling	-12	9.3 Torslandaviken (Magnus Persson)	-2	4.11 Brudarebacken (Jan-Åke Noresson)
Vår–Höst	21.3	8.3-03 Hjuvik, Torslanda (Matserik Eriksson)	6.11	23.11-01 Ersdalen, Hönö (Kristoffer Nilsson)
Vinterhämpling	-16	19.9 Brudarebacken (David Klingberg)	+4	4.5 Hälsö (Bo Brinkhoff m fl)
Höst–Vår	5.10	Nytt fenologirekord (-7)	30.4	11.5-05 Öxnäs (Daniel Gustafsson)
Rosenfink	+1	20.5 flera lokaler	+25	29.9 Hönö (Magnus Rahm)
Höst–Vår	19.5	10.5-02 Kobbeshall, Askim (Markus Lagerqvist)	4.9	1.10-11 Hönö (Jon Håkansson)
Lappspurv	-24	26.2 Askimsviken (Kristoffer Nilsson)	-5	28.4 Hönö (Thomas Karlsson)
Vår	22.3	3.2-02 Kvillehed, Säve (Magnus Unger)	3.5	12.5-02 Torslandaviken (Kristoffer Nilsson)
Lappspurv	+8	18.9 Fässberg (Johan Svedholm)	-14	12.10 Flera lokaler
Höst	10.9	28.8-10 Öxnäs (Oomen/ivanberg)	26.10	13.12-10 Säve (Uno Unger)
Snöspurv	+2	13.10 Galterö (Johan Ennerfelt m fl)	-13	20.3 Askimsviken (Christer Cederfalk)
Höst–Vår	11.10	22.9-10 Vrångö (Tina Widén)	2.4	16.4-06 Rörö (Per Björkman m fl)
Ortolansparv	+1	3.5 Hyppeln (Peter Hamrén)	+2	11.5 Önnared (Birger Kaiser m fl)
Vår	2.5	29.4-03 Yttre Tistlarna (Tommy Järås)	9.5	15.5-10 Brudarebacken (Thomas Karlsson)
Ortolansparv	+33	21.9 Brudarebacken (Leif Andersson)	-	-
Höst	19.8	8.8-09 Brudarebacken (Jan-Åke Noresson m fl)	12.9	28.9-11 Öxnäs (Bo Brinkhoff)

Bändelkorsnäbb *Loxia leucoptera*

Samtliga: Som mest 25 ex Lillhagsparken 1.1–21.2 (Bo Brinkhoff m fl). 3 ex Ängårdsbergen 2–6.1 (Berndt Lindberg m fl). 1 ex Jungfruviken, Hönö 4.1 (Ola Bäckman). 17 ex Fridhem, Hisingen 5–8.1 (Jan Hellström). 1 ex Lunnaberg 8.1 (Johan Svedholm). 9 ex Göteborgs botaniska trädgård 27.1–2.2 (Olof Armini m fl). 2 ex Gråberget, Majorna 4.2 (Johannes Tallroth). 1 ex Fridhem, Hisingen 17.2 (Per Lundgren). 1 hane Ersdalen, Hönö 16.3 (Magnus Lundström). 1 hona Hönö kyrkogård 18–12.3 (Christer Fält m fl). 1 hona Brudarebacken 23.3 (Martin Oomen m fl).

Under vårvintern fanns en del korsnäbbar kvar från den stora invasionen hösten 2011. De flesta höll till kring klassiska lärbestånd vid Lillhagsparken och Ängårdsbergen. De högsta antalen sågs under januari månad, för att därefter minska i rask takt. Sannolikt styrde korsnäbbarna kosan österut mot mer lämpliga häckningsmarker.

[MO]

Större korsnäbb *Loxia pytyopsittacus*

Samtliga: Vinter/vår: 6 ex 2–3.1 Lundby kyrkogård (Magnus Lundström m fl). 1 ex Smithska udden 5.2 (Thomas Karlsson). Höst/vinter: 1 ex Fotö 5.8 (Hans Waern). 2 ex Hönö 29.9 (Arne Ekström). 1 ex Torslandaviken 2.10 (Magnus Persson). 7 ex Smedstorps ängar 7.10 (Elon Wismén). 5 ex Rörö 13.10 (Magnus Unger). 2 ex Hyppeln 20.10 (Magnus Unger). 2 ex Ersdalen, Hönö 20.10 (Jon Håkansson). 2 ex Brudarebacken 21.10 (Jan-Åke Noresson m fl). 1 ex Svankällan 7.11 (Johan Svedholm). 12 ex Källö-Knippla 9.11 (Bo Brinkhoff).

Likt fjolåret uteblev fynd under häckningstid. Det är oklart vad detta kan bero på då det under första halvan av 2000-talet årligen gjordes häckningsfynd i områdets östra delar. Samtliga arter korsnäbb är kända för att kunna fluktuera en hel del så låt oss hoppas att det bara rör sig om tillfälligheter.

[MO]

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Häckningar: Fynd under häckningstid, Göta älvdalen: Längs sträckan mellan Angeredsbron och Jordfallsbron noterades 12–13 sjungade ex i maj-juni. Fynd under häckningstid, övriga lokaler: 1 ex Stigbergstorget 20.5 (Jesper Nilsson). 1 ex Välen 20.5 (Hans Börjesson). 1 ex Skogomedammen 20.5 (Leif Andersson). 1 ex Torslandaviken 21.5 (Magnus Persson m fl). 1 ex Rörö (Bo Brinkhoff m fl). 1 ex Hyppeln (Lars Persson). 1 ex Björkö 23.5 (Peter Hamrén). 1 ex Tjälleviks mosse, Hönö 27.5 (Hans Zachrisson). 1 ex Utbyfältet 25.5 (Tony Norman m fl). 2 ex Ragnhildsholmen 29.5–23.6 (Anders Bergqvist m fl). 1 ex Brudarebacken 1.6 (Christer Fält). 1 ex Vrångö 6.6 (Thomas Karlsson) 1 ex Fässberg 7.6 (Anders Olsson). 1 ex Gustegården, Angered 20.6 (Tommy Järås).

Övriga fynd: 1 honfärgad Rörö 9.7 (Bo Brinkhoff m fl). 1 honfärgad Dannekroken, Hönö 29.9 (Magnus Rahm).

I likhet med tidigare år håller Göta älvdalen ställningarna och även om det är något färre fynd däri från detta år så beror det snarare på bristande rapportering än på någon reell minskning. Glädjande nog uppehöll sig två sjungande hanar kring Ragnhildsholmen under försommaren. Detta är en gammal klassisk lokal som har stått tom på senare år. Precis som förra året gjordes även denna höst ett sent fynd i skärgården.

[MO]

Tallbit *Pinicola enucleator*

Samtliga: 1 ex Kungsladugård 4.11 (Johan Ennerfelt). 1 ex Brudarebacken 7.11 (David Klingberg). 1 ex Svankällan 7.11 (Johan Svedholm). 1 ex Brevik, Öckerö 9.11 (Simon Bäck). 1 ex str O Brudarebacken 25.11 (Martin Oomen m fl).

Under november månad fick Göteborg ta del av en invasion som främst kom att beröra de östra delarna av Sverige. Sammanlagt sågs fem exemplar. Frånva-

ron av rönnbär gjorde att det endast blev flyktiga observationer och ingen av höstens tallbitar blev dragbar. Under 2000-talet uteblev arten helt 2003 samt åren 2005–2010. Senaste stora invasionen i södra Sverige var hösten 2004 och även den gången fick Göteborg klen utdelning med endast sju fynd.

[MO]

Lappspärv *Calcarius lapponicus*

Samtliga: Vår: 10 fynd av lika många individer under perioden 26.2–28.4. Höst: 10 fynd av 11 individer under perioden 18.9–12.10. Vinter: 1 ex Kalshed, Säve 25.12 (Mats Raneström).

Antalet vårfynd var strax under normalt medan hösten var den sämsta i mannaminne. Det är svårt att spekulera i vad detta kan bero på men arten fluktuerar ofta en hel del i antal. Det var inte bara i Göteborgstrakten som man märkte av de låga numerärerna. I Falsterbo så bokfördes endast 2 ex under höstens kontinuerliga sträckbevakning.

[MO]

Gulspärv *Emberiza citrinella*

Höga antal: 350 ex Bärby Övergård, Säve 23–28.1 (Martin Oomen m fl).

Det var ett par oskördade vetefält kring Bärby som drog till sig stora mängder fältsparvar under januari och februari. Gulsparven har efter en kraftig nedgång i samband med kvicksilveranvändningen på 50- och 60-talet därefter hämtat sig ganska väl och beståndet förefaller vara stabilt. Det är tänkbart att flockar som den i årets storlek inte var någon ovanlighet på 80- och 90-talet. Dessvärre verkar inte sådana uppgifter finnas publicerade i dåtidens fågelrapporter. Den högsta noteringen av gulsparvar som rapporterats i Göteborgstrakten är från januari 2010 då minst 500 ex rapporterades vid Kalshed.

[MO]

Ortolanspärv *Emberiza hortulana*

Samtliga: Vår: 1 ex str NO Hyppeln 3.5 (Peter Hamrén). 1 honf Önnered 9–11.5 (Birger Kaiser m fl). 1 ex str O Hyppeln 10.5 (Magnus Unger). Höst: 1 ex str S 21.9 Brudarebacken (Leif Andersson).

Med endast fyra fynd under året fortsätter kräftgången för denna karismatiska spärvar. Bland årets

Bild: BIRGER KAISER

Vi avslutar med något så ovanligt som en ortolanspärv på en fågelmatning. Fågeln sågs på matningen under vårsträcket, den 9–11 maj.

lilla skörd utmärker sig ett exemplar som höll till på en fågelmatning i Önnered, något som verkligen inte tillhör vanligheterna. Arten var nära på att helt utebli under höststräcket, men ett ovanligt sent fynd gjorde att vi inte behövde stå utan höstfynd för första gången sedan 1998.

[MO]

Sävspärv *Emberiza schoeniclus*

Vinter: Januari–februari: Upp till 3 ex i Torslandaviken 9.1–25.2 (Tina Widén m fl). 3 ex Bärby Övergård 22.1–2.2 (Christer Fält m fl). 2 ex Gunnesby, Säve 5–14.1 (Magnus Unger m fl). 4 ex Lexby, Björlanda 2.2 (Christer Fält). 1 ex Sudda, Hönö 25.2 (Evamaria Ferm m fl). **December:** I Torslandaviken sågs som mest 16 ex 28.12 (Christer Fält). 10 ex Kalshed, Bärby 13.12 (Martin Oomen). 1 ex Rörö 1–6.12 (Uno Unger m fl). 1 ex Välen 9–22.12 (Jan Mogol m fl).

Ett tiotal exemplar sågs under januari och februari vilket är ett normalt antal. I december observerades minst 28 ex vilket är den högsta noteringen som vi har från området. Den milda senhösten hjälpte nog till att höja siffran. Noterbart är att det under vintermånaderna endast sågs ett exemplar i Välen som normalt sett är ett av de säkraste vintertillhållen.

[MO]

ÅRET I SIFFROR

Sammanlagt rapporterades 146 284 observationer, vilket återigen är nytt rekord (cirka 6 000 fler än förra året). Antalet personer som bidragit med rapporter minskade dock något, från precis över 1000-strecket till 821. Sammanlagt rapporterades 267 olika arter (högsta siffran sedan vi började med den här sammanställningen 2007 och fyra arter fler än förra året).

LOKALTOPPEN, GÖTEBORG

Torslandaviken	197
Välen	172
Stora Amundö	165
Galterö	158
Brudarebacken	145

SKÅDARTOPPEN, GÖTEBORG

Martin Oomen, Göteborg	211
Roger Eskilsson, Göteborg	201
Thomas Karlsson, V. Frölunda	198
Tina Widén, Göteborg	195
Magnus Persson, Torslanda	194

KOMMUNTOPPEN 2012/2011/2010

Göteborg	256/249/247
Öckerö	230/232/210
Mölndal	163/167/165
Härryda	152/153/154
Partille	130/120/122

LOKALTOPPEN, ÖCKERÖ

Hönö	212
Hyppeln	180
Rörö	170
Öckerö	153
Björkö	142

SKÅDARTOPPEN, ÖCKERÖ

Bo Brinkhoff, Göteborg	199
Magnus Unger, Partille	196
Ola Wennberg, Göteborg	187
Ola Bäckman, Göteborg	174
Martin Oomen, Göteborg	166

JANUARIJAKTEN, 22 JAN 2011

Gåsapågarna*	82
The Mag(s)pies	77
En kopp kaffe på färjan	72
Damernas Detektivbyrå	72
Fjällrävarna	56
Gröngölingarna	53
Flamingokvartetten	47
Silvertärnan	43

* Vinnare: Magnus Unger, Freddy Persson

LOKALTOPPEN, HÄRRYDA

Rådasjöns naturreservat	127
Smedtorps ängar	101
Mölnlycke	66
Landvetters flygplats	52
Säteriet, Råda	51

SKÅDARTOPPEN, HÄRRYDA

Johannes Löfqvist, Mölnlycke	127
Elon Wismén, Mölnlycke	123
Kåre Ström, Kungälv	94
Kristian Thisted, Landvetter	86
Uno Unger, Västra Frölunda	63

LOKALTOPPEN, MÖLNDAL

Härssjön	119
Hills golfbana	101
Balltorps våtmark	98
Sisjöns skjutfält	88
Rambo mosse	72

SKÅDARTOPPEN, MÖLNDAL

Lars Eric Rahm, Mölndal	135
Magnus Rahm, Mölndal	130
Evamaria Ferm, Mölndal	126
Elon Wismén, Mölnlycke	107
L-O Sandberg, Pixbo	105

LOKALTOPPEN, PARTILLE

Bokedalen, Jonsered	70
Maderna	49
Säveåns dalgång, Jonsered	45
Mellby	41
Kåbäcken	41

LOKALTOPPEN, PARTILLE

Ingvar Björhall, Partille	104
Magnus Unger, Partille	64
Peter Strandvik, Marstrand	51
Ingemar BE Larsson, Partille	51
Uno Unger, Västra Frölunda	46

JUBILEUMSJAKTEN 2012* (≥200)

Martin Oomen	232
Tina Widén	229
Ola Bäckman	226
Stefan Svanberg	224
Magnus Unger	224
Roger Eskilsson	223
Thomas Karlsson	219
Uno Unger	218
Per Björkman	217
Magnus Rahm	216
Elon Wismén	214
Birger Kaiser	211
Silke Klick	209
Christer Fält	209
Matserik Eriksson	206
Ola Wennberg	204
Eva Åkesson	203
Lars Eric Rahm	201
Staffan Larson	200

* Kvadrattjakten hade uppehåll under detta Jubileumsjaktår

SÅ HÄR RAPPORTERAR DU

En fågelrapport blir ingenting utan rapportunderlag, och det är du som står för rapporterna. Vissa rapporterar allt de ser, andra väljer ut det viktigaste. Hur du gör själv avgör du. Det viktigaste är att du rapporterar. Information om hur du rapporterar hittar du här.

NÄR?

Vi rekommenderar att du rapporterar dina fynd så snart som möjligt efter observationstillfället. Dels för att det kan finnas andra personer som är intresserade att se just det du har sett, och dels för att det minskar risken att du glömmer av att rapportera det senare. Vill du trots allt skicka en årssammanställning är det naturligtvis bättre än att inte rapportera alls. Adress hittar du nedan.

VAD?

Rapporterar du till Artportalen (se nedan) direkt efter observationstillfället är det helt upp till dig hur mycket du rapporterar. Vill du lägga in precis alla dina fynd går det bra, vill du bara lägga in en del går det också bra. Vi vill dock gärna att du åtminstone rapporterar motsvarande det vi presenterar i den här fågelrapporten. För en detaljerad rapportmall art för art, se <http://www.artportalen.se/birds/fyndstatus.asp> (välj Göteborg under rapportområde och klicka på Andra urval). I förra årets rapport utlovade vi att en detaljerad rapportmall skulle återfinnas i årets rapport, men i efterhand bedömde vi det som överflödigt. Rapporten visar ändå tydligt vilka arter vi redovisar, och en detaljerad rapportmall på nätet är lättare att hålla uppdaterad än en tryckt som kommer ut en gång per år.

HUR?

Vi rekommenderar att du rapporterar dina fynd via Artportalen (Svalan) på adress <http://www.artportalen.se/birds>. Inmatning kan göras direkt via online-formulär eller via Excel, och är smidigt när man väl fått in vanan. Hjälp för att komma igång hittar du på <http://www.kustobsar.se> under sektionen Rapportera. Om du saknar tillgång till internet går det fortfarande bra att skicka in en årssammanställning till nedanstående adress (men om du har minsta möjlighet att själv lägga in dina fynd är vi mycket tacksamma om du gör det eftersom det besparar oss mycket arbete).

RARITETSRAPPORTER

För vissa fynd (rariteter och extremt tidiga/sena fynd) kräver vi att en beskrivning av fyndet lämnas in. Om det finns bilder på fågeln i fråga behöver inte beskrivningen vara lika omfattande som om bilder saknas. Har du rapporterat dina fynd via Artportalen (se ovan) kommer observationen att finnas under rubriken "Odokumenterade Rk- och Rrk-arter" (även kallad skuldlisan) som visas på första sidan när du har loggat in. Följ länkarna och fyll i din rapport direkt på skärmen. Vill du skicka en beskrivning via post använder du adressen nedan, alternativt via e-post till rrk@gof.nu. Vi ser dock helst att rapporten läggs in via Artportalen. Vilka arter som kräver beskrivning framgår av rapportmallen (se ovan).

RAPPORTMOTTAGARE

Per Björkman
Klassikergatan 9
422 41 Hisingrs Backa

POSTTIDNING B

GOF | BOX 166 | 421 33 VÄSTRA FRÖLUNDA

